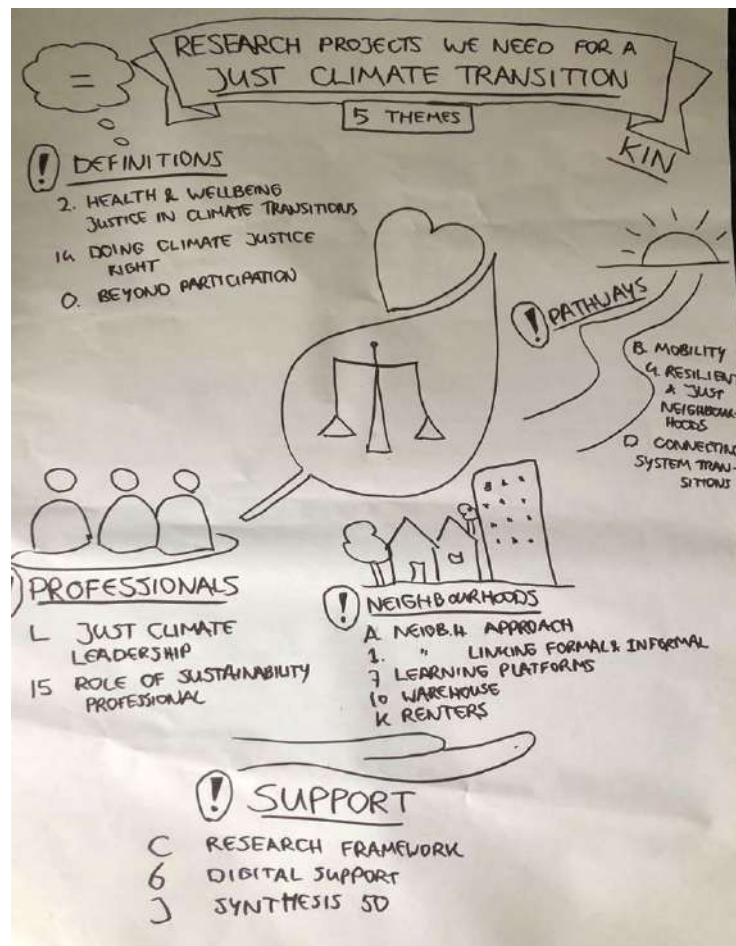

Book of Proceedings of the first Crutzen Workshop

Climate transition in urban areas through the lens of Climate Justice. What are the issues and opportunities towards a just transition?

Klimaattransitie in stedelijk gebied door de lens van
Klimaatrechtvaardigheid - Wat zijn uitdagingen en kansen voor
een eerlijke transitie?

9 - 11 October 2023
Egmond aan Zee

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
De eerste Crutzen-beleving, een reflectie	6

Part 1: Session Reports

Gespreksverslag 1: Warenhuis sharing en repairing	14
Gespreksverslag 2: (Oorzaken van) Disconnect tussen systeemlogica & menslogica (om te komen tot een rechtvaardige klimaattransitie in de stedelijke omgeving).....	16
Gespreksverslag 3: Climate Justice and citizen involvement	26
Gespreksverslag 4: Hoe kunnen we voorkomen dat de meest kwetsbare mensen achterblijven in de minst toekomstbestendige woningen?	28
Session Summary 5: Climate justice	31
Gespreksverslag 6: Consumer Engagement in the transition of water, Energy Food urban systems	34
Gespreksverslag 7: Hoe krijgen we de ‘gewone mens’ uit zijn/haar luie stoel (om met zijn/haar gedrag de energietransitie te ondersteunen)?	36
Session Summary 8: (Serious) games & decisions	38
Gespreksverslag 9: Current urban climate approaches & key challenges: policymakers & practitioners’ views.....	40
Gespreksverslag 10: How to move from ‘oblige to Paris 2050’ to ‘do what is necessary’. Hoe komen we van ‘voldoen aan Parijs 2050’ naar ‘doen wat nodig is’	44
Session Summary 11: Inclusion of vulnerable groups in climate transitions & adaptation pathways	47
Session Summary 12: Urban Transformations: simulation tools and societal engagement approaches	51
Gespreksverslag 13: De rol van verantwoordelijkheid bij het aanjagen van collectieve actie ten behoeve van stedelijke duurzaamheidstransities	53
Gespreksverslag 14: The art/artists (in the broadest sense) should be at every table, always	55
Session Summary 15: “Climate cultures”	57
Session Summary 16: Realisatie/Revitalisatie van de wijkgerichte aanpak	59
Gespreksverslag 17: Gemeentemonitor Klimaattransitie	61
Gespreksverslag 18: How can we drive behaviour change towards less consumption? (A search for creative approaches)	63
Gespreksverslag 19: Alternatieve economische modellen (in een stedelijke context)	67

Session Summary 20: Climate Resilient Development Pathways for urban planning (esp. synergies, conflicts, co-benefits across adaptation, mitigation and sustainable development for all)	68
Session Summary 21: Engagement of Caribbean-NL and Global South within KIN	71
Session Summary 22: Climate Data and the city	75
Session Summary 23: Carbon conversation (Klimaatgesprek) as instrument of change	76
Session Summary 24: How do we organize a successful challenge-driven research program?.....	78
Gespreksverslag 25: Local capacity to organize participatory processes	81
Session Summary 26: The Mobility System of the Future	83
Session Summary 27: Toward fair and inclusive zero-emission mobility	86
Session Summary 28: Collective Action and social tipping points ..	87
Session Summary 29: How can sustainability professionals contribute to climate transitions, without getting exhausted? What competences do they need?.....	90
Session Summary 30: Build and enable processes to share, build, enable policy decision maker competence in cross-silo integration towards climate-action portfolios.....	91
Gespreksverslag 31: Cathedral Thinking and Citizen Engagement	100
Gespreksverslag 32: Overgangszone openbaar/publiek en privé bij nieuwbouw: een experiment	103
Session Summary 33: Realisatie/Revitalisatie van de wijkgerichte aanpak	108
Session Summary 34: Health. Dealing with all actors.	112
Session Summary 35: What the bleep do we mean by system(s)? ...	118
Session Summary 36: Public participation in decision-making	121
Session Summary 37: Design-led/driven planning for transformative change	123
Gespreksverslag 38: De rol van gelijkwaardige dialoog als transformatieve kracht	124
Gespreksverslag 39:.....	126
Session Summary 40: Closing the Loop -> Breaking open the loop	129
Session Summary 41: Biodiversity	131
Session Summary 42: How to create common ground / capacity through the KIN?	133

Gespreksverslag 43: Urgency and other things that need to be said & choices to be made now	135
Session Summary 44: Internationalization	139
Gespreksverslag 45: Focus points for climate adaptation in historical (inner) cities, concerning cultural heritage, multifunctional use – lack of space, spatial quality and dominance of cars	144
Session Summary 46: Climate transition in urban areas through the lens of Climate Justice. What are the issues and opportunities towards a just transition?	146
Session Summary 47: 'Moving from single measures to more complex home renovations: what can we do to help/facilitate different resident groups?	149
Gespreksverslag 48: Tegen welke <i>legal barriers</i> lopen we op die aan effectieve en rechtvaardige <i>urban climate action</i> in de weg staan?	151
Gespreksverslag 49: Standardisation of energy cooperatives	153
Gespreksverslag 50: Designing for Speed: how do we discern interventions that speed up the transition from those that don't	155

Part 2: Action Forms

Actieformulier A: Renter empowerment in the climate transition	158
Action Planning Form B: “Beyond the boink”	161
Action Planning Form C: Integrating Water-Energy-Food system transitions	162
Action Planning Form D: What does consumption for wellbeing look like? (Policy) actions to reduce overconsumption and underutilization	164
Action Planning Form E: Synthesis-50	167
Actieformulier F: Health and Wellbeing as common ground for just climate actions. Explicify health & well being dimension in climate justice	169
Action Planning Form G: “Co-designing resilient and just neighborhood pathways”	172
Actieformulier H: A just and transformative climate leadership programme. Creating transformative awareness and catalytic power for sustainable futures	175
Actieformulier I: Pathways to fair, inclusive, resilient zero-emission mobility	179
Actieformulier J: Warenhuis voor tweedehands, delen en repareren	181
Actieformulier K: Digital support for KIN actions	184

Action Planning Form L: Linking formal and informal worlds for climate just and healthy neighborhoods.....	186
Action Planning Form M: KINship: Our ecosystem is our common ground - Climate transition is a process of participation.....	189
Actieformulier N: Accelerating the neighborhood-approach for just climate transitions through learning ecosystems.....	192
Action Planning Form O: Public participation in decision making	195
Action Planning Form P: Regional meta-labs to synergize transformative learning at neighborhood level	199
Actieformulier Q: Sustainability professionals for accelerating fair and just climate transition. Duurzaamheidsprofessionals voor het versnellen van rechtvaardige klimaattransities.....	201

De eerste Crutzen-beleving, een reflectie

De weg naar Egmond

Tussen 1643 en 1649 vestigde de invloedrijke Franse filosoof René Descartes zich in het kleine Hollandse dorpje Egmond. Niet omdat Egmond toen zo'n centrum van kennisuitwisseling was; nee, Descartes verbleef daar juist omdat het heerlijk ver verwijderd was van het drukke sociale leven, van maatschappelijke verplichtingen en politieke intriges. Starend in zijn haardvuur (die zal flink opgestookt zijn, het was immers een periode die wel wordt aangeduid als 'de kleine ijstijd') voltooide Descartes hier zijn visie op de filosofie en de wetenschap. Zo benadrukte hij onder andere dat complexe problemen het best konden worden aangepakt door ze in zo klein mogelijke deelproblemen op te splitsen, die zo afzonderlijk van elkaar konden worden opgelost.

Descartes' inzichten droegen bij aan een wetenschappelijke revolutie die ongekend krachtige technologieën en een sterk veranderende omgang met de natuur met zich meebracht. Tegelijkertijd ligt zijn wiskundige benadering van de natuurkunde aan de basis van de modellen die we nu gebruiken om klimaatverandering in kaart te brengen. De kleine ijstijd die Descartes meemaakte is overgaan in het Antropoceen. Deze term, gemunt door de meteoroloog Paul Crutzen, duidt op de inmiddels onmiskenbare impact die de mensheid heeft op de aarde. Wereldwijd hebben meer dan 2300 lokale en regionale overheden een klimaatnoodtoestand uitgeroepen, waaronder de Nederlandse steden Amsterdam, Haarlem, Utrecht en Rotterdam. In deze context reisde er, bij 400 jaar na Descartes, wederom een groep wetenschappers af naar Egmond aan Zee. Ditmaal niet om zich af te zonderen van de maatschappij, maar juist om in gesprek te gaan met beleidsmakers, maatschappelijke organisaties en burgers over de systeemtransities die nodig zijn om onze steden klimaatneutraal en –bestendig te maken. En ook niet om een groot probleem op te splitsen in kleine stukjes, maar om juist alle relevante expertises samen te brengen voor een systeem-gerichte aanpak.

Op 9-11 oktober 2023 organiseerde het Klimaatonderzoek Initiatief Nederland (KIN) een driedaagse workshop, vernoemd naar de hierboven aangehaalde Paul Crutzen. Deze eerste Crutzenworkshop vormde het startschot voor de vernieuwende aanpak van klimaat-gerelateerd onderzoek die we met het KIN willen realiseren. Bij deze aanpak staat transdisciplinaire samenwerking tussen alle takken van de wetenschap en het maatschappelijke veld centraal, om met blik van systeemtransities naar de hedendaagse klimaat- en duurzaamheidsproblematiek te kijken. Dit vergt ook een systeemverandering binnen het wetenschapssysteem en de manier waarop we dat financieren. De Crutzen workshops spelen hierin een belangrijke rol: via deze weg willen we verschillende partijen met elk hun eigen expertise en vraagstukken aan elkaar verbinden, zodat zij gezamenlijk tot een werkprogramma kunnen komen. De workshop is onderdeel van een eerste pilot om te kijken hoe het KIN onze ambitie kunnen waarmaken om onderzoek en transdisciplinaire samenwerking te faciliteren zonder competitie.

Een systeem verandert echter niet op slag. Er moet worden geëxperimenteerd met nieuwe alternatieven, en van deze experimenten moet worden geleerd. Als KIN staan we midden in deze transitie, en zijn we vooral ook nog een lerende organisatie. De nu gekozen opzet voor de Crutzen workshop is niet in steen gegoten, een volgende workshop kan er dus ook heel anders uit komen te zien.

Met dit verslag willen we delen wat wij zelf hebben geleerd van het organiseren van deze eerste Crutzen workshop, en wat dit betekent voor volgende edities. Hiervoor maken we gebruik van onze eigen ervaringen, van de uitgebreide feedback van de deelnemers en van de bevindingen van de onderzoekers van het Rathenau instituut, die waren uitgenodigd om de workshop bij te wonen en te analyseren. Het rapport van het Rathenau instituut is ook [hier](#) terug te lezen. Daarnaast willen we ook graag een inkijkje geven in de workshop en de uitkomsten daarvan, aan iedereen die aan een volgende Crutzen workshop bij wil dragen.

De Crutzen-beleving

De opzet van de workshop was vrij simpel: er was een open inschrijving voor individuen en organisaties die zich gezamenlijk drie dagen wilden buigen over het vraagstuk “klimaattransitie in stedelijk gebied door de lens van klimaatrechtvaardigheid”. Het doel: de contouren van een werkprogramma samenstellen uit de verschillende ideeën en acties. Een groep van ongeveer 120 mensen, uiteenlopend van wetenschappers tot gemeentes, maatschappelijke organisaties, ondernemers en bezorgde burgers kreeg de kans om met elkaar in gesprek te gaan en te identificeren wat de grote belemmeringen waren om hun stad klimaatneutraal en klimaatbestendig te maken.

Vertrekkend vanuit het standpunt dat deze partijen zélf het best konden uitdragen welke problemen zij tegenkwamen en wat voor oplossingen zij voor ogen zagen besloten we om ons inhoudelijk op de achtergrond te houden. In plaats van een strak omlijnd programma met thematische sessies, keynotes en roundtables gebruikten we het zogeheten Open Space Technology (OST), een aanpak voor gespreksfacilitatie waarbij er van tevoren geen agenda is, maar deze door de deelnemers gedurende de workshop wordt vastgesteld. Na een korte inleiding van onze KIN-kwartiermaker Michiel van den Hout en de workshop facilitator Doris Gottlieb kregen alle deelnemers de kans om zelf een thematische sessie te agenderen door een post-it op het agenda-bord te plakken met hun idee. ‘Wil je praten over, kom dan om 15:00 naar ruimte ...’

Toegegeven: deze aanpak was ook een beetje een sprong in het diepe. Ten eerste vroegen we ons af: zijn er überhaupt genoeg mensen die bereid zijn om hun overvolle agenda's drie dagen leeg te maken voor een experimentele workshop van een nog niet bijzonder bekend initiatief? Deze angst bleek ongegrond. Er kwamen zelfs fors meer aanmeldingen binnen dan dat er plek was, waardoor helaas niet iedereen een plek kon krijgen. Daarnaast waren we bereid om het risico aan te gaan van een echt vernieuwende discussiemethode waar we zelf nog weinig ervaring mee hadden. Hierin werden we gerustgesteld door Doris en haar aanmaning ‘be prepared to be surprised’. Deze wat paradoxale slogan bleek de lading van het Open Space concept uitstekend te dekken. Juist door het open karakter voelde vrijwel iedereen zich direct verantwoordelijk en betrokken. Bovendien zorgde het feit dat alle aankondigingen, thema's en ideeën werden neergepend op kleurige post-its en vergezeld gingen van tekeningetjes of krabbels ervoor dat iedereen herinnerd werd aan het menselijke en open karakter van dit project, iets waar met aandacht en passie aan werd gewerkt. We waren ook erg blij om vanuit de enquête van het Rathenau instituut te horen dat vrijwel alle deelnemers (96%) de werksfeer als veilig en vriendschappelijk ervoeren. Zeker voor een driedaagse workshop lag de energie en actieve

deelname van iedereen dan ook ongekend hoog, wat zich vertaalde in een grote opbrengst aan inzichten en actiepunten.

De Crutzen-opbrengsten

Verdeeld over de workshopdagen werden er maar liefst 50 gesprekken geïnitieerd, waaruit zeventien concrete actieplannen voortvloeiden. De verslagen van deze sessies en de actieformulieren zijn hier in dit Book of Proceedings allemaal integraal terug te lezen.

Een breed onderwerp als stedelijke transitie heeft natuurlijk veel facetten. Veel van de sessies waren daarom toegespitst op een kleiner deelprobleem. Zo waren er meerdere gesprekken over huisvesting en klimaat- met onder andere vragen over het verduurzamen van particulier gehuurde woningen en toekomstbestendig maken van bestaande woningen. Mobiliteit en zorg vormden twee andere grote thema's. Daarnaast werd er gesproken over biodiversiteit in de stad, een circulair warenhuis, een gemeentemonitor voor de klimaattransitie en verdere samenwerking en standaardisatie van energicoöperatieën.

De problematiek werd ook op een abstracter niveau benaderd. Er waren meerdere gesprekken over wat precies een systeem en een systeem-transitie inhoudt, en hoe 'systeemlogica' verschilt van alledaagse logica. Daarnaast werd er gediscussieerd over wat verschillende deelnemers eigenlijk verstonden onder het brede begrip 'klimaatrechtvaardigheid'. Deze meer beschouwende sessies bleken erg nuttig om impliciete waardes en aannames boven tafel te krijgen.

Weer andere sessies waren gericht op het delen van reeds bestaande kennis, zoals bijvoorbeeld een gesprek over alternatieve economische modellen, of het uitwisselen van huidig klimaatbeleid in verschillende steden. Hierbij ging het ook veel over de processen die konden helpen bij het versnellen van de stedelijke transitie en het meekrijgen van verschillende actoren. Zo waren er sessies over het gebruik van 'serious games' om mensen bekend te maken met klimaatvraagstukken en beleid, maar ook over de inzet van simulaties en modellen, big data, de rol van de kunsten in het invoelbaar en bespreekbaar maken van klimaatvraagstukken, en verschillende inzichten over hoe klimaatdialoog kan worden ingestoken. Één sessie ging hierbij ook over de rol die het KIN hierin zou kunnen spelen als verbindende factor.

Natuurlijk ging het ook over het creëren van betrokkenheid bij de stedelijke transitie. In sommige gesprekken werd kennis uitgewisseld over het opzetten van participatieve processen in lokale besluitvorming, terwijl in anderen werd gekeken hoe mensen werden gemotiveerd en geactiveerd. Hierbij lagen de doelgroepen en focus van de sessies steeds wat anders: burgerparticipatie in brede zin, consumentengedrag, of op de inclusie van kwetsbare groepen en gebieden. Één gesprek ging nadrukkelijk over het betrekken van het Nederlands Caribisch gebied en het globale zuiden binnen de KIN-programma's, waar het KIN Global Transitions team ook hard aan werkt.

Na de workshopdagen is een groep van 25 deelnemers verder gegaan met het uitwerken van een werkprogramma. De open sfeer van tijdens de workshop hield ook daarna stand: ook mensen die niet aanwezig konden zijn bij de Crutzenworkshop waren welkom om in dit stadium nog aan te schuiven, en zelfs een van de sub-werkpakketten te coördineren. Na veel en hard werk is er een

hoofdaanvrager aangesteld en een werkprogramma ingediend. Omdat dit programma nog in ontwikkeling is kunnen we er hier niet veel over schrijven, behalve dat het zich richt op het identificeren en verhelpen van barrières op het gebied van klimaatadaptatie en klimaatrechtvaardigheid op het niveau van wijken.

Het KIN als lerende organisatie

Convergentie en besluitvorming

De grote inzet vanuit de deelnemers lag natuurlijk niet enkel aan de organisatievorm, maar ook aan de breed gedragen overtuiging dat de klimaatcrisis urgent aan het lijf moet worden gegaan. Deze drive vertaalde zich ook naar een groot vertrouwen in de andere deelnemers en in het proces, en naar hoge verwachtingen over de uitkomst. Toen op de derde dag vanuit de verschillende ideeën een selectie gemaakt moest worden welke ideeën daarvoor in een later te ontwikkelen werkprogramma opgenomen moesten worden, veroorzaakte dit enige spanning onder de deelnemers. Het collectieve gevoel van samenwerking over de grenzen van het systeem heen staat op gespannen voet met kiezen en selecteren. Dit gevoel werd nog eens extra op de proef gesteld omdat het ook de bedoeling was dat vanuit de groep een coördinator opstond die de leiding zou nemen om de verschillende ideeën en acties verder te brengen naar een concreet projectvoorstel, waarvoor vanuit het KIN ook subsidie beschikbaar was gesteld.

De spanning die ontstond toen er moeilijke besluiten moesten worden gemaakt over welke plannen wel en niet bij het werkprogramma zouden worden betrokken was grotendeels het gevolg van twee factoren. Open Space Technology werkt erg goed om verschillende ideeën op te halen. In de huidige opzet van de Crutzenworkshop was er echter te weinig tijd voor het samenbrengen van al deze perspectieven. Deelnemers ondervonden dat er hierdoor te weinig mogelijkheid was om een weloverwogen beslissing te maken over de inhoud van het werkprogramma. Dit werd versterkt door het feit dat er weinig ruimte was ingepland voor expliciete gesprekken over de besluitvormingsprocessen die moesten leiden tot het werkprogramma. De ontstane spanning versterkten vervolgens ook de onderliggende factoren: het gesprek begon moeizaam te verlopen, hetgeen veel tijd in beslag nam en minder ruimte overliet voor de bespreking van het werkprogramma aan zich. Daarnaast leidde het tot aarzeling onder de deelnemers om het voortouw te nemen als coördinator van het werkprogramma.

Om dit in het vervolg te verhelpen willen we in komende Crutzen workshops meer ruimte inbouwen voor het terugbrengen van de vele voorstellen en sessies naar een gezamenlijke visie en een breed gedeeld werkprogramma. Ook zullen we bij de organisatie van een volgende editie onderzoeken of het mogelijk en wenselijk is dat al eerder in het proces, bijvoorbeeld tijdens de voorbereiding van de workshop, een coördinator wordt aangedragen: een organisatie die een relevante kennisvraag heeft over een systeemtransitie en die bereid is het antwoord-gerichte werkprogramma uit de Crutzen workshop te coördineren en ondersteunen.

Doelstellingen verhelderen

Hoewel 87% van de deelnemers aangaf het de moeite waard vonden aan de bijeenkomst deel te nemen, vond 60% ook dat de geïnvesteerde tijd en moeite niet in verhouding vond staan ten opzichte van het budget voor het werkprogramma. De onderzoekers van het Rathenau instituut verklaren dit grotendeels door te wijzen op de uiteenlopende redenen voor deelname. Het te verdelen onderzoeksgeld mocht dan klein zijn, veel mensen waren aanwezig voor een ander doel. Verreweg de grootste reden voor participanten om naar

Egmond aan zee te komen was het verbreden van hun netwerk en partners vinden voor collaboraties (75% van de respondenten). ‘Kwalificeren voor (een deel van) de financiering’ was slechts een belangrijke reden voor 14% van de deelnemers.

Als organisatoren van de workshop was het voor ons in de eerste plaats van belang dat de workshop zou leiden tot een consortium met een coördinator dat bereid was om op basis van de in de workshop opgehaalde ideeën een werkprogramma op te stellen. De andere ideeën en persoonlijke connecties die tijdens de workshop ontstonden waren voor ons ook belangrijk, maar niet het hoofddoel. Dat de verwachtingen en doelen van het KIN en die van de deelnemers niet volledig in pas liepen droeg bij de spanning die ontstond toen het concreet ging over het vormen van een werkpakket en de verdeling van het geld. Het Rathenau instituut adviseert om bij een volgende workshop duidelijker te communiceren wat de verschillende doelen van de workshop zijn, en hoe die geprioriteerd zijn. Daarbij helpt het om ook helderder aan te geven welke programmaonderdelen aansluiten bij de verschillende doelen.

Spanning tussen expertise, breedte en inhoud

Voor deze Crutzen workshop hebben we ervoor gekozen om een open en inclusieve aanpak te volgen, zowel in het toelaten van deelnemers, als in de vorm (open space technology). Dit raakt aan een belangrijke waarde voor het KIN, namelijk dat een coöperatieve en gelijkwaardige samenwerking tussen verschillende partijen en verschillende expertises nodig is. Het gevolg ervan kan wel zijn dat deelnemers met uiteenlopende expertises meer tijd kwijt zijn om elkaar te bereiken en inhoudelijke diepgang mogelijk beperkt is. Voor sommige deelnemers bleek dit inderdaad belemmerend, zo gaf 37% vd deelnemers aan dat er te weinig aandacht was voor verschillen in expertise-niveau. Zoals het Rathenau instituut in haar rapport scherp vaststelt bestaat hier een spanningsveld tussen openheid/inclusiviteit en urgentie/effectiviteit. Deze zorg leefde ook onder de deelnemers, waarvan 52% sceptisch bleef dat de uitkomsten van de workshop daadwerkelijk gaan bijdragen aan een systeemverandering. Sommige deelnemers gaven aan dat ze de inhoudelijke kwaliteit van (sommige) gesprekken niet toereikend vonden. Naast de diepgang bleek ook de scope van de gesprekken een aandachtspunt. Zo noteren de onderzoekers van het Rathenau instituut *‘dat het thema van de workshop “klimaatrechtvaardigheid in een stedelijke omgeving” meer als aanleiding dan als leidend principe voor de gesprekken functioneerde.*’ Hoewel de open en inclusieve aanpak breed gewaardeerd werd, was men van mening dat het KIN als organisatie te weinig de inhoudelijke regie nam tijdens de workshop zelf.

De vraag is dus: hoe waarborgen we de kwaliteit van de gesprekken zonder de inbreng en belangen van de deelnemers te veel te beknotten? Één optie zou zijn om een voorselectie kunnen maken onder (een percentage van) de deelnemers om te zorgen dat bepaalde expertises echt goed vertegenwoordigd zijn. Dit druist echter wel in tegen het open karakter van de Crutzen workshop, en geniet daarom niet onze voorkeur. De suggestie van het Rathenau instituut om mensen proactief te verdelen over de verschillende gesprekken is minder ingrijpend, maar wel in strijd met het ‘stem met je voeten’ principe van OST- we willen deelnemers de mogelijkheid geven om te gaan en staan waar ze willen, en deel te nemen aan de gesprekken die hen interessant of beloftevol lijken. Een andere mogelijkheid is het thema toch aanzienlijk te vernauwen, zodat binnen dat

thema de experts – die nog steeds uiteenlopende achtergronden kunnen hebben - elkaar op voorhand beter kunnen begrijpen. Hiernaast kijken we naar de mogelijkheid om tijdens de workshop naast de facilitator ook een onafhankelijk panel van experts uit de wetenschap en praktijk uit te nodigen. Dit panel is niet zelf betrokken is bij het werkprogramma, maar kan wel op gezette momenten advies en perspectief bieden aan de deelnemers. Zo hopen we de inhoud van de gesprekken en het werkprogramma te verstevigen, zonder een structurele ongelijkwaardigheid onder de deelnemers aan te brengen.

Tot slot

Ondanks de spanningen op de laatste dag, ging vrijwel iedereen met een goed en geïnspireerd gevoel naar huis. Dit vertaalde zich ook naar een groot enthousiasme en energie om na de Crutzen workshop verder te werken aan het werkprogramma. Wij waren als organisatie dan ook bijzonder geraakt door deze grote motivatie en inspanningen- het liet zien dat het daadwerkelijk gelukt was om een grotere samenwerking aan te jagen die voort bleef leven na de workshopdagen zelf.

Al met al kijken we terug op zeer geslaagde eerste Crutzen workshop. Wederom is er in Egmond aan Zee een belangrijk stukje wetenschapsgeschiedenis geschreven, vastgelegd in de gespreksverslagen die de rest van dit *Book of Proceedings* vullen. Onze hoop is dat dit een bijdrage heeft geleverd aan een nieuwe wetenschappelijke revolutie, gebaseerd op samenwerking, een holistisch perspectief en een duurzame en rechtvaardige toekomst voor de mens en de natuur.

Part 1

Session Reports

All session reports and action plans submitted during this workshop are published in the proceedings under the creative commons attribution no-derivatives license CC-BY-ND 4.0.

Gespreksverslag 1: Warenhuis sharing en repairing

Inbrenger:

Rob van der Rijt

Deelnemers:

Rob van der Rijt

Susanne Buck

Bas van Vliet

Achtergrond en Context:

Geef een korte beschrijving van de context en achtergrond die tot dit onderwerp hebben geleid.

Consumptie van spullen veroorzaakt indirect (scope 3) een enorme uitstoot van broeikasgassen en heeft impact op de andere 8 planetaire grenzen. Wanneer we kunnen ontpullen of consuminderen draagt dat automatisch bij aan minder energieverbruik. Door op aantrekkelijke wijze spullen te delen en repareren op een centrale makkelijk bereikbare plek in de stad kunnen we een (grotere) beweging op gang brengen die leidt tot meer bewustwording en acceptatie van delen en repareren.

Belangrijke punten van het gesprek:

Er zijn al diverse initiatieven in de deeleconomie, maar die zijn vaak online (Vinted, Marktplaats, Peerby) of op te kleine schaal fysiek lokaal aanwezig. We moeten de deeleconomie in een stad bevorderen en aantrekkelijk maken. Wat is dan praktisch nodig qua gebouw, personeel, materiaal, financiering, support vanuit overheid en wellicht ook bestaand bedrijfsleven? Hoe disruptief kan en mag het zijn t.a.v. bestaande retail-systemen die nu nog voor 95% lineair i.p.v. circulair handelen. Kunnen we een blauwdruk van een businessplan opstellen waarvan initiatieven voor sharing en repairing gebruik van kunnen maken om zo snel te kunnen opschalen? Wat is er allemaal verkrijgbaar in het warenhuis voor sharing en repairing (spullen, mobiliteit, zorg, lokaal en plantaardig voedsel, kunst en creativiteit, huisvesting)? En ook belangrijk: wie wordt eigenaar van het warenhuis, een coöperatie, of de klanten zelf?

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Kunnen we een blauwdruk van een businessplan opstellen waarvan initiatieven voor sharing en repairing gebruik van kunnen maken om zo snel te kunnen opschalen? Zie de deelvragen in het stukje hierboven.

WARENHUIS sharing en Repairing

Bestaande initiatieven succesvol:
Marktplaats en vinted

Maar: is het echt delen? en repareren?
Zitten nog te veel in huidige systeem

Er moet een nieuwe 'place to be' komen

- Centraal in de stad
- bereikbaar voor en door jong en oud
- Attractief concept
- gebouw, personeel, materiaal
- Eigendom: coöperatie, klanten als eigenaar?
- Bestaande retail betrekken? Hema, gamma, Media Markt?
- Hoe disruptief? Shop in shop? Wat vinden shareholders ervan?
- inclusief: van de mensen in de stad
- spullen, mobiliteit, voedsel (lokaal, plantaardig) ^{kunst en creativiteit}

Wat te doen met unshareable / unrepairable?

- Storytelling → acceptatie / mind shift
- Ontspullen → minder grondstoffen en energie
- delen accepteerbaar maken
- minder afval, minder verspilling, minder transport
- druk / lobby op producenten om modulaire te produceren van hogere kwaliteit
- gerepareerde producten verkopen tegen aantrekkelijke prijs
- Afgedankte producten aanleveren bij bestaande retail die het opnieuw verkopen

Gespreksverslag 2: (Oorzaken van) Disconnect tussen systeemlogica & menslogica (om te komen tot een rechtvaardige klimaattransitie in de stedelijke omgeving)

Inbrenger: Carola Wijdoogen

Deelnemers: Patrick, Marc, Laurens, Frank, Jifke, Jeike, Jesper, e.a.

Achtergrond en Context (optioneel):

Inwoners zijn de energie/klimaattransitie. De mens centraal: dagelijkse realiteiten van mensen als de leidende logica in de gezamenlijke zoektocht naar structurele oplossingen. Inwoners zijn de energietransitie als denkkader voor samenwerking. Het huidige (narratief van) energie/klimaattransitie wordt gedomineerd door de 'systeemlogica': veelal kosten(economisch), technisch en top down. Er is een disconnect tussen systeemlogica & menslogica (dagelijkse realiteit van inwoners), waardoor wordt deze veroorzaakt, welke elementen en hoe is deze te overbruggen?

Belangrijke punten van het gesprek:

- Het huidige economische systeem heeft een beperkt perspectief op de mens (een korte termijn egoïstisch mensbeeld), terwijl er veel voorbeelden zijn van een sociaal empathisch mensbeeld (zo was het ook ooit). Het korte termijn egoïstisch mensbeeld is ontstaan vanaf de industrialisatie. Er is een (nieuw) natuurlijk sociaal contract nodig, gebaseerd op diepere laag in de ijsberg met een andere mindset en waarden zoals natuur, respect, gelijkwaardigheid. De menselijke capaciteit van sociaal en empathisch handelen wordt beperkt gebruikt. Hoe kunnen we professionele commons organiseren?
- Systeemverandering is een collectieve gedragsverandering. Sturen op gedragsverandering, kan alleen vanuit mensen: iedereen is de transitie. Wetgeving, maatschappelijke initiatief. Het faciliteren van samenspraak en een nieuw verhaal is belangrijk. Model van Drift, maakt het makkelijk om te begrijpen, maar is ook een simpele weergave van de werkelijkheid. Onze hang naar simpele modellen maakt ook dat weffouten ontstaan met alle gevolgen van dien.
- Kunnen we ook leren van huidige economisch model. Kennelijk levert het ons wat op, als we er zo aan hangen. Al 200 jaar succesvol. Massaproductie vs tailormade. Polycentric governance, onderwijs over de commons.
- Er is een nieuw bewustzijn in de onderstroom. Handelen naar dit inzicht is slechts enkelen gegeven. Voorlopers identificeren, verbinden in een nieuw waarden systeem, van elkaar leren (en mogen falen) en lessen verspreiden. Gebiedsgericht, wijkgericht, ontsluiten van collectieve kracht en collectieve wijsheid. Leer en zoekproces hoe dat te doen. Versnippering tegengaan.
- Wat/wie is een voorloper? Wie bepaalt dat? Opschalen is ook oude economie, onze generatie heeft geleerd: ik moet het verschil maken en NIET ik moet samenwerken. Pionier/voorloper kan individu, groep, wijk zijn. Onzichtbare pioniers zichtbaar maken. Samen pionieren vraagt om gedeelde waarden.

- Onderwerpen (‘ministeries’) van belang: klimaat zonder economie; dialoog en co-creatie; geluk, liefde en samenwerking; regeneratieve samenleving; collectieve wijsheid, gelijkwaardigheid en collectief belang.
- Door gelijkwaardige dialoog met de mensen om wie het gaat (inwoners en systeemspelers) komen tot een collectief narratief met gedeelde waarden (inclusiviteit, rechtvaardigheid). Alle perspectieven, inclusiviteit en rechtvaardigheid.

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Het huidige economische systeem heeft een beperkt perspectief op de mens (een korte termijn egoïstisch mensbeeld), terwijl er veel voorbeelden zijn van een sociaal empathisch mensbeeld (zo was het ook ooit). Er is een (nieuw) natuurlijk sociaal contract nodig, gebaseerd op diepere laag in de ijsberg met een andere mindset en waarden zoals natuur, respect, gelijkwaardigheid. Een andere manier van (samen) werken, organiseren en denken vanuit gezamenlijkheid.

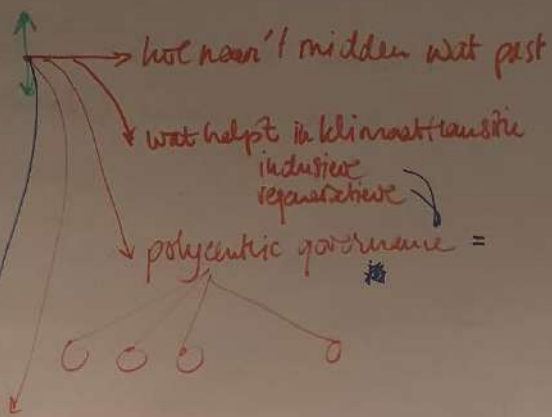
Pioniers/voorlopers zichtbaar maken, verbinden en voortbouwen ipv ieder opnieuw wiel uitvinden op eigen puzzelstukje. Meer (alle) perspectieven zijn nodig – en de mensen om wie het gaat (inwoners en systeemspelers) om te komen tot een collectie narratief vanuit gedeelde waarden.

Acties geïdentificeerd

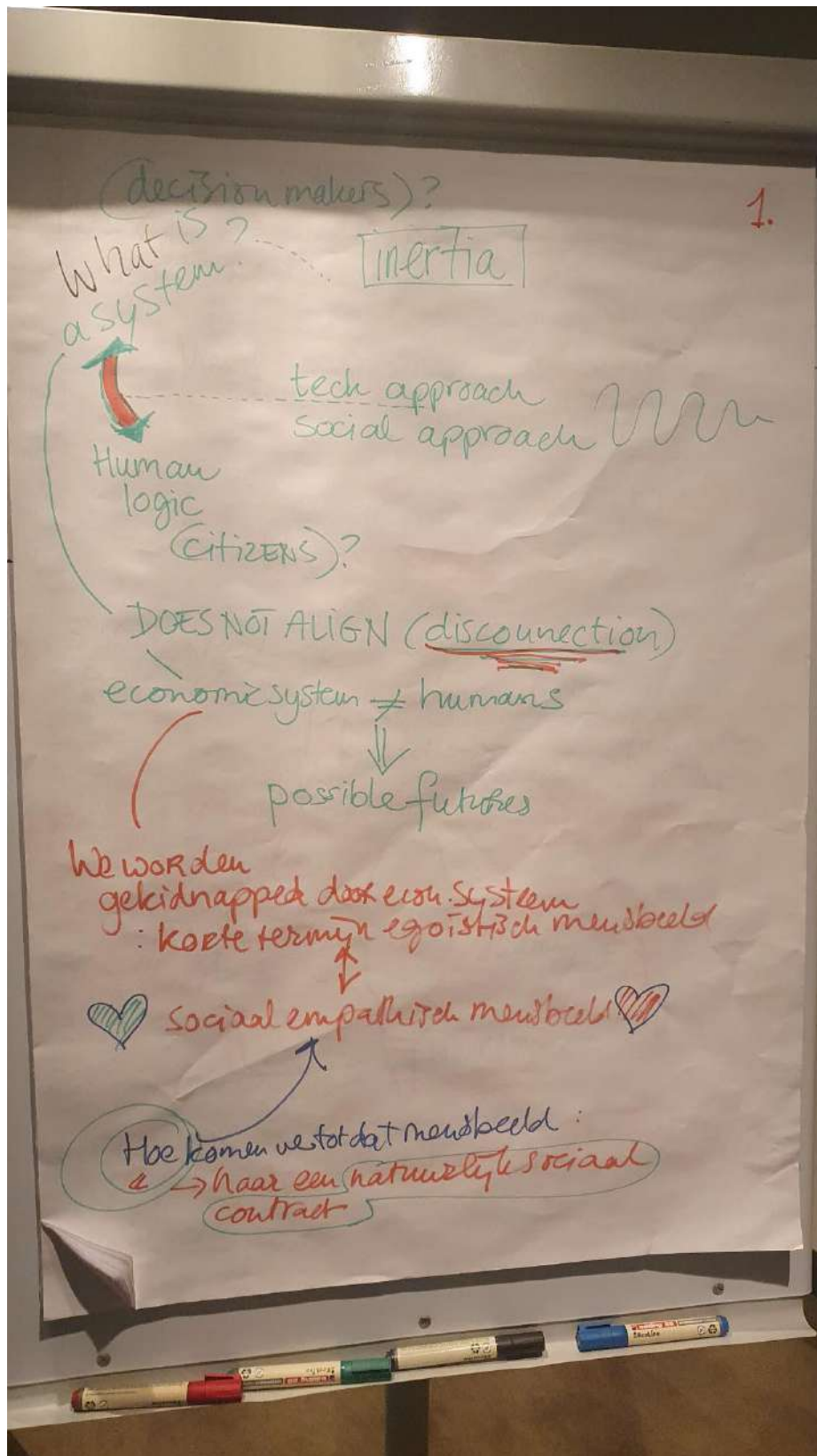
Het vanuit inclusiviteit (alle perspectieven zijn belangrijk,) gelijkwaardigheid/gezamenlijkheid (co-creatie) organiseren van een collectief narratief met gedeelde waarden.

4.
leren van het oude econ. systeem?
waarom zo succesvol al zo pas

massaproductie
tailormade

Hoe
organiseren professionele commons?
= nieuw sociaal contract
= met overheid die dat faciliteert

in verlot dat mensbeeld :

naar een natuurlijk sociaal
contract

menselijke
wordt
subopti
maal gebruik

leren van het oude econ. systeem -

4.
waarom zo succesvol al een paar

massaproductie
tailormade

→ hoe naar 't midden wat past

→ wat helpt in klimaattransitie
industrie
regeneratie

→ polycentric governance =

→ onderwip over 'commons'

Hoe
organiseren professionele commons?

= nieuw sociaal contract
= met overheid die dat faciliteert

alle perspectieven zijn
belangrijk

DIALOG

→ naar een collectief narratief
met gedeelde waarden
inclusiviteit
sectoraliteit

"Op
rand
doro

Wat i
pionie

x modeddu
x entreprene

collect

Hoe zijn we hierin terechtgekomen
in die discotheek?

Vanaf industrialisatie: hebben we het gecreëerd

weeffout

Hoe naar gezonde economie?

3 stappen terug?
▷ status
▷ sociale druk

voorlopers: niches degrowth
afgehaald nederlaad
vertrouwen
Van ik naar wij
postgrowth
na degrowth
menselijke mensheid
in nieuw verhaal
welke verhalen?

Van homo economicus

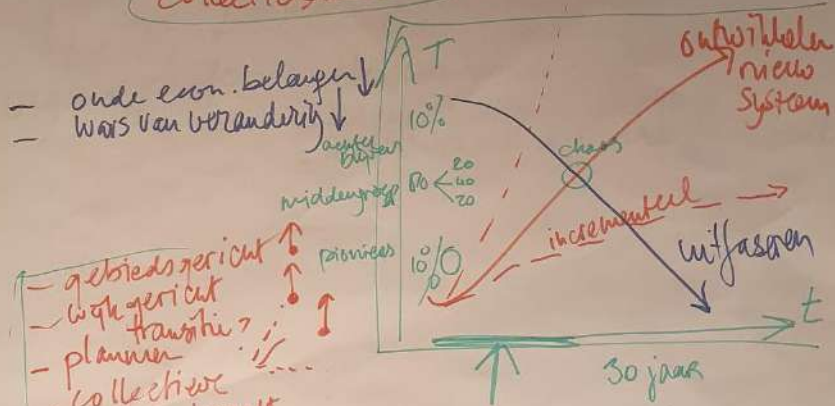

Hoe stuur je verandering?

3.

- oude econ. belangen
- wissel van verandering

- gebiedsgericht
- wijkgericht
- plannen
- collectieve kracht
- wetgeving
- faciliteren samenpraak

↑ leer en zoekproces
↑ opleiden
→ opschalen

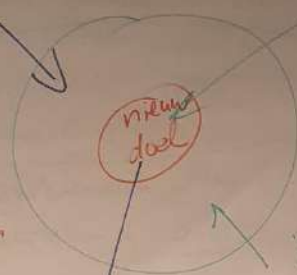
5.

nieuw bewust zijn in onderstroom

↳ handelen naar dit inzicht
is (steeds) enkel gegeven.

Voorlopers versinden in
nieuw waarde systeem
durf te
luisteren

"Op het
randje van
doordurven"

leren &
falen
onderwijs

jonge mensen

Wat is een
pionier? Ontwerp v. nieuw systeem

* hooftgedwongen
* entrepreneur

- muren...
- wetgeving...
- financieel

collectieve wijsheid ontsluiten

vertikaal

pioniers versinden
tijd gold niet
leren met &
operaties
etc

pionier - individueel
"eerste volger" - groep
- wijk

Waar lag je de lat

- klimaat neutraal
- regeneratief
-

6.
competenties
- houden vol
-

here's to the crazy ones

Onzichtbare pioniers zichtbaar maken

Opgeleid als verschil makers =>
allemaal pionieren

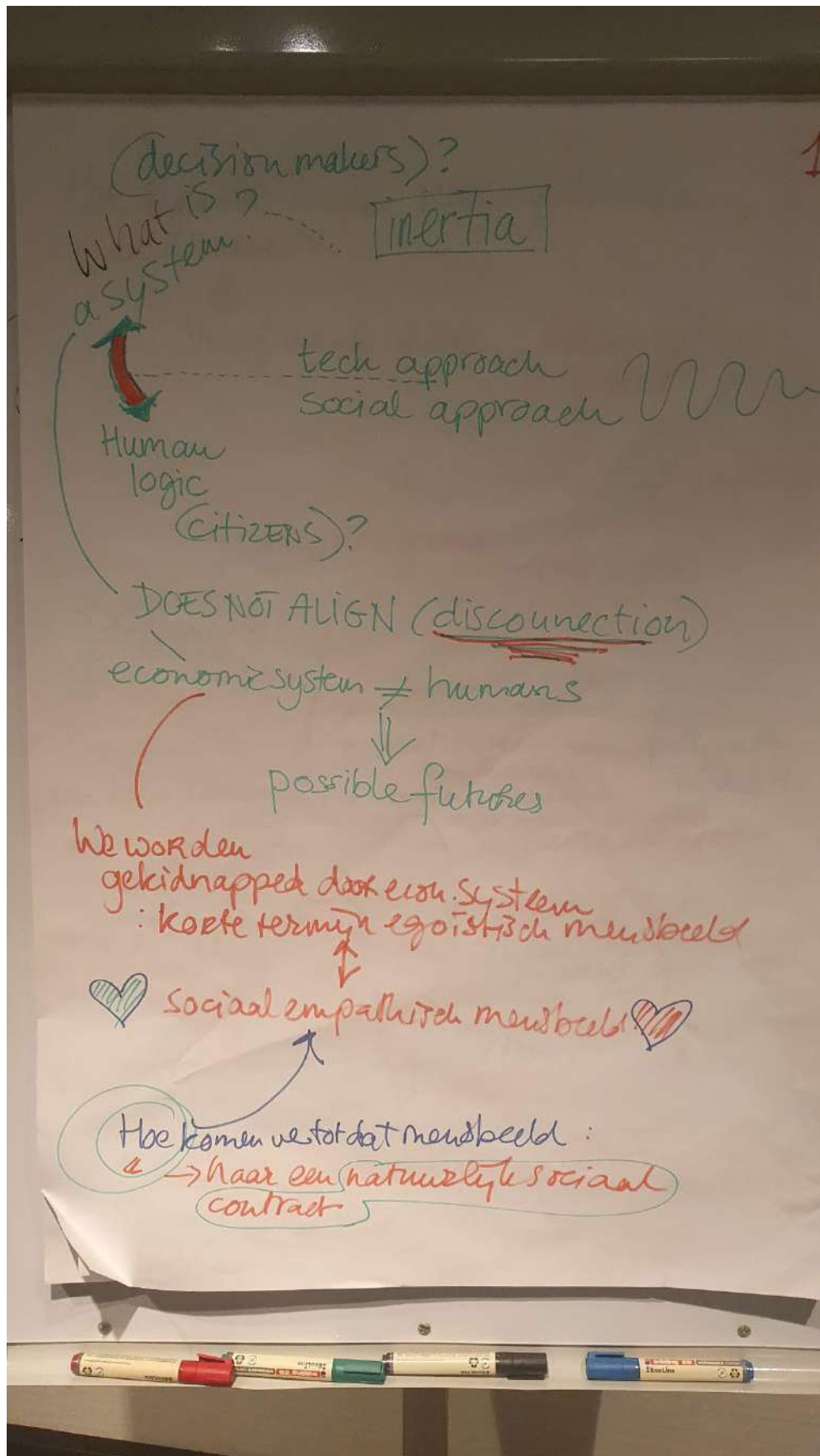
→ Ambtenaren willen niet meer uitvoeren
gezamenlijkheid echt opzoeken

het volgende
brilliant
alternatief

Competatief
pionieren

Samen
pionieren

Gedeelde
waarden!

Gespreksverslag 3: Climate Justice and citizen involvement

Inbrenger: Saskia van Hulten en Tim Immerzeel

Deelnemers:

- Laura Warmerdam Groenezorg Alliantie
- Nanya Jochemsen - UU
- Pauline de Leer
- Dick Ettema – UU Sociale geografie – mobiliteitsonderzoek – mobiliteitsarmoede
- Wessel Ganzevoort – Klimaat en energie Tilburg – participatie en inclusie
- Ina Horlings – Sociale Planologie – RUG
- Joris van Laarhoven – Tilburg
- Jeroen Devilee – RIVM

Achtergrond en Context (optioneel):

Deze vraag kwam tot stand vanuit de gemeenschappelijke observatie dat bij buurtinitiatieven voornamelijk hoogopgeleide, witte, gepensioneerde mannen betrokken zijn. Is dat rechtvaardig? Hoe moet een gemeente daarmee omgaan? Wat is rechtvaardig?

Belangrijke punten van het gesprek:

We vertrokken vanuit het perspectief dat we vaak ongelijkheid zien in klimaatinitiatieven en zijn toen gaan afpellen hoe (lokale) overheden daarmee dienen om te gaan. Wat is dan rechtvaardig? Daarbij onderscheidden we zowel distributieve en procedurele vormen van onrechtvaardigheid. Het ging ook over de rol van de lokale overheden: wanneer faciliteren ze, wanneer stimuleren ze en wanneer coördineren ze? Maar ook: hoe zorg je er dan voor dan die rol rechtvaardig is?

Samenvatting en belangrijkste boodschap

De belangrijkste vragen die opgenomen kunnen worden in een actie- of werkprogramma:

- Wanneer is het klimaatbeleid rechtvaardig (distributief en procedureel)? Naar wie is het rechtvaardig?
- Hoe krijgen we groepen die daar niet toe in staat zijn om mee te praten in klimaatbeleid?
- Hoe verhindert bestaand beleid het succes van rechtvaardig klimaatbeleid?
- Hoe gaan we om met versnelling? Werkt top down beter dan bottom up? Levert top-down 'meer op'? Wanneer is dat duurzaam, of hoe zorg je ervoor dat buurtinitiatieven blijven bestaan?
- Hoe kunnen we een synergie/balans krijgen tussen bottom-up en top-down besluitvorming zodat we de klimaattransitie kunnen versnellen? Wat kunnen we leren van best practices?
- Welke rol speelt multilevel-governance?

- Hoe structureer je vrijwilligersinitiatieven en het proces van formalisering? Hoe kan je ondersteunen als gemeentes?
- Wat is een eerlijke verhouding van verdeling van geld over de verschillende organisaties betrokken bij de energietransitie?

Gespreksverslag 4: Hoe kunnen we voorkomen dat de meest kwetsbare mensen achterblijven in de minst toekomstbestendige woningen?

Inbrenger: Elze van Langen, Anne-Marie Hitipeuw, Saskia van Otterloo

Deelnemers:

- Elze van Langen, IenW klimaatadaptatie
- Anne-Marie Hitipeuw, IenW klimaatadaptatie
- Esther Baar, Rathenau instituut, inhoudelijk en coordinatie
- Maaïke de Langen, Rechtvaardigheid, national ombudsman, access to justice
- Derek Land, Technische natuurkunde smart sensor systems Haagse Hogeschool
- Julia Willings, Lector Windesheim, vrouwen netwerk 75 eek
- Maarten Hogewij, Radboud universiteit, klimaatadaptatie, hitte, gezondheidsperspectief
- Katrin muffer, Universiteit Leiden, toxischem
- Andre Rodenburg, SKB, gemeente rotterdam, nationale aanpak funderingsopgave
- Mario Sanna, gemeente Heerlen, adviseur programma duurzaamheid
- Alphons Rommelse, communicatie adviseur gemeente Zaanstad, funderingsproblematiek.

Achtergrond en Context (optioneel):

In de Tweede Kamer is een motie ingediend die de regering vraagt om in gesprek te gaan met decentrale overheden om een oplossing te vinden die voorkomt dat mensen met lage en middeninkomens achterblijven in de minst toekomstbestendige woningen. De motie is ingediend in het kader van een Commissiedebat Water en richt zich op de risico's van bodemverzakkingen en wateroverlast. Hoe pak je dit als overheden aan?

Belangrijke punten van het gesprek:

- Complex vraagstuk met verschillende facetten, het gaat om klimaatbestendigheid van woningen met verschillende aard van problematiek. Verschillende doelgroepen, huiseigenaren en huurders (corporaties en privaat)
- Lange termijn ratio en korte termijn actie, psychologie. Complex voor de politiek en mensen om in lange termijn scenario's te denken. Woning van grote emotionele waarde.
- Discussie bottom-up (wijk in) versus top-down (regels opleggen). je moet de wijk in en dialoog aangaan met mensen, tegelijkertijd is dit waarschijnlijk niet voldoende, voor een grondige aanpak van het probleem moet je ook top-down werken. Zonder harde regels kom je er niet.

- Dialoog met woningcorporatie, daar zou je je kunnen richten op planning woningcorporaties. Maar luisteren en waardigheid van de inwoners van de wijk.
- Landelijke visie met kaders en lokale aanpak, dat per wijk kan verschillen.
- Communicatie van het probleem van belang, in dialoog gaan met mensen en bespreken van waarden. Mensen laten nadenken over problematiek klimaatbestendigheid van hun woning. Rechtvaardig proces en rechtvaardige uitkomsten.
- Met woningcorporaties kunnen vaker betere afspraken worden gemaakt, private verhuurders (blackstone) veel lastiger. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat verhuurders voldoen aan afspraken, zoals een maximum en minimum binnentemperatuur in woningen. Rotterdam bewustwordingscampagne: betaal niet te veel voor je huur (in verschillende talen)
- Ruimtelijk afwegingskader wordt vanuit Rijk gebruikt, eigenschappen van locaties begrijpen, naar toekomst gebruiken.
- Biedt mensen financiële vrijstelling, handelingsperspectief. Informatievoorziening voor iedereen.
- Communicatie is key. Je moet het probleem uitleggen. Ga de dialoog aan, vraag mensen naar hun waarden, hun behoeftes. Deel het probleem. Kijk naar rechtvaardig proces, maar ook naar hoe we tot rechtvaardige uitkomsten kunnen komen.
- Het probleem is ook omvatten met onzekerheid. Omgaan met die onzekerheid.
- Leer van de stikstofcrisis, hoe kan het beter? Hoe communiceer je als overheid en wanneer? Daar is het probleem veel te lang vooruitgeschoven.
- Kijk ook naar de belangen die ongelijkheid in de hand werken.
- Zowel een landelijke visie met kaders, waaraan vasthouden, als op lokaal niveau het probleem in kaart brengen en met mensen in gesprek gaan, aanpak bedenken. Landelijke aanpak belangrijk voor decentrale overheden, om te volgen. Inzicht in risico's geven, afwegingen met mensen delen.
- Als gemeente is het lastig om het probleem aan te pakken, omdat er een groot tekort aan woningen is. Vraag en aanbod is uit balans, je kunt niet zomaar een nieuwe wijk neerzetten. Gedachte is in Rotterdam ook hoe je rendement kunt vereffenen, ene gebouw levert veel meer op dan het andere. Vraag is hoe.
- Mensen in stappen meenemen, over zoveel jaar renovatie verplicht stellen. Communicatie: het is voor je eigen levenskwaliteit, tastbaar maken. Winst voor overheid belangrijk om mee te nemen.
- Het is taak van overheid om probleem uit te leggen, duidelijkheid scheppen en waarheid (tegenvraag: wat is waarheid?). Ook in gesprek gebaseerd op waarden, waar zit u mee? Mensen moet je handelingsperspectief geven. En daar actie aan verbinden.
- Maar ook keuzes durven maken. Je moet op een gegeven moment ook door weerstand heen, accepteer dat je niet iedereen meekrijgt.
-

Samenvatting en belangrijkste boodschap

De problematiek is veelomvattend en complex, er is een landelijke visie nodig met kaders, maar tegelijkertijd is een lokale aanpak met het aangaan van de dialoog over klimaatbestendigheid van wonen van groot belang. Communicatie over de problematiek (korte en lange termijn, gericht op waarden en behoeften) en het bieden van handelingsperspectief voor mensen is cruciaal.

Rechtvaardigheid schuilt in een rechtvaardige procedure en het gesprek aangaan over hoe we tot rechtvaardige uitkomsten kunnen komen. Leer van praktijkvoorbeelden (wijkenaanpak gemeenten) en van de historie (stikstofcrisis, coronacrisis, koloniën Drenthe).

Vragen:

Hoe ga je met mensen in gesprek over de klimaatbestendigheid van hun woning?

Hoe verkondig je (als overheid) een probleem dat zich op de langere termijn (over 10, 20 jaar) gaat voordoen? Hoe ga je om met onzekerheid (klimaatrisico) in de communicatie? Bij wie ligt de verantwoordelijkheid? Wanneer leg je als overheid verplichtingen op (voor renovatie, verhuizing)? Hoe biedt je als overheid/decentrale overheid handelingsperspectief?

Session Summary 5: Climate justice

Name of Convenor:

Joyce Browne (UMC Utrecht)

Names of Participants:

15 participants

Background and Context (optional)

This session focussed on creating a common understanding of climate justice and identify next steps / approaches for KIN.

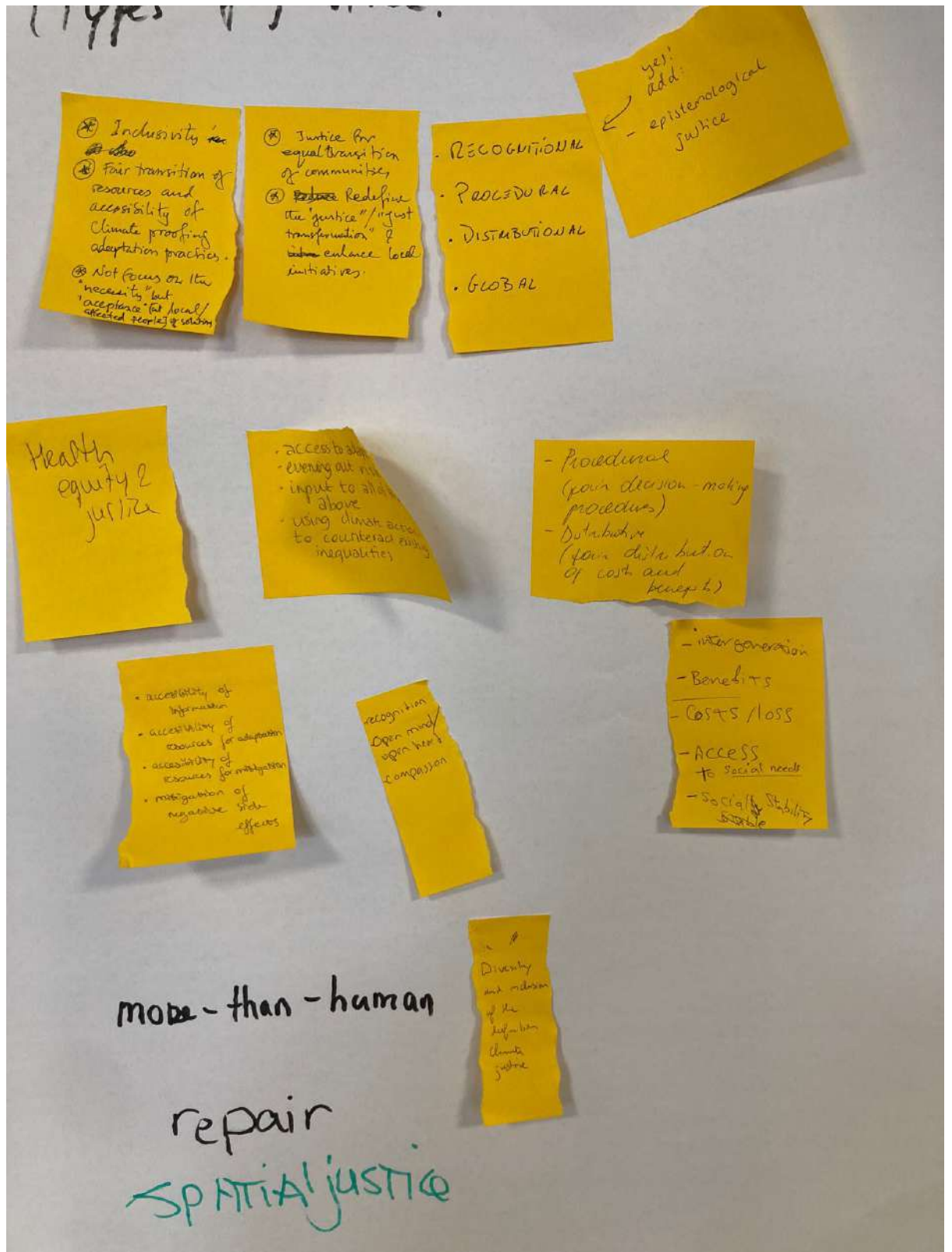
Summary and take-aways

See posts its & action points.

Action identified

We identified 7 concrete next steps/actions in this session to better anchor climate justice within the KIN current and future activities:

- Assess the applicability of the WRR report on climate justice in policy, and where it needs to be adapted
- Develop guidance to apply justice principles within (KIN) projects
- Determine how the (working definition of) justice can be made adaptive (i.e. a cycle to reflect and adapt the principles as need be)
- Use it as an opportunity to strengthen epistemic justice in academia (i.e. involvement of non-academic stakeholders, use language accessible to everyone with little jargon)
- Develop criteria for KIN to assess proposal with a justice lens
- Strengthen the competencies, skills and knowledge on climate justice among various academic actors
- Incorporate the voices and perspectives of non or more than human species in the processes

Climate justice

⇒ common understanding
& approaches

How do we define climate justice?

Doing the right thing right
Applying own equity & justice in the process & methods
* think about distribution of resources

Fairness
in outcomes + process
across generations
across borders
across people
in all their diversity
in distribution of burdens & benefits

not just about climate but about social justice
and about decision making
and things you need to do to be fair
this

So what is justice?
To me it's about having access to climate solutions despite your position
this about equity

Justice is not normalizing existing social power relations
it's about looking at the world

Ensuring who is disproportionately affected by it
and correcting for this

the difference between climate justice and climate change is that climate change is a scientific term and climate justice is a political term

How and whether we address climate change affects who is more specifically more vulnerable groups (vulnerable groups)

Climate justice
the climate crisis means the social inequalities that make it more painful for the world, including caused by the climate crisis

Climate justice is a social justice issue
it's about who is most affected by climate change
and who is most responsible for it
and who is most vulnerable to it
and who is most responsible for it

For climate justice we need to think about the distribution of resources and the distribution of power

equal access to healthy living conditions
between and within populations, generations, countries, regions etc.

Climate Justice - for whom? - and who?

Intersectional approach of different systems of oppression
across all levels of society
and especially across the intersection of race, class, gender, and other forms of oppression
the intersection of different systems of oppression
the intersection of different systems of oppression

a distribution of burdens & damages that is socially stable among several generations

Gespreksverslag 6: Consumer Engagement in the transition of water, Energy Food urban systems

Inbrenger: Bas van Vliet

Deelnemers: Marthe Derksen, Fulco Ludwig, Laurens Hessels, Sumit Vij

Achtergrond en Context (optioneel):

Geef een korte beschrijving van de context en achtergrond die tot dit onderwerp hebben geleid.

Water, energie en voedsel zijn essentiële resources voor elke stadsbewoner. Worden geleverd via afzonderlijke water, energie en voedsel systemen en infrastructuur. Deze systemen werken voornamelijk afzonderlijk van elkaar, maar ze komen samen bij de huishoudelijke praktijk: consumenten maken bijna zonder te beseffen gebruik van zowel water, energie en voedselsystemen als ze voedsel bereiden. Zij denken niet in termen van kWh of kubieke meters, maar in termen van gemak, comfort, gezondheid, gezelligheid, en kosten. Is het voor urbane klimaat transitie nodig om WEF systemen te integreren (horizontaal) en om consumenten(perspectief) meer te betrekken bij de innovatie in die systemen (verticale integratie)? En hoe doe je dat op een rechtvaardige manier?

Belangrijke punten van het gesprek:

Water en energie enerzijds en voedsel anderzijds zijn verschillende systemen: relatief lokaal (water) tot mondiaal (voedsel); infrastructuur gebaseerd (water, energie) supply chain (voedsel).

Integratie van systemen misschien niet zo nodig/haalbaar op urbane schaal, wel in rurale gebieden (energie en watergebruik in voedselproductie, biofuels productie etc)

Consumptie vindt vooral plaats in de stad, waar de systemen dus samenkomen, productie buiten de stad, afgezien van (niche) activiteiten als urban agriculture, waterzuivering, energieopwekking op daken.

Energie armoede is tegelijkertijd ook voedsel en zelfs water armoede. In arme wijken zijn mensen veel creatiever in het vinden van oplossingen voor zuinig gebruik van zowel energie als water als voedsel. Doelgroep van actie voor energie innovatie.

We moeten ons veel meer afvragen *waar hulpbronnen voor gebruikt worden in consumptie*, en niet in welke eenheden ze geleverd worden..

Consumer engagement hoeft niet alleen te betekenen: participatie in formele procedurele zin, juist ook het gebruik maken van systemen is al engagement. Daarmee reproduceer je die systemen. In de transitie van voorzieningen van water, voedsel en energie zou je dit consumentenperspectief juist mee moeten nemen

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Moeten we consumenten lastigvallen met systeem innovaties? Of doen we dat al? We vragen consumenten om water te besparen, we sturen op energiegebruik en opwekking, we informeren consumenten over gezond voedsel. Tegelijkertijd willen we consumenten ontzorgen en niet lastig vallen. Hoe kunnen we consumenten ook medeverantwoordelijk maken voor de transitie van de WEF systemen als we het niet top-down opgelegd willen krijgen? Kleine stappen worden al gezet (regenwater opvang en hergebruik, energie opwekking op je dak, eigen voedselproductie in de moestuin, een composthoop in je tuin), maar er is wellicht meer nodig voor inclusieve transitie in de WEF Nexus.

Acties geïdentificeerd

Onderzoek huishoudelijke praktijken rond WEF resources in alle lagen van de bevolking. Pas de transitie aan op hoe en waarvoor consumenten die resources (willen) gebruiken.

Gespreksverslag 7: Hoe krijgen we de 'gewone mens' uit zijn/haar luie stoel (om met zijn/haar gedrag de energietransitie te ondersteunen)?

Inbrenger: Susanne Buck

Deelnemers: 20 deelnemers, namen niet genoteerd

Achtergrond en Context (optioneel):

Ook al is al heel veel bekend over klimaatverandering, zo heeft dat nog nauwelijks tot gedragsverandering geleid. Dat geldt ook voor het punt energietransitie. In de workshop zoeken wij naar nieuwe manieren om tot gedragsverandering te komen.

Belangrijke punten van het gesprek:

Vanuit de introductie, waarbij de rol van psychologische processen bij de uitvoering van de energietransitie beklemtoond werd, kwam het gesprek door het delen van eigen ervaringen en opvattingen van de deelnemers snel op gang. Weg van de psychologie heen naar situaties in het hedendaagse leven kwamen een aantal randvoorwaarden voor de energietransitie aan het licht die in de notities hieronder te vinden zijn.

Over klimaatgerechtigheid werd ook gesteld dat mensen die in de 'overleefmodus' zitten, dus basale bestaansproblemen hebben, anders tegen de energietransitie aan zullen kijken dan mensen die niet in deze modus zitten. Een mooie samenvatting zat in de zin van een gespreksdeelnemer dat we én burger én industrie zijn. We kunnen deze twee werelden niet los van elkaar zien als we tot een oplossing willen komen.

Notities uit het gesprek:

- Duurzaam gedrag
- Elkaar niet de maat nemen
- Duurzame keuzes moeten goedkoper worden
- Normen moeten veranderen (lukte met roken en vegetarisch eten ook)
- Stoppen met bijv. kopen i.p.v. alleen productieproces duurzaam maken
- Geld als trigger
- Gewenste situatie in reclamefilmpjes op televisie en in de Social Media laten zien
- Tijd is een probleem bij alles
- Lifestyle veranderen want lifestyle is ook een soort van verslaving
- Waarom gebeurt er niets ondanks de psychologische kennis die we al 40 jaar hebben?
- Rechtvaardigheid leidt tot meer draagvlak (Is hier onderzoek naar gedaan?)
- Er wordt geen perspectief, geen alternatief aangeboden
- Zeespiegelstijging vaak geen issue in scenario's
- Dutch Design Week (21 t/m 29 October 2023): Scenario's ontworpen door bewoners(?)

- Nota: 'Ruimte voor de Rivier': Hier werd heel direct een uitvoerbaar scenario geschetst dat dicht bij de bewoners lag. Hierdoor werd het snel geaccepteerd. Zoiets hebben we nodig
- Marketing VOOR het klimaat is nodig
- Actie als tegel-wippen nodig: dicht bij de burger
- Niet met 'moeten' maar met blij maken werken als het om overtuigen gaat
- Cognitieve dissonantie
- Boek van Per Espen Stoknes: 'What We Think About When We Try Not To Think About Global Warming: Toward a New Psychology of Climate Action': Boek over Communicatie stijlen die verandering van gedrag in de weg staan en welke stijl dan wél helpt.
- Positief zijn (ondanks alles)
- Hoop hebben moet weer aangeleerd worden
- Delen met anderen en collectief bezig zijn is belangrijk
- Gevestigde belangen vanuit de industrie zijn vaak tegenstrijdig met energietransitie
- Optimistisch blijven is hard werken!
- Spreek in begrijpelijke taal!
- Begin al op school met bewustmaking voor het klimaat (is er tot nu toe nog nauwelijks maar kan makkelijk onder het op dit moment trendy begrip Wereldburgerschap) gedaan worden
- Stok achter de deur nodig
- Draagvlak nodig
- Sommige begrippen worden vaak met verschillende definities gebruikt: herdefinitie van sommige begrippen nodig
- Bewustzijn moet groeien: Wij zijn én burger én industrie. Het zijn geen twee van elkaar onafhankelijke werelden!
- Verschil in gedrag tussen mensen in 'Overleefmodus' (heb ik voldoende geld voor vandaag?) en mensen die niet in deze modus zitten

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Er is veel vanuit de psychologie bekend over menselijk gedrag. Helaas heeft dit nog niet ertoe geleid dat we vanuit de psychologie duidelijke stappen kunnen definiëren die mede ertoe bijdragen dat de energietransitie versneld kan worden. In het gesprek zijn veel belangrijke randvoorwaarden genoemd. Onderzoek zou nog onbekende psychologische punten aan het licht kunnen brengen die – gecombineerd met bestaande kennis uit de psychologie – wél de energietransitie zouden kunnen versnellen.

Session Summary 8: (Serious) games & decisions

Name of Convenor:

Marco Cinelli, Leiden University College

Names of Participants:

- Laurence Bliek (TU/e)
- Bart van Arem (TU Delft)
- Henk Stipdonk (KiM)
- Lisa Scholtern (TU Delft)
- Etaterina Volkova (Jan Van Eyck Academie)
- Ina Horlings (Groningen University)
- Maged Elsammy (TU Delft)
- Massih

Background and Context (optional)

We need more participatory and co-constructive solutions to make sure that we have all the stakeholders at the decision-making table and develop shared and agreed decisions.

Some examples as inspiration are (serious) games:

- Energy transition as a serious game (TU Delft):
<https://www.delta.tudelft.nl/energy-transition-board-game>
- Fresh game studio: <https://freshgamestudio.com/en/about-us/>

In addition, **Multiple Criteria Decision Analysis (MCDA)** is a process that can lead to a transparent and shared decision recommendation. MCDA could inform the development of serious games for systemic transitions.

Highlights of the conversation

- Gaming can enhance participation of all the stakeholders
- Gaming can enable the actors (stakeholders) to understand the interests and values of all the people involved in the decision-making process
- Structured decision-making can help framing the decision-making opportunities provided by systemic transitions

Summary and take-aways

- Use serious gaming for developing scenarios involving different solutions (e.g., in mobility, energy, food) to assess the implications of each one on the different stakeholders. This allows to identify the constraints placed by each stakeholder, as well as the objectives that each one has at their core. This process can lead to an agreed future compromise scenario, where the ownership of the decision is shared by all the stakeholders.

To develop such game(s), several aspects should be discussed and agreed, including:

1. WHY should people play (KEY POINT OF THE CONVERSATION)?
 - a. Need for some pragmatic incentive to make sure that participants want to actually be involved in this initiative.
 - i. An interesting option could be that the solution that will be chosen at the end of the game will be the one implemented by the decision maker (e.g., municipality)

2. Use of the game: (i) awareness raising, (ii) planning tool (e.g., choose a solution to be implemented)
3. Time factor: need to integrate the urgency in the modelling of the scenarios
4. Scale of the exercise:
 - a. Local – neighbourhood -> probably the most suitable for the KIN
 - b. Local – city -> probably the most suitable for the KIN
 - c. Regional
5. Intergenerational vision: need to integrate impacts on next generations in all the simulations of impacts
6. How can preferences be elicited? 2 solutions:
 - a. Direct interactions with actors (e.g., questioning how much they care about each impact and benefit of the available solutions)
 - b. Indirect preference elicitation (e.g., comprehensive judgments)
7. How many participants for the game(s)
 - a. A 'small' number of representatives from each affected stakeholder group -> probably the most suitable for the KIN
 - b. Thousands via online gaming
8. What should be modelled? One or multiple systems:
 - a. Transport system
 - b. Energy system
 - c. Food system
 - d. Other system
 - e. Combination of systems
9. What type of game(s)?
 - a. Board -> probably the most suitable for the KIN
 - b. Digital
10. Structure of the game(s)
 - a. Same components for each system, e.g., resources, alternatives, stakeholders, conflict management

Action identified

Think about the development of (serious) games where the impact of the decision at the end of the game is going to have some 'real-world' implications (e.g., choice of heating solutions in one or a subset of neighborhoods).

Gespreksverslag 9: Current urban climate approaches & key challenges: policymakers & practitioners' views

Inbrenger: Marc Dijk

Deelnemers: J. Kempenaar; C. Eckes; G. Langendijk; L. Hermans; L. Trento oliviera; S. Van Hulten; I. Rommelse; F. Atun; P. Vergeer

Achtergrond en Context (optioneel):

1. If we want to have a working-program by Wednesday night, we first need a collective 'problem description / analysis'
2. We are problem-driven, so can best start asking practitioners to tell about the problems they see

Samenvatting en belangrijkste boodschap

- There is enough (technical) knowledge, the problem lies in the implementation: to go from pilot toward 'district to district' process, and (within local government) to work integrally
- There are successful pilots, the challenge is scaling up. Aspects of that are:
 - More capacity of people needed within government
 - We need to stop bringing in new consultants all the time and, as a municipality/region, build our own capacity: a pool of people that you can deploy [Here academics may be of help]
- More generally: we need to move from 'pilots & projects' towards a 'process approach'.
 - More specifically: more people capacity, but also finances to invest (institutional investors find the projects too small), room in legislation to effectively implement

(see more detail in appendix)

Acties geïdentificeerd

Further explore how academics can help in forming a 'working programme' for cities or regions

Appendix:

Detailed summary / report

In this three-day workshop we start from the impression that the urban climate transition is:

- Too slow
- Struggling to be fair across all societal groups

How do the practitioners recognize this?

Ervaring Zaanstad

1. Politieke realiteit = focus op vier jaar. Onderliggend veel politieke fragmentatie dus moeilijk om een zinvol inhoudelijk gesprek te voeren
2. Grote afstand tussen beleidsdiscussie en waar burgers mee bezig zijn
3. Groot verschil in gevoel van urgentie tussen groepen, deels samenhangend met armoede
 - a. Vraagt om nieuwe manieren van communicatie, o.a. het vermogen je te verplaatsen in de positie van die groepen:
4. Mismatch tussen bestaande landelijk regels en de ruimte die lokaal nodig is om te experimenteren
 - a. Ervaring in eindhoven: 'lobby Bouwend Nederland helpt niet echt'

Ervaring Eindhoven

- a. Ja het gaat traag: op gemeentelijk niveau beste kans om impact te realiseren. Grootste uitdaging zit in bestaande bouw, maar experimenten (als al mogelijk) zit vooral bij nieuwbouw
- b. De stedelijke organisatie is niet klaar
 - a. Geschreven door transitieteams, gaat dan in op alle aspecten van het gemeentelijke werk, maar aansluiting op bestaande lijnverantwoordelijkheden is ingewikkeld: oplossing: meer integraal werken, met integrale teams rondom buurtproblematiek
- c. Gemeente zelf is maar verantwoordelijk voor 5% van CO₂ emissie, die andere 95% vraagt om organiseren van heel diverse groep in de gemeente
 - a. We hebben expertise nodig, maar vooral ook mensen die instaat zijn om deze groepen te betrekken
- d. Urgentie bij alle stakeholders
 - a. Brainport region is al 20 jaar bezig, maar pas laatste half jaar hebben ze een duurzaamheids agenda: groot economisch succes, maar blind voor duurzaamheid
- e. Waar helpt regelgeving wel/niet:
 - a. Europese regelgeving helpt daarbij, standaardisatie van rapportage over CO₂ uitstoot
 - b. Privacywet helpt niet echt, bv om verbinding tussen onderwerpen te maken, (uitnodigingen, vragenlijst)
 - c. Armoede: we zouden deze groep makkelijk kunnen vinden via het belastingsysteem, maar dat mag niet (bv)
 - d. Dat je geen onderscheid mag maken in doelgroepen van subsidie: bv richten op groepen in wijken met

Role of language: 'Climate liberation' instead of 'climate change as a problem'

- Meest positieve aanpak komt van MBO: praktisch: we gaan jullie leren zonnepanelen te installeren
 - Active type of language
 - About opportunities
- Fontys: they want to move forward
- TU: thinking and waiting

Tussenstap: Werkprogramma gaat over manieren om just climate transition te versnellen.

Remark: We have to much knowledge
its the implementation layer vraagt aandacht:

- Belangrijk aspect daarvan: opschalen van initiatieven

Vraag: Is probleem wel het gebrek aan experimenteer ruimte.

Gaat het er niet meer om dat we gebruik maken van de experimenten de er al gedaan zijn en die breder implementeren?

Ervaring in Eindhoven: veel projecten hebben het kenmerk: 'we hebben een goede ervaring, wat is er voor nodig om dit op te schalen'.

Onderdeel daarvan is het probleem van grote groepen, als je op gaat schalen zit je zo met 200 deelnemers, en dan heb je ook nog een team nodig in twee weken daarna om resultaten uit te werken.

Voorbeeld:

- klimaatneutraal bouwen, maar geen ruimte om een initiatief van 20 bedrijven om samen een gebouw te ontwikkelen, om drie jaar de tijd te nemen om klimaat neutraliteit te bewijzen

klimaatwetenschapper

- afweging mitigation, adaptation: probleem dat het niet integraal benaderd wordt, maar beled bij verschillende wethouders.

Scale-up: vraag is hoe we innovatief

1. capaciteit
 - a. als je een plan hebt dan moet je de capaciteit vinden: energy transition: twee jaar geleden al een rapport van RVO: hoeveel mensen heb je nodig om energytransitie te begeleiden: 80 man.
 - o Design of system
 - o Wat heeft elke buurt nodig
 - o Welke funding
2. Financiering:
 - a. Pensioenfondsen denken dat wij te klein zijn; op welke schaal moeten de heat-systems hebben om interessant
3. Legislation to move much faster in neighborhood
 - a. We moeten van vragen naar 'zo gaan we het doen', en je kan meedoen of niet

Voorbeeld: kennis van bestaande bouw is aanwezig.

Probleem is dat regelgeving in de weg zit: gemeente mag geen tender uitzetten om goedkoopste oplossing voor haar burgers

Zaanstad/Eindhoven: We gaan ten onder aan Projects and pilots:

We moeten een transitie naar processen en meer systeemaanpak.

Hoe komen voorbij de living lab projects?

Belangrijk aspect: Opbouwen van eigen staff, en niet steeds opnieuw mensen inhuren. Dat gaat over institutionaliseren.

Toewerken naar incompany consultants, misschien op regionale schaal.

Wat kunnen we leren van periode van stadsvernieuwing:

(veronderstelling: grootste verschil zit in regelgeving)

We kunnen veel leren van ervaring in ontwikkelingshulp

- In Indonesië bv komt innovatie altijd met een donor project (worsteling met eigenaarschap)
- Community based projects moeten ook altijd aandacht besteden aan het oplossen van de problemen in de eigen community

Gespreksverslag 10: How to move from 'oblige to Paris 2050' to 'do what is necessary'. Hoe komen we van 'voldoen aan Parijs 2050' naar 'doen wat nodig is'

Inbrenger: Jeike Wallinga

Deelnemers: Pieter ten Have, Dinand Alkema, Michiel van Weele, Ysabella Goedhart, Daniel Hoogendoorn, Jan Kadijk. In het tweede deel is nog een aantal mensen aangeschoven: graag aanvullen.

Achtergrond en Context (optioneel):

Als we ons richten op 2050 als jaartal waarin we de CO₂-emissies tot 0 hebben teruggebracht, dan lijkt de transitie nog lang ver weg. En dat terwijl we voor een internationaal rechtvaardige transitie en het beperken van de temperatuurstijging tot iets in de buurt van 1,5 graden veel sneller en eerder naar 0 moeten en dus wel nu tot radicale actie over moeten gaan.

Belangrijke punten van het gesprek:

Vanuit de inventarisatie – waarom zijn we hier bij dit onderwerp kwamen de volgende inzichten:

- De vraag is hoe we de overgang maken tussen wat we zeggen: 'veel willen' en wat de praktijk is: 'weinig doen'.
- We houden de discussie graag zakelijk, terwijl er (gevoelsmatig) al veel mis gaat in de wereld
- Parijs gaat over mitigatie. Het is enerzijds te laat om alles te mitigeren, anderzijds nooit te laat voor mitigatie. Dat moet zeker en helpt ook. Ook adaptatie is nu al noodzakelijk, doordat we minstens 40 of 50 jaar te weinig hebben gedaan, terwijl we het probleem kenden.
- We hebben steeds meer kennis. De wens is meer impact.
- Soms is klimaat 1 dag voorpaginanieuws, terwijl het wel het grootste issue is van het heden.
- We kunnen de lange termijn niet aan – in ons denkmodel, in ons leven.
- In een gemeente als Amsterdam, waar commitment vanuit het stadsbestuur als jaren op orde is, evenals financiën, lukt het toch niet doelen te halen.
- We moeten 'loss' accepteren: er gaan onherroepelijk dingen verloren door klimaatverandering
-
- Het praktische is het hier en nu 'onhaalbaar', het theoretische (probleem) te ver weg. Een heel praktisch en haalbaar doel stellen helpt wel.
- Ongemak centraal stellen.

Uit de discussie:

- Massa meekrijgen is essentieel.
- Voorkomen (preventie) is geen verdienmodel.
- Alle methodes en wereldbeelden zijn nog grotendeels traditioneel. Professionals zijn nog niet 'om'. Vaak gevangen in het systeem.

- Dat systeem heeft wel veel oplossingsruimte: voorbeeld gemeentelijk beleid waar positieve stromingen elkaar kunnen versterken.
- Hoe komen we tot de erkenning dat het ook over onszelf gaat (en dus niet wijzen naar een ander): narratieven ontwikkelen, waarin het verlicht eigenbelang belangrijk kan zijn (om te komen tot een win-win voor het individu en de wereld). Want als iedereen vanuit verlicht eigenbelang mee wil doen in de transitie, dan bewegen we de goede kant op.
- Antifragiliteit: sterker worden door tegenslag. Misschien hebben we (kleine) klimaatrampen in Nederland nodig om het besef verder te laten groeien dat we echt moeten handelen.

Nationale kennis

Lokale Climate
Smart
beslissingen

- Er is – in Nederland en daarbuiten – op nationaal niveau veel kennis. Deze kennis is lokaal vaak niet beschikbaar. Mede daardoor lukt het lokaal niet om Climate Smart beslissingen te nemen
- Oplossing is een ‘duurzaam, tenzij’ insteek (in plaats van dat de duurzame keuze verantwoord moet worden).

- Met gezondheidszorg als uitgangspunt (omdat de zorg meer CO₂-uitstoot voor zijn rekening neemt dan luchtvaart & scheepvaart samen, voor Nederland namelijk 7%)

Wat we hebben:

- Enthousiaste individuen (binnen elk team bij bijv. een gemeente)
- Leidinggevenden – met beperkte inhoudelijke basis - die op basis van proces-argumenten alles wat óók bij een andere afdeling hoort / kan horen niet stimuleren of stoppen.

Wat we missen:

- Kennisuitwisseling tussen teams (om vanuit die kennis bijvoorbeeld verbanden en win-wins te identificeren)
- Leidinggevenden die op basis van de inhoud deze gecombineerde doelen (die niet in 1 hokje passen) durven te omarmen.
- Aandacht voor de sociale en ecologische aspecten van beleid, naast het financiële aspect.

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Narratieven – verhalen – waarin professionals meegenomen worden in de winsten van afdelingsoverstijgende projecten, zodat preventie op het gebied van gezondheid, energie, biodiversiteit en andere aspecten samen een plek krijgen.

Daarbij inzetten op:

- kennis als belangrijke randvoorwaarde om tot goede afwegingen te komen.
- ethisch handelen dat wil zeggen 'het goede doen' vanuit (just) transition perspectief
- ecologische en sociaal aspecten waarde geven in de besluitvorming
- ongemak benoemen in plaats van wegstoppen

Session Summary 11: Inclusion of vulnerable groups in climate transitions & adaptation pathways

Name of Convenor (person leading the session):

Marthe Derkzen, Wageningen University

Names of Participants

1. Hilde Vink, Wageningen University & Provincie Utrecht
2. Dinand Alkema, Universiteit Twente, Faculteit ITC
3. Gerd-Jan Oud HAN University of Applied Sciences
4. Leon Hermans, IHE Delft / TU Delft
5. Bishawjit Mallick, Utrecht University
6. Dat Nguyen, NIOD Institute for War, Holocaust and Genocide Studies
7. Ted Veldkamp, HR / HvA
8. Sumit Vij, Wageningen University
9. Haili Hu, SURF
10. Fulco Ludwig, Wageningen University
11. Lorraine Trento Oliveira, University of Twente
12. Roger Cremades, Wageningen University
13. Renee Kooger, TNO
14. Marthe Derkzen, Wageningen University

Background and Context (optional)

A just climate transition cannot happen without the inclusion of those most vulnerable to climate effects. But how to make this work?

Highlights of the conversation

- Who cares?! Need for demand-driven research
- We can make plans, but what we really need is execution
- Appreciate simple, local solutions
- Be ready to learn

Summary and take-aways

We came to speak mostly about the role of **local governments** in just climate transitions, and especially the challenges that exist of translating just climate policy & plans from the formal world of the local government to the informal world of citizens. There is a **disconnect** between **local knowledge** and **formal decision making**. Local knowledge, which is plentiful, experiences hurdles and local solutions often do not get formal recognition. We need to listen better!

What is needed is the **democratization** of knowledge and development of (local) **agency**. At the same time, hurdles faced by local governments are a limited capacity (e.g. how to organize participation?), a lack of **coordination**, especially between the silos of the physical and social domains, and rules.

Collective design for climate transitions is a nice ambition, but we need to take one step back and ask: **Who cares?!** First and foremost, we need to focus on **shared priorities** in order to speed up and get into action.

The **action perspective** should revolve around **demand-driven research** that focuses on simple, local solutions and is **performed together** with residents, local governments and locally embedded organizations e.g. community centers

and **citizen initiatives**. Policymakers and researchers can **learn from local experiments** and solutions, using tools such as digital twins, and feed our learnings back into local and regional plans and policy, eventually even back to national policy.

Action identified

Include vulnerable groups* in the climate transition, but do so **following their needs and priorities**. If you need to talk about their aquarium or parking issues before heat stress and flooding, do so. Find a connection, relate, and invest in the conversation.

**we need better wording*

challenge

democratization

agency

local knowledge disconnect from formal dec. making

listen better!

- capacity
- lack of coordination
- rules
- silos: phys./soc.

actors

residents

local gov.

companies

knowl. instit.

who cares?
shared(?) priorities

collective? x
design

incentives?
coordination

plan
execution

action
(KIV)

Speeding up what

we know about...

bring
this
together!!

BY... * simple, local solutions
acceptance
* a tool? dig. twin? ... trust...
* work with residents local gov. local org.
* tailor made
* demand-driven research (use information needs)
nat. gov.
* internal aspect
→ learning

planning

values
culture
perceptions
preferences
bias
trust

collect solutions/approaches...
user
man-vel
country? per
provincie?
make it relevant!
+ effective for local gov's

Roger	WUR	3D model urban simulations $\leftrightarrow$ real world, ppl
Hilde	WUR + Utrecht	clim. adaptation + inclusion social housing
Dinand	UT-ITC	spatial analysis, risk.
Gerd Jan	HAN-cmv	built env. heat stress
Leon	HE Delft	internat. water adaptation pathways
Bishawjit	UU SGPL	why do ppl stay? intergenerational transmission learning South-North-South
Dat	NIOD	violence in the env. migrants - marginalization
Fed	H.Amst+Ridam	livability $\leftrightarrow$ c.mit + adap. climate literacy + adaptability need for small-scale! agency
Sumit	WUR	infrastructure (modern)
Haili	SURF	digital twins, heat
Fulco	WUR	pathways $\rightarrow$ transition?
Lorraine	UT	collab. methodologies
Renee	TNO	low-income hh
marthe	WUR	citizen science

Session Summary 12: Urban Transformations: simulation tools and societal engagement approaches

Name of Convenor (person leading the session)

Roger Cremades

Names of Participants

- Laurens: University., mobility, simulations.
- Wim: University., heat, modellers
- Derek: University., smart sensors, physics of measurement, data for decisions
- Gaby: Deltares, adaptive pathways, climate data and models.
- Haili: SURF, IT facilities for education, .
- Bart: University, digital twins, modelling, mobility, .
- Annet: University, spatial design, .
- Joyce: University, justice and equity data, systems in society benefit everyone, health outcomes.
- Iris: University, spatial history of transitions (gas), .
- Marthe: University, health, participatory research, social science.
- Ina: Artist.
- Roger: University, complex systems, urban economics.

Background and Context (optional)

Can current urban areas achieve climate targets? What could be transformed? What values, institutions, infrastructures and systems are impeding achieving climate targets? What do we mean by transformation? Or is it only an adjustment? Do we have the tools we need from both a scientific and social engagement perspectives? And if we cannot transform the physical space due to regulations and established rights, can we transform the life of citizens?

Highlights of the conversation

-Transformation models can explore extreme alternatives: agent-based modelling can help you understand systemic consequences, informed with behavioral research. Extreme visions in an urban transformation dealing with climate change: what parameters should be explored? Density, Urban Services, Livability,

... Also include big surprise scenarios (e.g. no-one expected Limburg floods in 2021): extreme drought, flooding. Consider that models of urban evolution are too linear to capture extremes.

-Integrate both physics and social science observations in qualitative terms. For instance, going to people and places is necessary to make valid assumptions in transformation simulations. Space has meaning for people, there is a sense of place, how can this be included in models? E.g. a communal barbeque or a heritage building.

- Data collection. collect FAIR data but disaggregated by socio-economic status, collect data and collect it well (wealth, background, ...). And also collect qualitative data personally: story, full experience, life experience. E.g. about heat stress by individuals and responses to heat, health outcomes would require temperature and health outcomes by neighborhood (deprivation, other

neighbors) would lead to better interventions; information from GPs data and pharmaceutical and hospital admission would add solid value to survey data. Example of heat stress data: excess mortality, adaptation at household, spatial environment. When the designed environment is not attuned to citizens' needs, they make amendments themselves, so observe and talk to the people.

- Can you understand climate justice in a digital twin: how to capture human needs? And specifically of those that do not have the means to adapt or mitigate?

Models (including digital twins) require citizen and qualitative input. Digital twins could start from local communities (neighborhoods) before reaching the decision-makers of the municipality.

- Perform experiments, local applications of transformations, virtual simulations: reducing the amount of space used for infrastructure, why parked cars use so much asphalt, when you can replace 20 of them with 1 shared car.

- Balance between spatial details and processes: stay meaningful, use modular approaches but not always all modules working to avoid issues with noise/signal ration. Consider that models are always wrong as predictive tools, that it is about exploring.

- Consider urban transformations to respond to 5 meters of sea level rise. What are floating futures in west of the Netherlands. Floating communities and cities. Technical issue is no problem: how to transition, with what governance, and how to make it inclusive? Acceptability.

- Car free transformation: how to capture data from senior citizens and other groups with small representation or limited use of smartphone?

- Can transformative ideas come from local communities? The role of researchers is to collect and bring together and see what and how and why does it work overall interaction loops.

- Bring in artists to break mental boundaries and barriers at starts. Theater plays and art forms can help create trust and understanding in the face of needs of climate action. New connections and collaborations are made through public involvement in the play. This can help tackle polarization, especially involving children.

- Build trust with follow-ups and commitment for the long term.

- Find synergies with volunteering.

Summary and take-aways

Problem: Vulnerabilities of people (low income) and place (climate risk) cluster in space: e.g. due to lower prices in rental markets in more risky areas.

Research question: How to transform this situation in space or at least transform the live of those living in there? A way to address this considering the recommendations above: There is data about these issues, but how to connect it into action and with the people living there? How can this be transformed?

Action identified

Intervene in space to contribute to solve people-driven needs, and apply multifunctional policies reaching multiples goals in diverse themes in those spaces (adaptation, mitigation, other sustainability policies like circularity), e.g. integrating actions at the neighborhood scale. Real time measurements from citizen science could connect all actions. This could be explored through multiple model scenarios to find no-regret and low-hanging fruits actions, so that learning emerges for all parties (citizens, decision-makers, ...).

Gespreksverslag 13: De rol van verantwoordelijkheid bij het aanjagen van collectieve actie ten behoeve van stedelijke duurzaamheidstransities

Inbrenger:

Job Zomerplaag

Deelnemers:

Elze van Langen, Annet Kempenaar, Goda Perlaviciute, Meggy Bosma, Arno van Herwijnen, Carola Wijdogen

Belangrijke punten van het gesprek:

- Grote uitdaging bij het toebedelen en toe-eigenen van verantwoordelijkheid voor opgaven/taken die nog niet gedefinieerd en onzeker zijn (toekomstige verantwoordelijkheden)
- Erkenning en zichtbaarheid zijn belangrijk bij het vaststellen en bepalen van verantwoordelijkheden.
- Discussie over verantwoordelijkheid hangt samen met discussie over rollen
- Taalgebruik, neutraliteit en transparantie zijn cruciaal, samen met gelijke waardigheid en rolverwachting bij bepalen van wie waar verantwoordelijk voor is
- Kennisinstanties en onderzoekers dienen ook een rol te nemen bij het reflecteren op en nemen van individuele verantwoordelijkheid.
- Individuele betrokkenheid is van essentieel belang om het collectieve belang te kunnen dienen.
- Geografische dilemma's en negatieve impact kunnen bereidheid van actoren beïnvloeden.
- Verantwoordelijkheden verschuiven (bijv. van bedrijfsleven en overheid naar burger in energietransitie) en vereisen rechtvaardigheid, leiderschap en transparantie.
- Belangen van verschillende partijen moeten worden afgewogen en concreet worden gemaakt.
- Burgerwetenschap kan helpen bij het heroverwegen van rollen en het aantrekkelijk maken van verantwoordelijkheden
- Systeemverantwoordelijkheid is relevant, zeker wanneer geen enkele actor zich volledig verantwoordelijk voelt (bijv. Stikstof crisis)
- Leiderschap en percepties van verantwoordelijkheid spelen een rol.
- Capaciteit en betrokkenheid beïnvloeden motivatie.
- Rolbepaling en compromissen zijn nodig.
- Waarden en ontwerpprincipes moeten worden overwogen.
- Onafhankelijke gespreksleiders kunnen helpen bij verschillende perspectieven.
- Verschillende principes en waarden kunnen richting geven.

Samenvatting en belangrijkste boodschap

De belangrijkste boodschap is dat verantwoordelijkheid, erkenning en zichtbaarheid cruciaal zijn bij het stimuleren van collectieve actie voor stedelijke duurzaamheidstransities. Dit vereist transparantie, gelijke waardigheid en bewustwording van individuen en organisaties, terwijl motivatie en leiderschap

van essentieel belang zijn om verschuivende verantwoordelijkheden rechtvaardig aan te pakken. Het begrijpen van percepties van verantwoordelijkheid en het vinden van compromissen gebaseerd op waarden en ontwerpprincipes spelen een sleutelrol bij het bevorderen van duurzaamheidstransities.

Acties geïdentificeerd

1. Het aanmoedigen van burgerwetenschap om nieuwe rollen en perspectieven te verkennen.
2. Het erkennen van verantwoordelijkheid en gelijke waardigheid als kernaspecten van collectieve actie.
3. Het begrijpen van percepties van verantwoordelijkheid en motivatie om effectief te kunnen handelen.
4. Het vaststellen van rollen en compromissen gebaseerd op waarden en ontwerpprincipes.

Gespreksverslag 14: The art/artists (in the broadest sense) should be at every table, always

Inbrenger:

Liesbeth Bik

Deelnemers:

Michiel van Weele, ben Eppenhof, Nora van Klingereren, Ekaterina Volkova, Julien Thomas, Marco Cinelli, Meta Knol

Achtergrond en Context (optioneel):

ik merk dat bij grote en belangrijke maatschappelijke vraagstukken kunst, cultuur en humanoria (de 'zachte' sector), maar ook mensen uit vele lagen van de samenleving vaak niet wordt uitgenodigd mee te denken en te schrijven, laat staan mede onderzoek te doen. Ik zie dit als een gemis voor het gesprek, omdat zij allemaal experts zijn in hun eigen veld, of specifieke levenservaringen en inzichten in kunnen brengen. Ik zie ook dat discussies vaak top down zijn: het gaat allemaal vaak 'over' en niet 'met'.

Belangrijke punten van het gesprek:

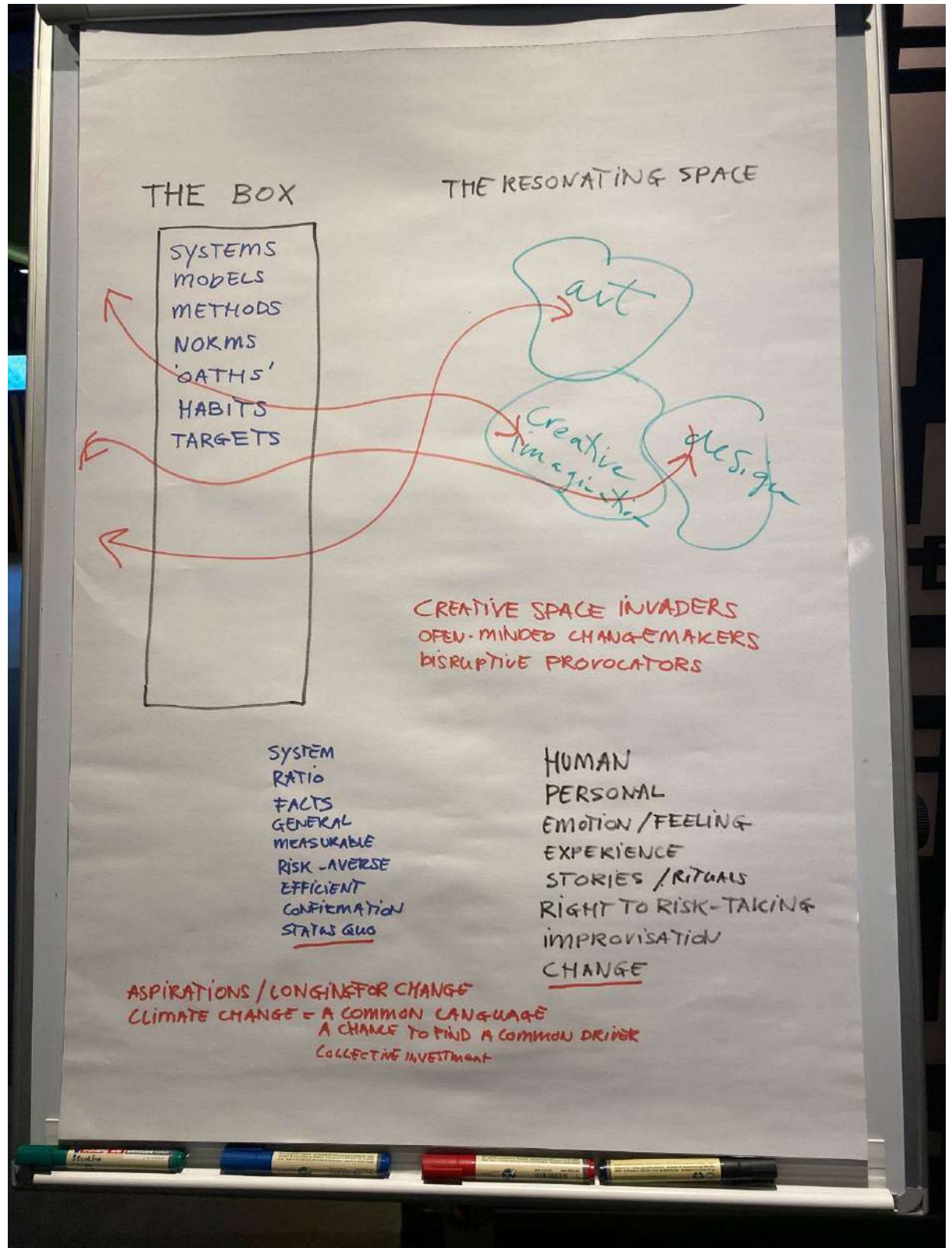
Samenvatting en belangrijkste boodschap

De vele crisissen waar we nu mee te maken hebben vergen van ons dat alle expertisen wordt ingezet, en dat we deuren op zetten. Daar hebben we iedereen bij nodig, en we hebben wat aan de werk- en denkwijze van kunstenaars: verbeeldingskracht, bestaande kennis tegen zichzelf keren, het vermogen dingen anders te zien, te horen, te voelen, en kritische vragen te stellen over welke verhalen worden verteld, hoe en door wie we geïnformeerd worden, het vermogen om verbindingen te maken. Uiteindelijk zullen we als samenleving gezamenlijk een verhaal met perspectief moeten creëren dat zich hier, nu en in de toekomst afspeelt; een model dus om voorwaarts te bewegen, dat ons helpt te bedenken hoe we zullen, moeten en kunnen samenleven in een ontwrichte wereld.

- *Hoe gaan we om met verlies wanneer economische groei omgebogen zal worden en vanzelfsprekendheden verdwijnen als het systeem waaraan we zo gewend zijn geraakt moet veranderen? Hoe vertellen we zulke verhalen? Waarom is het verhaal en de performance van Greta Thunberg succesvol?*
- *Kunst als theatrale of performatieve testground bij het doorleven, doorvoelen en doordenken van scenario's, opening the problemspaces through new perspectives, create new thinking through resonance between these perspectives and insights.*
- *Probleemstelling: How to create a desire for change? How can we organise KIN succesfully, bottom up and with full participation of the many resonating perspectives, to make it more than the sum of its parts? Against fragmentation and boxing...preparaing fround for such resonances. Not to reproduce the behaveour that caused the many problems, but to find new and open ways of working together*

Acties geïdentificeerd

We need collective investment in (re)creating common ground.

Session Summary 15: “Climate cultures”

Name of Convenor (person leading the session):

Bishawjit Mallick,

Names of Participants

- C. Boecher
- Julien Thomas
- Maarten Hogeweyj
-

Background and Context (optional)

Current research on cultural dimensions of climate change adaptation raises the question of how far climate change-related knowledge and adaptation practices are globally transferable and applicable. However, there are similarities and differences in local planning cultures. On the one hand, climate change has been discussed as a driver for global cultural homogenization and the appearance of “world cultures” as the exact scientific knowledge and planning practices might be shared worldwide. On the other hand, evidence of local cultural differences in perceiving and handling climate change leads to local limits of adaptation and inadequate transfer of climate change-related knowledge and practices.

From that point of view, implementing so-called “best-practice” adaptation strategies can meet local restrictions by varying planning cultures. Thus, current planning-oriented research on climate change adaptation does not understand how local differences in climate change-related knowledge and adaptation practices are rooted in local planning cultures. In this session, I want to explore: (i) how far local climate change-related knowledge and adaptation practices are interconnected with locally shared forms of cultural knowledge, socio-ecological and planning-institutional developments; (ii) how they differ intergenerationally, intersectional, and trans-locally, and (iii) how local climate cultures play the vital role of addressing/ ensuring just transformation of societies at climate risk.

Thus, what is required is an understanding of how similarities and differences in climate change-related knowledge and adaptation practices (i.e. climate culture) have been developing globally and locally, depending on planning cultures. Additionally, it must address how and to what extent just transformation can be achieved.

Highlights of the conversation

- Defining climate culture
- How can we address just transformation using climate cultures?
- One goal is “climate just societies.”

Summary and take-aways

“climate cultures” refers to “adaptation practices (mainly at the individual family or local community) that contribute to resilience building through risk perception and risk response. By employing an intersectionality lens into this understanding of ‘climate cultures’ we can explain the complexities of ‘just

transformation’ of the societies – where “inclusion” is the key to “climate just societies”.

How can we address “climate just societal transformation” using “climate cultures”?

Given that “inequality is built-in in every society from global to local to individual,” so “just transformation” should be bottom-up initiatives starting at very local levels by identifying the “similarities” (with)in “differences” and/or ‘peculiarities’ with(in) “commonalities” for ‘just planning’ that support to combat the climate-risk in ‘just’ approach (i.e. inclusion with ‘more than human’).

The so-called ‘compensation’ approach, i.e. paying the vulnerable population through climate financing, is not a sustainable solution for ‘climate just societies’ – because those who are paying/compensating now may want to continue to compensate as it keeps them within their comfort.

Action identified

So, breaking such multi-contextual and multi-dimensional barriers of ‘just societies’ KIN approaches should also be diversified, mainly addressing local adaptation practices.

In this context, the combination of ‘climate cultures’ and ‘just approach’ could be the point of departure as it deals with understanding similarities and differences in climate change-related knowledge and adaptation practices. Special attention will be given to better understanding:

- (i) How various groups of the population at risk are affected by the combined climate and biodiversity loss crises and climate change-related policies and investments,
- (ii) How people cope with risks and extreme events, and
- (iii) Assess how to support climate-vulnerable regions and groups in having a safe, resilient, and just sustainable future.

Methodologically, we propose an “intersectional” approach by considering the intercultural and intergenerational perspectives in societal transformations (urban and rural contexts), assessing the implications of various investment plans, planning practices, and shifting institutions.

In this way, we want to emphasize the “communication pathways” (where the missing links are related to knowledge transformation) in a manner of “working together” instead of a traditional “teaching” constellation (“I am an expert, and I came here to teach you”). It leads to establishing “intercultural competencies” that enhance “respect” and “trust” between individuals as well as communities – which manifest the beginning of ‘being just’ to society.

Session Summary 16: Realisatie/Revitalisatie van de wijkgerichte aanpak

Name of Convenor (person leading the session):

Sible Scöne

Names of Participants: +8 in total

- Ted Veldkamp: HvA / HR
- Carola Wijdoogen: Number 5 community
- Arno van Herwijnen: HU

Background and Context (optional)

Gemeenten worden een grote rol toegedicht in het realiseren van de energietransitie in de wijk. De wijkgerichte aanpak van klimaattransitie faalt echter. Oorzaak ligt in capaciteit (uitvoering en beleid), praktische uitvoerbaarheid (wicked veelkoppig probleem), beperkte governance structuur om in gezamenlijkheid problemen aan te pakken (inclusief bepaling van rol, verantwoordelijkheden en het delen van regie) en het ontbreken van een duurzaam goed ontsloten platform om ervaringen, uitkomsten, lessons learnt te delen (succesen én failures). Er is op dit moment op verschillende niveaus sprake van wensdenken met beperkte aandacht voor de praktische realiteit. Een disconnect bestaat tussen de systeem- en menslogica. Aandacht voor het praktische en praktijkgerichte ontbreekt en de rol, wensen, behoeften en uitdagingen van de particulier en het MKB ontbreekt. Om doelen niet uit het oog te verliezen is collectief handelen en samenwerken langs de quadruple helix vereist.

Highlights of the conversation

- We moeten van wensdenken naar realiteit: niet bang zijn om 'tegenvallende resultaten' te presenteren (e.g. vanuit de 60 pilots aardgasvrije wijken). Ook dit is leren. Uiteindelijk bereiken we meer als we van alle lessen leren (de succesvolle en tegenvallende).
- Een kennisinfrastructuur is nodig om een lerend systeem te ontwikkelen. Hoe organiseren we dat kennis in pacht blijft bij publieke organisaties (en niet alleen bij consultancies beland?), hoe zorgen we ervoor dat we blijven leren/de juiste dingen leren? Hoe waarborgen we een meer integrale blik op duurzaamheid ipv alleen een focus op de energietransitie
- Hoe zetten we lokale partijen in hun kracht? Democratisering van data en handelingsperspectief.
- Hoe gaan we om met de beperkte capaciteit bij decentrale overheden om bovengenoemde zaken te realiseren
- Hoe realiseren we een gezamenlijk narratief rondom de klimaattransitie en duurzaamheid die breder is dan CO₂ reductie?
- Een voortdurend gesprek is nodig.
- Kennisinstellingen kunnen een (belangrijke) rol innemen als (regionale) kennismakelaar ter versnelling van de klimaattransitie door de lens van rechtvaardigheid.

- Duurzame partner met regionale verankering en (inter)nationaal netwerk
- Waardevrij en neutraal kunnen daarbij een intermediair positie in nemen
- Kunnen rol nemen in agendavorming, pilots, doorwerken en analyse, terugkoppeling en disseminatie resultaten, onderwijzen aan huidige/toekomstige generaties.
- MBO, HBO en universiteiten hebben daarin een complementaire rol – qua lengte en praktische inslag van onderzoek, praktijkgerichten/contextspecifieke uitkomsten en generaliseerbaarheid van resultaten.
- **Door vanuit kennisinstellingen (bijvoorbeeld) 5% van de capaciteit in de gehele organisatie (medewerkers, studenten) beschikbaar te stellen aan maatschappelijke opgaves kun je op duurzame(re) samenwerking met publieke, private en maatschappelijke partners realiseren die over de grenzen van projecten heengaat. Gezamenlijke agenda-vorming en het maken van duurzame samenwerkingsafspraken (commitment) is daarvoor cruciaal.**

Summary and take-aways

“Hoe organiseren we de samenwerking binnen de quadruple helix in de wijk op zo’n wijze dat zij een versnellende uitwerking heeft op de klimaattransitie in de gebouwde omgeving en diverse actoren zodanig in hun kracht en macht zet dat rechtvaardigheid is gewaarborgd?”

- Welke belemmeringen liggen er rondom versnelling van de klimaattransitie?
- Welke factoren zorgen ervoor dat de transitie op dit moment niet op rechtvaardige wijze verloopt?
- Hoe organiseren we samenwerking binnen de quadruple helix op zo’n wijze dat we bovengenoemde punten effectief en succesvol aanpakken? Wie heeft welke rol? Wat is nodig om deze samenwerking te bestendigen?

Action identified

- Nog een sessie organiseren tijdens deze 3-daagse om bovengenoemde punten verder uit te werken.
- Praktisch beginnen: vanuit lopende activiteiten e.g. bij HU, HvA en HR ervaringen delen, bundelen en ontsluiten. Vanuit daar opschalen.
- Koppeling maken met het programma aardgasvrije wijze. 60 pilots (in verscheidene mate succesvol) bevragen en lessons learnt (zowel op inhoud als wat betreft proces) ontsluiten.

Gespreksverslag 17: Gemeentemonitor Klimaattransitie

Inbrenger:

G.J. Oud (HAN University of Applied Science)

Deelnemers:

12

Onderwerp (zoals vermeld op het agenda) **Achtergrond en Context**

Achtergrond is n.a.v. de workshop nadenken over de processen die klimaattransitie vertragen en kunnen versnellen.

Een van de obstakels is dat gemeenten vaak nog geen samenhangend beleid voeren op het gebied van verduurzaming en klimaattransitie/adaptatie. Meestal is beleid versnipperd en verkokerd en is er geen langetermijnvisie op duurzaamheid. In dit verband kan het helpen om gemeenten een beleidsinstrument in handen te geven, dat samen met hen is ontwikkeld en nauw bij hun werkwijze aansluit.

Gemeentemonitor Klimaattransitie.

De monitor is verwant aan de verantwoording die grote bedrijven tegenwoordig moeten geven in hun jaarverslag. Zij moeten volgens de nieuwe Europese CSRD-richtlijn (Corporate Sustainability Reporting Directive) in hun jaarverslagen niet alleen rekenschap afleggen van de financiële resultaten, maar ook rapporteren over hun impact op mens en milieu. Die impact wordt gemeten en de accountant moet die resultaten vervolgens controleren en goedkeuren. Zij moeten hun klanten op dit gebied ook gaan adviseren.

Het is goed mogelijk dat in de nabije toekomst ook overheidsinstanties door Europa hiertoe zullen worden verplicht en sommige gemeenten (bijv. Amsterdam en Eindhoven) maken al gebruik van dit soort verslaglegging en verantwoording in hun jaarverslagen.

De impactmeting werkt met KPI's (key performance indicators). Deze meten bijv. de impact van een gemeente op het milieu. Zo gebruikt Amsterdam bijvoorbeeld een KPI voor de kwaliteit van het water in de stad en laat dit door een bedrijf meten. M.b.v. deze indicator wordt beleid uitgezet om de waterkwaliteit in de stad ieder jaar te verbeteren. Het gebruik van KPI's is dus een manier om op elk beleidsterrein concreet duurzaamheidsbeleid concreet vorm en richting te geven, meetbaar te maken, over langere tijd te monitoren en eveneens om het gevoerde beleid publiek te verantwoorden.

Door met gemeenten, kennisinstellingen en bedrijven op alle beleidsterreinen van een gemeente duurzaamheidsKPI's te ontwikkelen, krijgen gemeenten zicht op de volle breedte van gemeentelijk duurzaamheidsbeleid, kunnen zij kiezen op welke specifieke terreinen zij beleid willen voeren en impact willen maken, kunnen zij beleid in concrete maatregelen en haalbare doelen vertalen en kunnen zij hun beleid achteraf publiek verantwoorden in het jaarverslag en op basis daarvan weer nieuw of aanvullend beleid formuleren. De Klimaatmonitor is kortom een praktisch en concreet beleidsinstrument voor gemeenten waarmee nieuw beleid kan worden opgezet en bestaand beleid over langere termijn kan worden gemonitord.

Discussie

In de discussie wordt benadrukt dat KPI's op beleidsterreinen kunnen helpen om het beleid richting te geven en meetbaar te maken, mits zij geen doel op zich worden. Belangrijk is dat zij een proces in gang kunnen zetten en dit kunnen monitoren, waarbij echter het proces belangrijker is dan het einddoel, het voldoen aan de gestelde KPI. De monitor en de KPI's zijn dus een middel, maar geen doel op zich.

Om goede en bruikbare KPI's te kunnen opstellen moeten gemeenten, kennisinstellingen en bedrijven hun kennis op het gebied van KPI's (impactmeting) met elkaar delen. Hierdoor kan een range aan gevalideerde KPI's worden opgesteld, die voor ieder type gemeente bruikbaar zijn.

De vraag is hoe je de monitor ook zou kunnen inzetten voor het vraagstuk van klimaatrechtvaardigheid. Dit is nog een vraagteken. Er liggen hier wellicht mogelijkheden, maar die zullen nog wel concreet moeten worden uitgewerkt. Een andere vraag is nog hoe met deze werkwijze met bewoners communiceert. Er kan wantrouwen zijn t.o.v. de KPI's die een gemeente gebruikt en de wijze waarop zij worden gemeten. Het is dus zaak om hierin transparant te zijn en uit te leggen hoe de impact wordt gemeten en door wie dat wordt gedaan.

Gespreksverslag 18: How can we drive behaviour change towards less consumption? (A search for creative approaches)

Inbrenger: Pauline de Heer

Deelnemers: Susanne Buck, Saskia van Hulten, Alphons Rommelse, Pieter ten Have, Jeroen Berkvens, Laurens Hessels, Tim Immerzeel, Rob van der Rijt, Nora van Klingeren, Antoine Maartens, Massin Zekarat

Achtergrond en Context (optioneel):

Overconsumptie lijkt de olifant in de kamer: door overconsumptie overschrijden we planetaire grenzen, maar hoe komen we tot minder consumptie?

Samenvatting en belangrijkste boodschap

We hadden een goed gesprek, waarbij we meteen de scope hebben verbreed: het gaat niet alleen om overconsumptie, maar ook over onderbenutting van de dingen die we consumeren (denk aan kantoren die slechts 3 dagen per week gebruikt worden, boormachines per huishouden, waardoor ze werkeloos in de kast liggen, etc).

Op de flipovers de aantekeningen (zie foto's hieronder).

Kern is:

- Het gaat niet alleen over overconsumptie, maar ook over onderbenutting.
- Gedragsverandering heeft een vervelende bijmaak: alsof je vooral wil dat anderen veranderen. Gedragsinspiratie is belangrijk, maar ook dwingende regelgeving, want cultuur is belangrijk, maar ook marktwerking en economisch groeidenken zijn drivers om anderen aan te zetten tot consumeren.
- Acties/verandering nodig op alle niveaus, zowel individueel als collectief.
- Consumptie lijkt nu een vorm van zingeving in onze huidige samenleving/cultuur. Hoe verschuif je de focus naar kwaliteit van leven? (eerste aanzetten tot onderzoeksvragen hieronder)

Aanzetten tot onderzoeksvragen:

- Hoe verschuif je de focus van mensen naar kwaliteit van leven? Wat is het goede leven, en hoe laat je mensen daarover nadenken?
- Hoe kun je werken naar een samenleving die gebaseerd is op bestaanszekerheid - en een zinvol leven - voor iedereen?
- Hoe ontstaat een gemeenschap? Is dat wellicht zowel om als door te delen?
- Kun je groei anders uitdrukken/framen, om zo uit het financiële frame te komen?
- Op welke manier kun je in opvoeding, opgroeien en onderwijs deze beginselen het best opnemen?
- Hoe kun je de werkzame elementen van succesvolle lokale initiatieven en inspirerende individuen delen t.b.v. doorwerking op andere plekken?
- Welke perverse prikkels en belemmeringen zitten er in huidige wet- en regelgeving en hoe kunnen die worden weggenomen? (o.a. regels

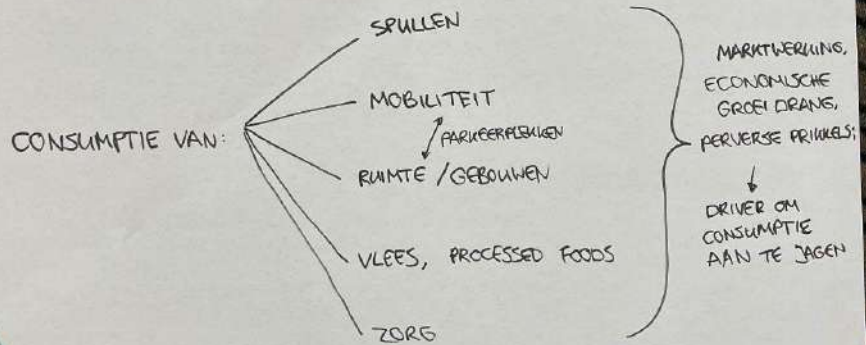
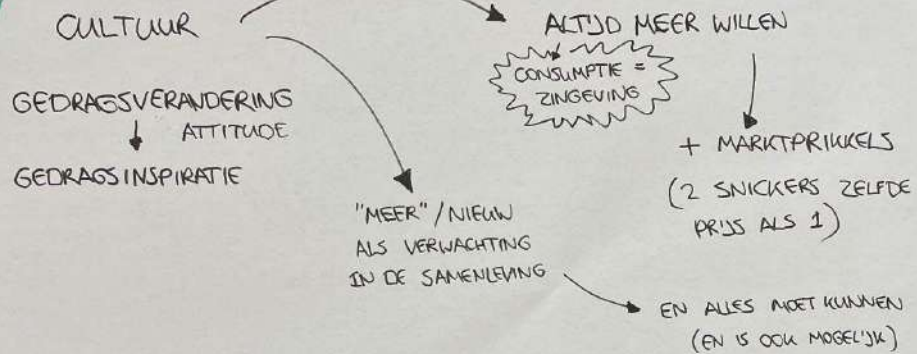
schrappen en vervangen door eenvoudiger principes die dwingen tot het juiste doen)

- Welke rollen zijn er in de samenleving die prijsopdrijvend zijn? (denk aan makelaars die woningprijzen graag opdrijven, ook voor eigen inkomsten, of accountants, of artsen in MSBs die graag veel behandelen, etc)
- Wat is er mogelijk als je kijkt naar de (financiële of fysieke) ruimte die vrijkomt door minder te consumeren en de belanghebbenden de mogelijkheid geeft daarmee andere keuzes te maken om de leefbaarheid te vergroten? (denk aan deelmobiliteit en vrijkomende parkeerplekken, of niet-effectieve zorg niet meer leveren en het geld anders in kunnen zetten)

OVERCONSUMPTIE & ONDERBENUTTING

COLLECTIEF
 INDIVIDUEEL

- EU / VN LANDEN
- BELEIDSMAKERS
- BEDRIJVEN
- STEDEN
- WIJZEN
- BURGERS/INITIATIEVEN

HOE VERSCHUIF JE FOCUS NAAR KWALITEIT VAN LEVEN?

→ WAAR WORD JE GELUKKIG/BIJ VAN?

WAT IS HET GOEDE LEVEN?

↳ LEVEN IS NIET ZO MAAKBAAR

HOE GEEF JE RECHTVAARDIG IEDEREEN BESTAANSZEKERHEID & ZINVOL LEVEN?

HOE ONTSTAAT EEN GEMEENSCHAP?

↳ OM & DOOR TE DELEN?

KUN JE GROEI ANDERS UITDRUKKEN OF FRAMEN? (WE ZITTEN IN FINANCIËEL FRAMEN)

DEGROWTH
 GAAT OOK OVER VERLIEZEN
 ↳ NIET AANTREKKELIJK

OOK ELITAIR → WIJ KUNNEN HET ONS VERDOORLOVEN

BELEIDSTRUMENTEN

- VERBRUIK PROGRESSIEF BELASTEN
- BAATBELASTING
- CONSUMPTIEKRACHT VERMINDEREN DOOR PROGRESSIEF BELASTEN VERMOGEN
- CO₂ / IMPACT - BUDGETTERING
- TRUE PRICING, VERBOD OP STAFFELKORTINGEN
- EISEN AAN ONDERWIJS (WORDEN WEL OVERVRAAGD)
- BANEN IN (SEMI) PUBLIEKE SECTOR
FUNCTIES MAX SALARIS M.P.
- LOKALE INITIATIEVEN:
WERKZAME ELEMENTEN DELEN
TBV. DOORWERKING OP ANDERE PLEKJEN
- PERVERSE PRIJKELS IN LET. &
REGELGEVING IDENTIFICEREN & REGNEMEN
- BREDE WELVAART IN BELEID & STURING
- OOK PRIJSGEDRIJVENDE ROLLEN
(B.V. MAKELAARS, ACCOUNTANTS)
- SPREKEN OVER WAT VOOR RUIMTE
ER VRIJ KOMT ALS WE MINDER
CONSUMEREN

OF SCHOLEN, (ANDERE ORGANISATIES) WAT KUNNEN BEDRIJVEN DOEN?

- LEIDERSCHAP TONEN
- KANTOOR OOK ANDERE FUNCTIES
LATEN VERVULLEN
- VOLGEN VOOR GEVOERDEN

WAT VOOR GEDRAGSINSPIRATIE IS ER?

- LAAT ZIEN DAT HET LEUK IS

Gespreksverslag 19: Alternatieve economische modellen (in een stedelijke context)

Inbrenger: Tom Gerritsen

Deelnemers:

Esther Baar; Saskia van Hulten; Anelli Janssen; Antoine Maartens;
Andre Rodenburg; Mattijs Taanman; Seline Westerhof

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Na een korte inleiding over *degrowth* – het idee dat we als samenleving verslaafd zijn aan groei en dat die verslaving een transformatie naar een ‘duurzame’ samenleving in de weg staat – nam het gesprek een vlucht. Er tekenden zich al snel twee kampen af: een van mensen die denken dat een samenleving binnen planetaire grenzen bereikt kan worden door aan knoppen te draaien binnen het huidige economische systeem, en een die denkt dat er een radicale systeemverandering noodzakelijk is om in de donut van Kate Raworth te blijven. Het moet gezegd worden dat het op dat moment niet altijd helder was wat er precies onder ‘systeem’ verstaan werd.

Het gesprek ging daarna meerdere kanten op, over lange- versus korte termijnsperspectief en hoe we dat verre perspectief nadrukkelijker kunnen laten terugkomen op de plekken waar het beleid wordt gemaakt. Het ging over doorgeschoten privatisering en winstdenken en over de overvloed van consultants in de publieke sector. Over risicomijdend gedrag van de overheid, en hoe dat zorgt voor een soort grijze niksigheid in het beleid –precies het tegenovergestelde van wat we nodig hebben om een stap verder te komen in de huidige clustercrisis.

Het voorbeeld van een Community Land Trust werd genoemd, een door de gemeenschap zelf beheerde organisatie die betaalbare woningen creëert en beheert voor mensen met een laag inkomen dat met succes is doorgevoerd is op verschillende plekken in de wereld en nu ook in Bijlmer wordt uitgetoetst. Het zou interessant zijn om te kijken wat je van deze initiatieven zou kunnen leren voor andere buurten, een mogelijke optie zou zijn om zo’n case study als lens op het systeem te gebruiken waarmee zichtbaar gemaakt wordt welke elementen – welke machtsstructuren – in het systeem radicale transformatie tegenhouden.

De bijeenkomst werd afgesloten met de constatering dat er weliswaar geen consensus was, maar dat uit het gesprek duidelijk naar voren kwam dat er in dit onderwerp genoeg aanknopingspunten zitten voor vervolgesprekken en vervolgonderzoek.

Session Summary 20: Climate Resilient Development Pathways for urban planning (esp. synergies, conflicts, co-benefits across adaptation, mitigation and sustainable development for all)

Name of Convenor (person leading the session):

Gaby Langendijk, Deltares

Names of Participants

- Annet Kempenaar (Groningen Uni) Landscape architect, design for large-scale projects. Practice experience.
Why at pathways?: Pathways can be helpful to plan decisions and under what time frame.
- Bishawhjit Mallick (Uni Utrecht), planning department, non-migration – why people stay at risk, risk perception from the individual level.
Why at pathways?: Resilience thinking is critical to catalyse just transformation of societies.
- Fulco Ludwig (Prof. at Uni Wageningen)
Why at pathways?: Research on pathways is conducted. Doubtful if it supports transitions.
- Haili Hu (SURF)
Why at pathways?: Want to learn.
- Bart van Arem (TU Delft)
Why at pathways?: Mobility, cities, mitigation, climate risk on infra/transportation, exploring steps to be taken. Interactions between systems.
- Corinne van Voorden (TU Delft), Innovation manager, Climate Action Programme.
Why at pathways?: Pathways are part of research flagships. Lots of research done in the field. Are appropriate stakeholders engaged in developing the pathways.
- Sanly Faez (Uni Utrecht / KIN steeringgroup).
Why at pathways?: How scalable are these pathways.
- Ted Veldkamp (Uni of applied sciences, HvA)
Why at pathways?: Experience in pathways work at Uni, but now not stepping into it. Probably too abstract for practice oriented, can we make them more practice oriented, how to connect them with day-to-day decisions.
- Anouk Schmid (City of Maastricht).
Why at pathways?: Flooding in Maastricht a few years ago, Hospital is build on a place which will be flooded. We have to learn from these mistakes, new houses built on flood zones. More regulation for climate adaptive building needed.

- Jan Kadijk (Dutch green building council (NGO)).
Why at pathways?: Rather short term horizon of thinking. Use the narrative of the pathways to explain this to investors and developers.

Background and Context

Climate resilient development pathways aim to co-create pathways that combine mitigation, adaptation, and development actions over time under climate change. Various desired futures underpin different, interconnected pathways. The synergies, conflicts, co-benefits and trade-offs between the different actions are critical, as well as the life-time (also called tipping points) of the actions to identify when new actions shall be taken.

Highlights of the conversation and summary

Opportunities for climate resilient development pathways (CRDP):

- **Time horizon is critical**, timelines of assests, development, planning horizons. Speeding up of planning. Development of cities is recurring process, pathways shall be tuned to these timelines.
- **Co-creation process is critical** to have the voices on the table continuously in the process, particularly in the visioning process. Needs a structured process to engage people (citizen council, include those that can think for the city, not just their own individual perspective).

Challenges for climate resilient development pathways (CRDP):

- **Pathways sometimes are better at incremental changes, than transitions. How can pathways underpin transitions?**

- **Pathways commonly used in the adaptation context, CRDP is needed to understand when we really need to do things differently, radically.** When also to stop investing in local adaptation options (what is their lifespan in reality under climate change).

(Example: radical shift from build in Veluwe, and then relocate the nature areas to the west)

- **Lock-ins can be visualised by CRDP, to enable radical action. CRDP can help visualise and understand which actions lead to un-wanted futures and which actions lead to a desirable future.**

- **Different time horizons.** CRDP needs to aware of all of them, but also we need to have a short-term action plan.

- Pathways should continuously be updated, under uncertain futures.

- What do we exactly mean with resilience.

- **Lack of integrated climate action at municipal level.** Commonly understaffed adaptation department in contrast to mitigation (e.g. Maastricht), silo-ed approaches.

- How to prepare and account for unprecedented extreme climate events in CRDP.

- Change the norm of acceptance / risk tolerance of e.g. flooding.

- Learning from abroad – e.g. relocation of Jakarta.

- There is a need for local data and projections of climate change and impacts to feed into CRDP.

- How to include the visions of public and private actors in the envisioned futures.
- How can we strengthen the justice perspectives in CRDP.
- **Mobility transition is key** (also in justice issue), cities are designed around cars. We get lots of counter support from car owners. If we want to plant more trees and take away parking spaces, lots of counter energy (Maastricht). Classical economic problem, what you want to protect you put more effort.
- ☐ Legislation would be critical, climate adaptive green norms within building regulations. Esp. which is not our properties (from Gemeente). (Top-down approach). Often citizens are “not in my backyard” problem. Taking away cars from those deprived cars, is a justice issue.

Practical aspects of Climate Resilient Development Pathways:

- In practical use, the CRDP is not being used in city context.
- Understaffed adaptation department (maastricht), silo-ed approaches.
- Younger people are more open to these sorts of ideas than older old-school people at municipalities.
- Legislation is key to stimulate the implementation of climate action.
- Institutional interventions are needed to stimulate CRDP thinking.
- CRDP can help to indicate where the areas are to not invest any longer and plan for transitions.
- How to bring the message of CRDP and related actions to the public.

Main actions identified

- Implementation of climate resilient development pathways in a few cities (potential case study could be Rotterdam and its Weerwoord programma).
Needs: co-creation of visions of futures for the city. Understand synergies, trade-offs, co-benefits, conflicts between adaptation, mitigation and sustainable development actions in city. Understanding lock-ins and life-time of climate actions and when new decisions (incl. transitions) shall be taken, over time under climate change.
- Interesting sub-areas for implementing the ideas in connection to urban planning: Building sector in cities, mobility transition, climate extremes (flooding).
- Need to better understand: how do adaptation, mitigation and development really interact at the local scale in a practical manner, over time.
- Field-Labs of testing climate actions (TU Delft), upscaling from lab to implementation. How can KIN support this upscaling of implementation of these pathways. Identifying trade-offs would be critical here. How to make commitments after a successful pilot for upscaling (funding issue, cross-pilot learning).
- CRDP can be an interesting way to connect to people that do the integrated design of cities, lots of companies are hired to do this, and connect to city planners.
- KIN as a platform to share lab-results of the interactions between adaptation-mitigation-development actions.

Session Summary 21: Engagement of Caribbean-NL and Global South within KIN

Name of Convenor (person leading the session):

Joyce Browne (UMC Utrecht)

Names of Participants:

12

Background and Context (optional)

This session focused on identification approaches to integrate Global Engagement and Caribbean-NL within the KIN activities – cross cutting, beyond the first/current workplan that will be developed.

Summary and take-aways

- *Two SWOT analyses were made: For Caribbean-NL engagement/collaboration and for 'Global South' engagement within KIN. For SWOT analyses – see pictures below*

Action identified

We identified 6 concrete next steps/actions in this session to engage the Dutch Caribbean and 'Global South'

1. Outline values & principles that should underpin Global Engagement and Engagement with Caribbean-NL
2. Map relevant Caribbean actors & engage them
3. Organize a KIN session with/in Caribbean-NL, AND integrate Caribbean-NL institutions in the KIN activities
4. Identify and organize what is required to facilitate and enable **equitable partnerships**
5. Identify possible collaboration partnerships options with Global South & Caribbean-NL (eg twinning, project collaboration)
6. Strengthen 'our' (NL-based institutions) capacity at an individual and institutional level to engage in equitable transdisciplinary partnerships (eg trainings, guidance/criteria/reflective practices, implementation support)

Caribbean

S

- strong relationship (institutions, historical, personal)
- not on their own
- awareness of the challenges + urgency

W

- responsibilities not clear
- ambiguous relationship
- economic situation
- weak ~~com~~ "social cohesion" between the islands (ABC ↔ SCS)

O

- ~~strong~~
- International knowledge
- ~~disaster~~ "diaspora" influence
- bottom-up social movement
- Learning opportunity across the Kingdom (bidirectional)

T

- political tensions
- ~~from~~ treating them as "objects"
- financial quarrels
- history

SWOT

GS

S

- Interest to add GE in program
- Existing experiences & knowledge about GE
- Commitment to climate justice
- We're building the system w/ this in mind & possibility to integrate throughout (cross-cutting)

W

- White savior complex
- Our capacity to engage & be inclusive
- Sense of being overwhelmed by scale of "local" (NL) challenges & low institutional capacity (NL & int partners)

O

- We need the rest of the world
- Chain responsibility / where products are coming from & used = global
- Different epistemologies
- Learning from what is happening & GS knowledge
- GS dynamic & pluralism
- W/ context of reparations & our NL colonial history
- White savior complex
- Tech fix thinking (green growth) TESLA & R&D investment capacity in GS
- GS dynamics & pluralism
- CO2 emissions w/ travel

E

I

- Languages
- Cultural differences
- Different epistemologies

Key take home message

12 responses

Knowledge exchange

We have to define, see and change the system as global - if we fail to do so, we can never be truly just

We need to build our internal capacities and train our institutions so that we can more meaningfully engage with caribbean partners.

Sensitivity towards global south concerns in KIN

Lets fully include the Caribbean part of the Kingdom in KIN (explicitly)

The impact is global, it cannot be solved locally only. We need to zoom in and zoom out.

We are going to make this happen, including global engagement throughout KIN

Include Caribbean NL as integral part of climate justice, from the structural start of in the work programme and other projects, instead of an appendix/afterthought

We need an internal change to engage in equitable global and collaborative approaches. NL needs the world.

Session Summary 22: Climate Data and the city

Name of Convenor (person leading the session):

Derek Land

Names of Participants

- DANS: Hella Hollander
- SURF: Haili Hu
- UT, PhD: Lorraine Trento Oliveira
- Leiden U, Phd: Catrin Böcher
- Eindhoven U, assistant professor: Laurens Blik
- Ben Wichers Schreur

Background and Context (optional)

Data is one of the building blocks required for a transition. First to know where you are, second to validate the models which will tell you where to go.

In this topic I would like to discuss the data used:

- how to obtain valid data
- how to share data
- how to get the data required for the transition
- how to sample nondiscriminatory data.
- how do you find/access/understandable data

Highlights of the conversation

- KIN program with data → data management plan?
- Social part, but evidence based policy. Collect the data for the evidence.
- Energy storage of data? Data strategy from the starting point. Avoid data duplication.
- Being pro-active from the data storage point of view.
- Every work-package need to think about FAIR data. What kind of data do you use? What quality of data do you require? How do you share/storage your data? How do you avoid duplicating data? Federating the data. European collecting of data and following those guidelines.
- Reproducibility of data also in the social sciences? Training of how to collecting the data.
- Funding problem → research gets funding for storage, but after ending of a project the funding is gone. Dans provides the long-term storage.
- How to get the right data from the practical practitioners.
- Decimation of data? Provide ownership of the data and the results? Privacy / company data? Data is open unless closed.
- Action requires data. Monitoring will support decisions made. Will not now how the data is used because if different disciplines.
- SURF: only academic users, DANS archaeologist are connected. Meta data is important. How to connect those groups.
- KNMI: all data is open, but given as is. Need some knowledge to understand the data.
- How to provide (small) municipalities access to the data? Help the people understanding the data.
- Samenmeten.nl → being part of the solution. Monitoring of the transition. Provide something in return.

Session Summary 23: Carbon conversation (Klimaatgesprek) as instrument of change

Name of Convenor (person leading the session)

Femke Merkkx

Names of Participants

- Leo Meijer (IPCC, climate communication)
- Laurens Hessels (Rathenau Instituut)
- Isabella (global centre of adaptation)
- Maggy (Leeuwarden, toegepaste psychologie)
- ? (Urgenda)
- Me..? (RUG, communication on environmental crises)

Background and Context (optional)

Klimaatgesprekken is a non-profit organisation that trains climate coaches in the skill of having constructive conversations on the climate to empower people to take action on the climate, both in their professional and personal lives and both to reduce their own or their organizations CO₂ impact as well as to increase their 'hand shake', i.e. how in one-on-one contacts you can raise awareness and inspiration in other people to take action as well. The method is based on insights from the behavioural sciences and (social)psychology.

KlimaatGesprekken could participate in a working programme by training coaches or by providing coaches that accelerate behavioural change (of individuals, professionals and organizations). As a research question we would be interested in sophisticated measurement of our impact as well as in further development of our methodology for specific groups or contexts.

Highlights of the conversation

In the introductory round, many participants shared their struggle with talking about climate change in their personal lives.

Femke explained about the KlimaatGesprekken (carbon conversations) methodology and shared some guidelines for having a good conversation about climate change. These are guidelines, like:

- Listen to the other person, be interested.
- Don't try to persuade other people.
- Do not moralize, acknowledge that there are conflicting values in everybody's live that play out differently for various people.
- Have patience, people don't change overnight.

More generally, and in terms of the COM-B theory on behavioural choices, the KlimaatGesprekken methodology has impact on the level of capacity, motivation and context.

The participant from Urgenda shared how he struggled to reach a less affluent and diverse audience (other than white, male, certain age) of house owners make their house more sustainable.

The participant from the University of Groningen told about his research on how to communicate on environmental crises. Humour and tailorizing your message to the specific target audience are key. We concluded that there are similarities with the KlimaatGesprekken methodology where humour (next to hope and an action perspective (handelingsperspectief) are important pillars and where the one on one conversations are like the ultimate way of tailorized communication, although not in all circumstances feasible maybe.

The question was raised how the KlimaatGesprekken methodology relates to climate justice. This hasn't been an explicit topic so far in the KlimaatGesprekken methodology, but it is implicitly certainly part of it. Participants of the KlimaatGesprekken workshop series start with monitoring their own CO₂ impact and set themselves goals for reducing their impact. Our predominantly highly educated participants are often surprised to learn that their high income lifestyle has a much higher impact than those of people that have lower income, simply because not travelling or not buying is always the most sustainable thing to do.

Katherine Hayhoe was mentioned as interesting author and climate scientist who argues that the most important thing you can do for the climate is to talk about it.

Summary and take-aways

KlimaatGesprekken could participate in a working programme by training coaches or by providing coaches that accelerate behavioural change (of individuals, professionals and organizations). As a research question we would be interested in sophisticated measurement of our impact as well as in further development of our methodology for specific groups or contexts. We think that academia can both learn from and improve our know-how and expertise which is already visible in the fact that our three day training for climate coaches is part of the HvA master on Climate Psychology (by Reint Jan Renes).

Session Summary 24: How do we organize a successful challenge-driven research program?

Name of Convenor (person leading the session)

Laurens Hessels

Names of Participants

Laurens Hessels (Rathenau Instituut)

Esther Baar (Rathenau Instituut)

Funda Atun (University of Twente)

Marc Dijk (Maastricht University)

Tishana Martijn (Jonge Klimaatbeweging)

Femke Merckx (Klimaatgesprekken)

Paquita Perez (Open Universiteit)

Ysabella Goedhart (Global Center on Adaptation)

Yogi Hendlin (Erasmus University Rotterdam)

Leon Hermans (IHE Delft / TU Delft)

Jeroen van der Heijden (Van Hall Larenstein University of Applied Sciences)

Sanli Faez (Universiteit Utrecht)

Iris Burgers (VU, Faculty of Humanities)

Background and Context (optional)

The KIN is an experiment in organizing and programming transformative research in a radically new way. That's why Laurens organized a session to talk not just about the content, but also the organization and coordination of the KIN. What can we do (based on our shared experiences) to make sure it's a success?

Summary and take-aways

- Based on research, we shared some of the key insights about what's needed to organize and realize a succesful challenge-driven research programme (see below). These resonated with the people in the room who've worked on these types of projects in the past.
 - You need much more coordination than a conventional program because there are more and more diverse actors involved
 - Work with a theory of change, and design from the right to the left. Start your reasoning with what kind of impact you want to see, instead of what kind of activities you want to perform.
 - Work in an interdisciplinary manner. It is still new, so all participants still need to build up experiences. And the process is more complicated, which is representative of how dynamic and complex the real world is.
 - The government has to be actively involved. It can contribute in several ways: they use knowledge and can apply the results; they can also contribute knowledge. They can fund programs. They have the final responsibility for the issue at stake. Useful for figuring out who's responsible for the issue at hand.

- The group was then split into two and spoke amongst each other about their own experiences with transdisciplinary/action-oriented/challenge-driven research programs. In particular, participants were asked to think about what concrete actions were/are needed to make these programs a success, and share ideas for what the KIN could and should do:
 - Share expectations early in the process
 - Make explicit what impact looks like for each of the parties involved
 - Be flexible: change course of action if the needs of participants and partners require this
 - Dare to admit when you don't know something (or are lacking knowledge)
 - Respect the complexity of government organizations. Try not to judge their work too much.
 - Be aware of cultural factors.
 - Acknowledge practitioners' experience and expertise in your academic work.
 - The word "research" has a strong connotation that can hinder a good collaboration with non-academic partners
 - Instead, the group proposed **transformative learning**. Because this focuses more on the fact that we want to contribute to complex societal problems, rather than doing more research.
 - Develop, strengthen and/or cherish long-term relationships with collaborators. As a researcher, do not just come, take what you need and leave.
 - There exist modules for community-based learning, as well as for transformative leaderships. Make use of them!
 - Within all work programs, include a layer of education – involving students (MBO, HBO, WO, and adults) brings an important and unique perspective.
 - Develop a model that is rooted in practitioners' experiences.
 - Emphasize that the outcome or process doesn't have to be (only) research.
 - Focus on the challenge throughout the (research) process. Because: the challenge, and thus your work, will change!
 - How?
 - Constant self-reflection
 - Supporting researchers who are in transition themselves (because they are working in this new manner, which sometimes isn't supported or even acknowledged in their institutions)
 - Saying it's okay, even important, to change your approach as the project progresses
 - Trust-based funding is important here. Researchers (and others in the project) should feel safe and comfortable to change.
 - Speak the same language.

- How?
 - Organize! Organize events and sessions where you focus on developing a shared language. Write a glossary. Make space for common learning. Make space for bridging the gap.
- @KIN: Make time and space every 3 months for the consortium to meet up and reflect on what they're doing
- Be aware of the limitations of the current state of the Dutch democracy; and collaborate (where possible or if desired) with organizations who focus on strengthening our democracy.

Main take-aways for the people who will lead the KIN consortium:

- Make time and space – structurally! – for the consortium to reflect on what they are doing (and whether it still fits with the challenge they are trying to solve)
- Despite the urgency (or maybe because of it), it's important to invest in long-term, equitable relationships with collaborators
- Frame the work program you will produce as **transformative learning** rather than research.

Gespreksverslag 25: Local capacity to organize participatory processes

Inbrenger:

Jeroen Devilee (RIVM)

Deelnemers:

Gemeente Nijmegen, Gemeente Zaanstad, Gemeente Heerlen, UTwente, TuDelft (water), Goda Perlaviciute

Achtergrond en Context (optioneel):

Of klimaattransitie in het stedelijk gebied rechtvaardig zal verlopen, is in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van lokale participatieve processen. Op dit moment is er een groot verschil tussen theorie, waarin haarfijn wordt uitgelegd wat het belang is van participatieve processen en waar ze aan zouden moeten, en de praktijk. Ook lijkt er relatief weinig innovatie te zijn in de manier waarop participatie uitgevoerd wordt en worden participatie trajecten niet tot nauwelijks geëvalueerd. Dit valt lokale overheden niet te verwijten, maar het is wel de vraag of de huidige werkwijze afdoende is om de komende transitie rechtvaardig te laten verlopen. En de vraag is wat er gedaan kan worden om gemeenten hierin te ondersteunen.

Belangrijke punten van het gesprek:

- De gemeenten in de bijeenkomst schetsen hoe participatie in de praktijk verloopt
- Vaak gaat het maar over een deel van het proces
- Het is afhankelijk van de situatie; soms loopt het goed af; soms niet
- Vaak is er geen koppeling met het politieke proces
- Als na het traject geen protest of onrust ontstaat is men tevreden
- Diversiteit in de participatie blijft lastig
- Als innovaties worden genoemd: burgerfora, participatieve budgetten, zelf indienen van ideeën, beperkte keuzes voorleggen
- De mate van innovatie in de afgelopen tientallen jaren lijkt beperkt
- Wat dit betreft zijn er wel verwachtingen van de omgevingswet, waarin gemeenten bij de vergunningverlening vrijgelaten worden in de manier waarop zij participatie organiseren
- Deze participatie kan ook aan deelnemers in het maatschappelijk middenveld over worden gedragen, maar deze zijn dan ook verantwoordelijk als het niet goed loopt
- Het zou goed zijn als het voor gemeenten duidelijk zou waar goede participatie aan moet voldoen en wat de doelstellingen van het proces moeten zijn
- Ondersteuning van gemeenten zou gerealiseerd kunnen worden door hen een set criteria mee te geven om de kwaliteit van de participatie te beoordelen. Dit zou ook een checklist kunnen zijn. Daarnaast denkt men dat een gedragscode van belang is
- Gekoppeld aan de regionale energiestrategieën
- Een dergelijk instrument zou ook gebruikt kunnen worden ter 'verdediging' van het procesverloop

- Ambtenaren zouden kunnen leren over participatiemethoden door tussen gemeenten te rouleren
- Een Community of Practice (COP) kan hierbij een rol spelen
- De VNG zou een rol kunnen spelen bij de ontwikkeling van het beoordelingskader en bij het opstellen van de gedragscode. Deze stelt zich nu nogal terughoudend op.
- Goda noemt het 4D-framework als voorbeeld

Samenvatting en belangrijkste boodschap

- 1) *Is het mogelijk een brug te slaan tussen participatie in (academische) theorie en participatie in de lokale praktijk in bij klimaattransitie, met als doel de participatie in de lokale beleidspraktijk te professionaliseren en de hiermee de (gepercipieerde) rechtvaardigheid van transitie te verbeteren?*
 - 2) *In hoeverre kunnen een beoordelingskader (checklist) en een gedragscode hierbij een rol spelen?*
 - 3) *Hoe kunnen we de innovatie in lokale participatiemethodieken een boost geven en daarmee een zo groot mogelijke burgerbetrokkenheid bij klimaattransitie te realiseren?*
- Beoordelingskader (checklist) en gedragscode geven duidelijkheid aan zowel burgers en lokale professionals
 - Innovatie, diversiteit in participatiemethoden dragen eraan bij dat een zo groot mogelijk aantal personen participeert

Acties geïdentificeerd

Geen specifieke acties afgesproken, maar Jeroen Devilee is het aanspreekpunt voor vervolgstappen.

Session Summary 26: The Mobility System of the Future

Name of Convenor (person leading the session)

Laurens Blik

Names of Participants

- Rob van der Rijt, Klimaatplein
- Bart van Arem, TU Delft
- Derek Land, Haagse Hogeschool en Smart Sensor systems

Background and Context (optional)

Instead of the broad topic of climate justice in urban areas, let's focus on one aspect of it: mobility

Highlights of the conversation

- A lot is going on and a lot is possible
- Regulations are necessary, governments and companies play a crucial role
- Awareness is also necessary
- While we all have to give up something, our lives can also become much greener

Summary and take-aways

The old mobility system with cities full of private cars has clear advantages like personal choice and freedom, but also large disadvantages like public space and emissions. Currently we are already in a transition to a new system that contains lighter vehicles, a new way of cycling (fatbikes/electric), remote control or autonomous vehicles, shared vehicles, and pick-up points. This can lead to a reduction in cars, which also can lead to a reduction in parking space. Digital technologies like data science, artificial intelligence, and digital twins, can help in gaining insight into these transitions.

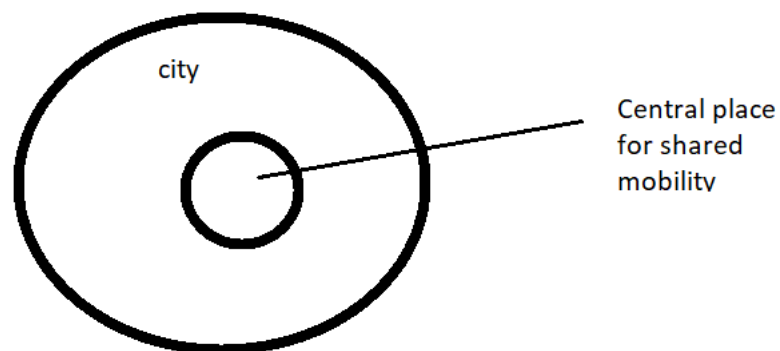
A reduction of parking space can have large benefits, for example if the space is replaced by trees (reducing the need for air-conditioning and many other benefits), water, or ways for municipalities to generate income. Climate justice should be taken into account here, making sure that the mobility needs are satisfied of people with low income, handicaps, or special jobs like ambulance/plumber/window cleaner.

We can also **prevent** mobility, just like with energy and material use. Examples of this are residential towers with lots of facilities, working from home, shared mobility services, and 15-minute cities where facilities are close to residential locations. Especially shared scooter services are financially successful now, though this partly comes because of a lack of costs for using public space. One thing to take into account here is the Brever-radius, which states that people will spend a constant amount of time (e.g. 1.5 hours) on their mobility regardless of the mobility solution and distance, so preventing mobility is not the entire solution.

Two things are needed to go from research and ideas to a real implemented solution: **awareness** and **regulation**. If people are aware of the costs of driving 1 km by car (in terms of CO₂ emissions, eating hamburgers or minutes showering for example), they will be more inclined to look for alternatives. The Scone app (scone.ai) can help with this by showing the footprint and tips to reduce it, also for mobility.

As for regulation, choices have to be made. Parking space can be reduced, zero emission zones will force companies and citizens to look for alternatives to fuel-based private cars, and new laws on corporate responsibilities force companies to also take into account the negative effects of their mobility solutions. However, all of this can influence the public opinion and lead to people feeling like something is taken from them. This in turn can fuel conspiracy theories. To solve this, we need to listen to the public, keep them informed, and include them in decision-making. The social and emotional elements are at least as important as the technical elements.

Inspired by the idea for a repair/share warehouse for materials, we explored the idea of having a shared mobility hub. This can be both for goods as well as people. Existing initiatives, such as OV-fiets, sometimes lack a human aspect. The same holds for many apps: not everything needs to be made digital. We can learn from old concepts like telephone booths and mailboxes. A mobility hub could be combined with other hubs to have one central location for sharing and repairing tools, sharing clothes, books, skills, and services, and sharing mobility solutions. A mobility coach can help people in need to teach them how to use mobility apps, also helping with the climate justice part. This already exists in some libraries. Digital and green transitions go together here.

Finally, we explored some out-of-the-box mobility solutions for high density areas that could exist if parking space and roads are largely removed. Ring motorways could be replaced with water canals that have a generated stream, to move goods and people efficiently over water. Small vehicles could fly, float, swing or move by cable from tree to tree, to move small goods if a city is transformed into a forested area. Footbridges between high-rise buildings could be sufficient if short distance travel is all we need after preventing the need for mobility, where the ground level could be given back to nature. And as a more drastic measure, there could be a regulation that travel is only allowed when absolutely necessary. Some of these solutions are technically feasible, but not financially, because the old system has so many financial benefits (also unfair ones). So even if we all have to reduce some aspects of our lives, we need to

make sure that the polluter pays and that any new system is not only sustainable but also just.

Action identified

- *Explore solutions to prevent the need for mobility*
- *Create awareness on the negative impact of existing mobility choices*
- *Regulate mobility, especially reducing space for private fossil fuel cars*
- *Remove the financial benefits of private fossil fuel cars*
- *Listen to citizens and organizations and include them in decision-making*

Session Summary 27: Toward fair and inclusive zero-emission mobility

Name of Convenor (person leading the session):

Dick Ettema

Names of Participants:

not recorded

Background and Context (optional)

Transportation accounts for about 25% of CO₂ emissions in developed countries, and unlike other sectors it is not much decreasing. The 'Klimaatakkoord' has identified pathways toward lower emission transport, including electrification of vehicles and a modal shift toward public transport, cycling and walking. However, these measures may not be equitable, for instance since not everyone can invest in an electric vehicle or has access to proper charging options. Also, (fossil fuel) car reduction measures, such as zero emission zones may work out differently depending on income, skills and residential location. What do we need to know and learn to make the transition toward zero-emission transport really inclusive?

Highlights of the conversation

- Technical bottlenecks (in particular limitations of the grid and renewable energy capacity) may form barriers toward the diffusion of electric vehicles
- Many decisions in mobility planning are based on utilitarian principles, whereas sufficientarian principles are needed to make sure that also more vulnerable groups have sufficient access to transportation
- Considering different mechanisms of changing people's behaviour (information, nudging, carrot, stick), restrictive measures will be needed (stick!) given the attractiveness of the private car (assuming that also when cars are electric, it is better to have fewer of them and switch to active or collective modes). The 'transport rich' should then give in, in order to facilitate the 'transport poor'.
- In improvement programmes for vulnerable neighbourhoods, very limited attention is given to mobility issues
- A consistent mix of spatial planning and transportation measures is needed to achieve inclusive, fair, zero-emission transport

Summary and take-aways

If we want to achieve inclusive zero-emission mobility, stringent (fossil fuel) car reduction policies will be needed, accompanied with stimulation of other modes of transport. More insight is needed into what citizens perceive as fair and proportional measures, and how this differs depending on e.g. income, age, location of residence and work. Co-creation methods (including citizens) could be applied in different spatial settings (urban vs suburban, vulnerable vs affluent) to see what solutions are perceived as fair and acceptable and work in practice.

We should also identify how climate mitigation measures in transportation related to measures needed with respect to e.g. housing, energy production (solar panels), consumption and recycling: can they reinforce each other or does one create a barrier or excuse for another?

Session Summary 28: Collective Action and social tipping points

Name of Convenor (person leading the session):

Ina Horlings

Names of Participants:

(14) Nanya (OU); Seline (Erasmus U); Femke (Stichting klimaatgesprekken); Ben Heppen Hof (burger); Patrick (hoogleraar duurzaamheidstransitie, KIN); Meta, Saskia (Ministerie van IenW – participatie en klimaatrechtvaardigheid); Meggy (start-up bedrijf); Ysabella (GCA); Wessel (Tilburg universiteit); Carola (???) Goda (RUG), Lorenzo (RUG), Matthijs (Erasmus universiteit); Rene (TNO)

Highlights of the conversation

Tipping points via maatschappelijke initiatieven → concrete actiepunten samen met burgers

Wat weten we al + punten uit vorige sessies (zie ook de foto): a) breed repertoire van burgerinitiatieven en vormen van civic collective action: energie coöperaties, transition towns, eco-villages, do it yourself urbanism, protestmovements en vele anderen initiatieven); b) het is niet nieuw en niet typisch Nederlands; c) (we hebben veel kennis over onstakels,, hoe moeilijk is om anderen te mobiliseren, en inclusiviteits vraagstukken), c) condities (hoe komen we tot opschalen, hoe doe je dat?) e) clash tussen bottom up and top down

Spheres of transformation → we moeten kijken naar de drie dimensies (cirkels) van transformation: 1) personal, 2) practical 3) political.

Centrale vraag: Wat is nodig om te zorgen dat wat bekend is daadwerkelijk bijdraagt aan de transitie? Anders geformuleerd: Hoe kunnen we condities creëren waardoor burgerinitiatieven bijdragen aan sociale tipping points: a) wat is het nodig en b) wat is de rol voor KIN hierin? De wisselwerking tussen sociale kantelpunten en fysieke kantelpunten is maar in twee wetenschappelijk artikels besproken en onderbelicht.

Nanya (OU): Geloof in bottom up → bewonerscollectieven elkaar laten inspireren is een belangrijke next step

Seline (Erasmus U): Delen van kennis tussen buurten en wantrouwen over onderzoekers die kennis nemen en niet delen; universiteit als ondersteunend en niet alleen als onderzoekers.

Femke (Stichting klimaatgesprekken): Tipping point narratief is onderdeel van haar werk, gesprekken over het maken van keuzes in alles dat je doet in je leven. Wat nodig is om verder te brengen is DOEN! Er is een 'Social tipping point coalition' (enken in termen van sociale innovatie)

Ben Heppen Hof (burger): Intrinsieke motivatie; klimaatverandering als ingewikkeld (wicked) probleem; Geloof dat het goed komt staat, tipping point bereiken in de weg. We proberen elkaar te overtuigen maar dat lukt niet.

Patrick (hoogleraar duurzaamheidstransitie in Maastricht en bij een Hogeschool, en betrokken bij het - KIN): Kritisch over civic action omdat dit ingewikkeld is. We zijn gevangen in een economisch systeem. Collectieve kracht van de samenleving is belangrijk maar het economisch systeem staat in de weg. Systeem moet veranderd worden om tipping points te bereiken..

Meta (liever meteen beginnen): Er wordt 230 miljoen uitgegeven aan consultants. We zouden 10% daarvan moeten besteden aan burgerinitiatieven, als micro-krediet.

Saskia (Ministerie van I en W – participatie en klimaatrechtvaardigheid): Ze is hier om te luisteren hoe ze bij het ministerie participatie kan opzetten tbv een klimaatadaptatiestrategie; we moeten inclusief zijn bij die gesprekken.

Meggy (start-up bedrijf): Het wordt zo moeilijk gemaakt voor mensen om te verduurzamen. Energiefixers in Leiden → ze lossen isolatieproblemen door deur-aan-deur aan te bellen.

Ysabella (GCA): bezig met Locally-led Adaptation. Bangladesh kent een burgerinitiatief Peoples Plan → GCA bracht financiën voor burgerinitiatieven daar. Hoe krijgen we locally-led adaptation ook in Nederland? GCA wil meer burgerinitiatieven in NL leren kennen.

Wessel (Tilburg universiteit): Onderzoeker over vrijwilligers werk voor natuur; organisaties en instellingen vinden dat niet meer bijzonder; dat is jammer; wat beweegt vrijwilligers?. Een gevaar voor tipping points is burnout van vrijwilligers omdat ze overvraagd worden. Dus andere manier van kijken nodig, naar wanneer vrijwilligers of initiatieven willen stoppen → het kan ook goed zijn! Exit gesprekken voor vrijwilligers zijn gewenst. Gaat ook over (shared) leadership. Andere vraag van NENYA: moeten we vrijwilligers betalen?

Carola: ongelijkwaardigheid betrekken tav initiatieven in onderzoek. Ook de rol van taal is belangrijk, wat bedoelen we met bottom-up? Bij gelijkwaardigheid gaat het om de volgende principes: neutrale plekken; handelen vanuit vertrouwen; inclusiviteit; ook ongeorganiseerde bewoners. De vraag wordt gesteld: Moet je altijd neutraal zijn of gaat het ook om bewuste normativiteit? In ieder geval is transparantie nodig in een dialoog om vertrouwen te realiseren.

Goda (RUG): Wat is nodig voor tipping points: focus op niet deelnemers, e.g. vrouwen zijn daadwerkelijk minder betrokken en hierdoor minder bereid om iets te betekenen in energie coöperatieën. Zulke coöperatieën worden als mannenwereld gezien. Concreet kijken naar welke drempels zijn bijv. voor mensen die in de buurt wonen om deel te nemen (weten ze ervan, willen ze deelnemen, zo ja wat staat in de weg).

Lorenzo (RUG): Het verdrag van Aarhus tav participatie dient ge-update te worden. We moeten ons realiseren dat ook burgerinitiatieven als een top down ontwikkeling worden gezien door niet initiatiefnemers. Zonder dit te herkennen kunnen tipping points niet gebeuren.

Matthijs (Erasmus universiteit): Je moet niet doen alsof bottom up zijn het nieuwe normaal is; energie coöperaties zijn te klein en leveren een beperkte bijdrage aan de energietransitie; ze worden wel herkend in polderakkoorden. Bottom up initiatieven moeten kijken naar de tegenstanders. Wat zijn transactiekosten (overhead); hoe kan jij dingen organiseren om lokale initiatieven te versterken?

Rene (TNO): Perspectief van gemeenten over warmte transitie. Gemeenten doen hun best, maar ze hebben weinig tijd en middelen. Wat kan helpen wat al is gezegd is: hoe kunnen we de huidige realiteit beter begrijpen. Gemeenten spreken vaak een andere taal dan het collectief. Stille midden betrekken. Hoe veel mensen zijn in het collectief. Wat werkt in het praktijk is elkaar proberen beter te begrijpen, collectief over gemeenten en gemeente over het collectief. Duidelijk moet zijn in welk kader we werken, welke subsidie en kaders moeten gebundeld worden, hoe kunnen collectieven beter begrijpen dat gemeenten het collectief niet snapt. Het is een kwestie van elkaar beter begrijpen en eerlijk zijn (we vertrouwen jullie niet omdat....) Op korte en middellange termijn kan dit helpen om elkaar beter te begrijpen en helpen. Vergroten slagkacht collectieven: kunnen de collectieven meer vraaggestuurd werken? Vaak is iets al bedacht.

Collective Action & WAT weten we AL?

- 1 BROAD REPERTOIRE
- 2 NOT NEW, NOT DUCH
- 3 OBSTACLES, NOT inclusive
- 4 CONDITIONS
- 5 GOVERNMENTAL ROLES
- 6 SCALING
- 7 CLASH BOTTOM UP TOP DOWN
- 8 SPHERES OF TRANSFORMATION

SOCIAL
TIPPING
point

Echte o
x ne
Norma
Tief?

TRANSITION
inter van
Och WAT
Gona: g

och m
WATZ
Lorenzo

Bottom
Koc 200
PAA

veel gelo

Repe: a
E

Session Summary 29: How can sustainability professionals contribute to climate transitions, without getting exhausted? What competences do they need?

Name of Convenor (person leading the session)

Paquita Perez (Open Universiteit)

Names of Participants:

Laura Warmerdam, Hilde Vink, Rolien Blanken, Tim Immerzeel, Susanne Buck, Antoine Maartens, Julien Thomas, Ekatarina Volkova, Sanne Mans

Background and Context (optional)

Sustainability professionals initiate and perform climate transition projects. Often they meet resistance from several angles. The set of identified competences include interpersonal collaboration, capacity building, intrapreneurial, strategic, political and implementation competency.

Highlights of the conversation

The set of identified competences for sustainability professional comprise interpersonal collaboration, capacity building, intrapreneurial, strategic, political and implementation competency. In the session we discussed several aspects how these can be learned, be taught and disseminated.

One's inner drive can lead to exhaustion. Ways to prevent this might be to adopt regenerative ways of working, to create support (but no green washing), to know how to use the quantitative aspects (CO₂, financial) of a project and finally to exchange information and feelings about a possible burn-out during the process of the project.

Actions Identified

Propagate that sustainability professionals need a diverse set of competences, that these can be learned, and also warn them for the danger of exhaustion.

Who and How (which channels) to be developed.

Session Summary 30: Build and enable processes to share, build, enable policy decision maker competence in cross-silo integration towards climate-action portfolios

Name of Convenor (person leading the session)

Lisa Scholten

Names of Participants

Mathijs Lansu, Lynda Hardman, Paul Vergeer, Godelieve van Heteren, Abdi Mehvar, Julien, Catrin Böcher, Sanna Maris

Background and Context (optional)

Policy and other decision makers have a lot of agency in (co)determining climate action. I observe friction and competition between various siloed change agenda's for attention and resources, frustrating policy development and decisions that integrate across silo's to achieve the larger societal goals. Alignment is challenging and often not happening. Even when policy makers see and intend to act in the interest of the greater whole, they may be bogged down by their silos. What competence is missing? How to build it up and enable it within and throughout the policy & decision making processes these actors are part of?

Summary and take-aways

See picture of flipcharts attached. Several "principles" were mentioned (yet not systematically consolidated) during the session. Further synthesis would be needed, there not the time to do so and to agree with the participations before having to upload this ;-/.

Action identified

No concrete action has been formulated as part of the session. Lisa has sent herself a number of "to do's" and commitments to action. Possibly other participants have as well? Further synthesis would be needed, there not the time to do so and to agree with the participations before having to upload this ;-/.

Mathijs, Lynda, Paul, Godelieve, Abdi

- how to work across silos
emancipate people to work
towards common goals
across dept. ...
- + Cathin
+ Samir
- connecting decision-makers with
networks e.g. increasing female
participation in computer science
- bestuurs / DM → how to help
them cope with needs / keep on
looking broadly - initiation into
problems
- integrated climate risk governance
for Dutch delta context (real
estate)
e.g. finance, law, engineering. (institutional
logics)
→ research
- how to overcome rituals that do not
serve a purpose anymore? Overcome cloud
mentalities

Issues?

- consistency of governance
 - multi-level
 - horizontal
 - vertical
- who is involved when in the process
- dealing with different institutional logics / world views

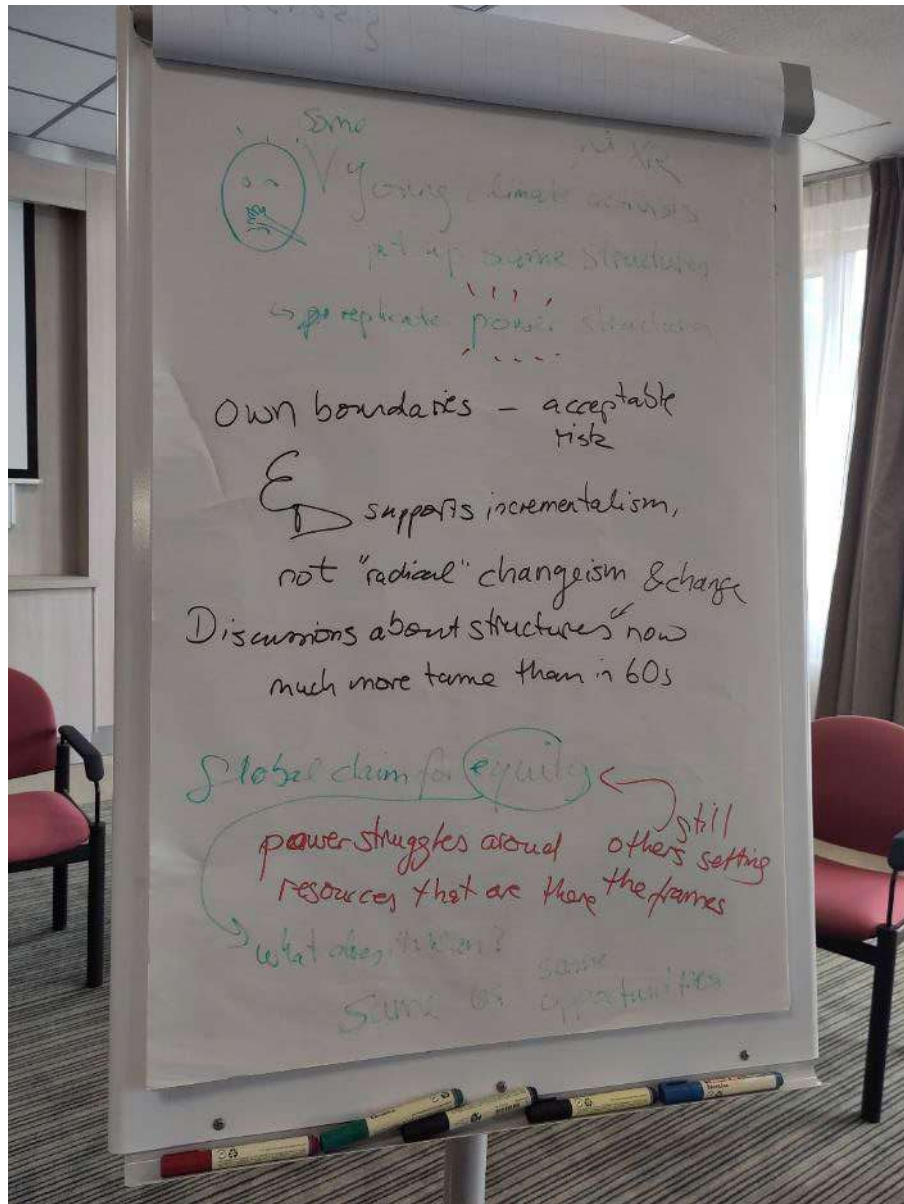
HQ
finance,
org.

Silo's
= Structures
logics

fluidity
around
topics/projects

creates silo's almost by
definition
hierarchies as well

Needs:

- clear vision of what you're going for
collaborate by involving early

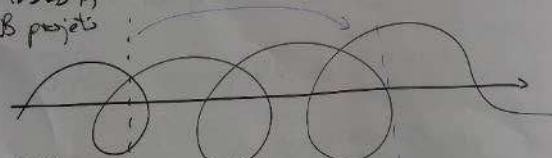

Reading: positive response to projects
some concepts will not be used

Leifboeck
"De Wallen"
Phases in
WS projects

Citizen → incrementally
participate change

reflection between iterations

20%?

→ thinking time

80%

→ implementation

Building social
data system

insert
here

much goes
wrong here

shared
language
explore arena
for collaboration

probe

All types of adaptation
transition processes

limited capacity!

Everybody to
diminish their ego
a little bit

«Kladderadatsch»
70s

Payoffs of working together
vs. being in pitch mode
Attribution problem?

Silo's → projects → capacity
needs

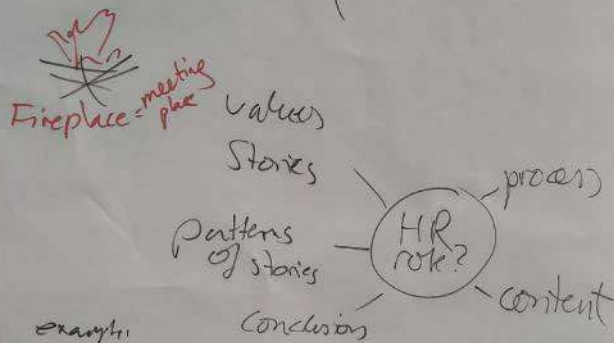
inefficiencies

- no learning
limited

Werk met werk maken
→ coordinate work

Torch
light
in urban transitions

stop with
project titles
short-term non-
learning
project thinking

example:

light installation Amsterdam
↳ where to place it?

New role or physical space?

Dali } gloomy wall } context affects
light wall } mood, attention,
orientation

Efficiency - optimize for time
sitting together seems
as inefficient

Impact/
Outcome
matters

Ego - salary
- votes

Power
networks

It is not about why we meet, it
is how we meet

Groundrules → how to keep it inclusive

OST - works! Not boring 😊

Good party requires invite right people
vs. party with WD
& others

The next frontier

breaking across social silos

- similar minded snowballs
eg. left behind

fear → fight - flight reaction
not getting your
message
↳ acknowledge
the fear

Den Haag → Who do people trust?

How to access? ~~churches~~ (churches),
Mosques

- leave ^{implicit} arrogance behind
not accuse / tell
ask for needs & help

Understanding feelings problems

- Precondition: solidarity

Gespreksverslag 31: Cathedral Thinking and Citizen Engagement

Inbrenger:

Meta Knol

Deelnemers:

Nenya (OU); Seline (Erasmus U); Femke (Stichting klimaatgesprekken); Ben Heppenhof (burger); Patrick (hoogleraar duurzaamheidstransitie Maastricht universiteit - KIN); Saskia (Ministerie van IenW – participatie en klimaatrechtvaardigheid); Meggy (start-up bedrijf); Ysabella (GCA); Wessel (Tilburg universiteit); Goda (RUG), Lorenzo (RUG), Mattijs (Erasmus universiteit); Rene (TNO); Joris, Maaïke, Matthijs, Jeike, Saskia

Achtergrond en Context (optioneel):

Meta is medeoprichter van het Ministerie van de Toekomst, een grassroots, bottom-up beweging van toekomstdenkers ('tijdrebellens') die elk in hun eigen omgeving en invloedssfeer (hun eigen plek) de toekomst agenderen. Door te leren 'kathedraaldenken' (een term ontleend aan het boek *The Good Ancestor* van Roman Krznaric) kunnen we de focus verleggen van kortetermijndenken en individuele belangen naar langetermijnperspectieven en collectieve belangen. Uitgangspunt is het 7 generatiedenken: 3 generaties achter ons, en 3 generaties voor ons.

Belangrijke punten van het gesprek:

De lens waardoor we kijken tijdens deze Crutzen workshop is die van Climate Justice. Laten we hiervan maken: Intergenerational Justice. Hoe ziet de wereld eruit van mijn neefje van 7, die in 2050 nog pas 34 jaar is? Hoe oud ben je zelf, in 2050? Hoe ziet de wereld er dan uit? En wat moeten we NU veranderen om welzijn voor toekomstige levensvormen mogelijk te maken?

Tijdens de voorstelronde vragen we iedereen zich voor te stellen als 'Minister van...'. De volgende ministers zijn aanwezig: Minister van Mens en Natuur, Minister van Gelijkwaardige en inclusieve dialoog, Minister van Burgers, Minister van Oplossingen, Minister van Verrantwoordelijkheid nemen voor vrije tijd, Minister van Klimaatmissie, Minister van Justitie, Minister van Luisteren, Minister van Minder, Minister van de Nieuwe Maatschappij, Minister van Rechtvaardigheid, Minister van Spelend Leven.

Op basis hiervan delen we de groep in 3-en gaan aan de slag met drie missies; Doorbraken, Geluk en Rechtvaardigheid. De opdracht is om per missie:

- Een denkbeeldige persona te kiezen die leeft in de toekomst
- Climate Transition in Urban Areas als kader gebruiken om je het leven van die persoon voor te stellen
- Samen de vraag beantwoorden hoe we, vanuit het hier en nu, dat leven zouden kunnen beïnvloeden dmv bottom-up actie en langetermijnperspectief: How can KIN (help) empower civic action?

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Groep 1

Persona: een wilde bij in het jaar 2060

Missie: GELUK, natuur en welzijn (**BEE HUMBLE** // **BEE NATIONAL PRODUKT**)

How can KIN (help) empower civic action?

- Landelijke bijendag ism citizen science (leren van & over bijen)
- Scholen betrekken (biologie onderwijs), schooltuinen
- Groen in stedelijke omgeving stimuleren ism burgers
- Hobby-imkers herscholen en betrekken bij transitie richting wilde bij
- Biodiverse zonneparken
- Rechten voor de natuur, bij als keystone species
- Groene daken & vertical agriculture (stedelijke vergroening)
- Verbod op bestrijdingsmiddelen
- Biologische landbouw
- Goed stedelijk klimaat, ecologisch evenwicht

Groep 2

Persona: Tessa, klimaatvluchteling uit Bangla Desh, in het jaar 20560

Missie: RECHTVAARDIGHEID en inclusie

How can KIN (help) empower civic action?

- Durf als wetenschapper politiek te zijn, onderzoek en bevraag de veelgeroemde neutraliteit en objectiviteit van wetenschappers, creëer een nieuw wetenschappelijk kader/paradigma waarin dat engagement een rol kan krijgen.
- Breng de kennisagenda van activisten in kaart, zij weten meer dan je denkt, en betrek hen bij wetenschappelijk onderzoek. Doe wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van activisme & civic action. Betrek daarbij de vraag hoe activisme mainstream wordt.
- Bedenk een nieuw model voor het herverdelen van globale levensstandaarden om welvaart in Global South en Global North beter in balans te brengen; onderzoek hoe Nederland hieraan bij zou kunnen dragen door wet- en regelgeving aan te passen (door uitstootmetingen, analyse van productieketens, mitigatie, negatieve uitstoot, eerlijke verdeling van grondstoffen, deeleconomie, 'schone' arbeidsmarkt, verbod op greenwashing, leapfrogging, bv).
- Onderzoek hoe bottom-up sociale bewegingen beter gesteund en gefaciliteerd kunnen worden.

Groep 3

Persona: Yasmine, die in 2070 zestig jaar oud is

Missie: DOORBRAKEN

How can KIN (help) empower civic action?

- Yasmine moet kunnen wonen in een wijk, en draagt daar iets aan bij. Culturele verschillen zijn dus juist winstpunten. De vraag is, wat moet er NU in Yasmine's wijk veranderen om haar een toekomst te geven? Hoe kan zij profiteren van wetenschappelijk onderzoek? Het antwoord is: kies haar wijk als referentiekader. Kies bv 10 wijken in heel Nederland uit als onderzoeksgebied voor het KIN, gebruik deze wijken als proeftuin en ontwikkel op basis daarvan een (dynamisch, want aanpasbaar in de tijd) toetsingskader dat ook breder ingezet kan worden. De menselijke maat moet terugkomen als referentiekader: hoe werkt een produkt, een dienst, een voorziening op de schaal van een wijk? Werkt het niet in de wijk? Dan is het geen goede oplossing.

- Ga samenwerken met de 10 steden die in Nederland meedoen aan de CLIMATE MISSION 2030 van de Europese Commissie. Organiseer in elk van deze steden een KIN Crutzen Workshop.
- Schaf eigendom af.

Acties geïdentificeerd

- Seline, Nanya, Christina, Jeike, Saskia willen mogelijk verder met de missie Rechtvaardigheid

Gespreksverslag 32: Overgangszone openbaar/publiek en privé bij nieuwbouw: een experiment

Inbrenger: Rocco Reukema (Gemeente Zaanstad & Breda University of Applied Sciences)

Deelnemers:

Hella Hollander (KNAW-DANS); Derek Land (Haagse Hogeschool); Joris van Laarhoven (Tilburg Law School); Rocco Reukema (Gemeente Zaanstad & Breda University of Applied Sciences)

Achtergrond en Context (optioneel):

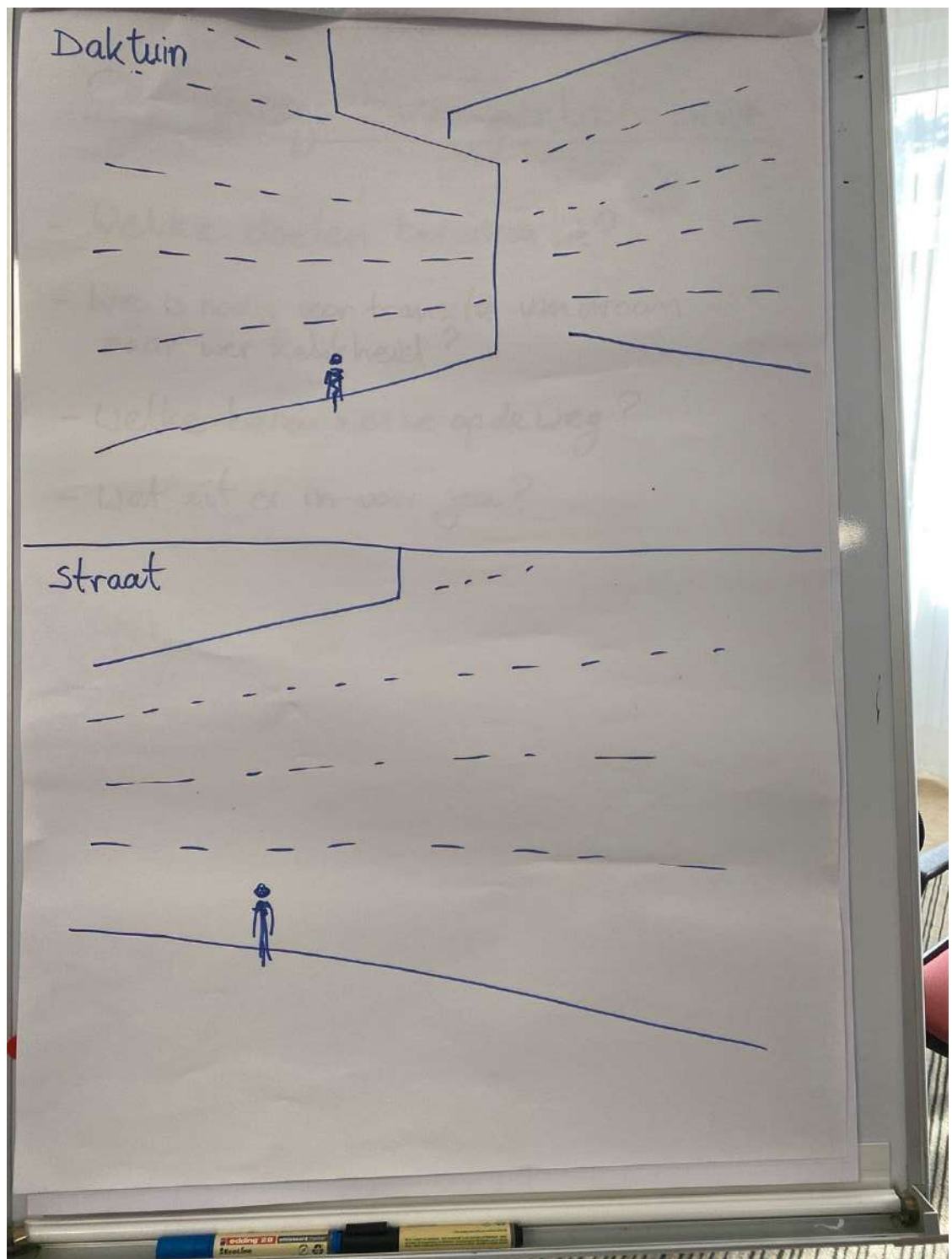
Een *what-if* experiment, ontstaan uit fascinatie, over hoe we de overgang tussen openbaar/publiek en privé bij nieuwbouw zouden kunnen indelen.

Moeten we wel doorgaan met de ruimte verslindende urban sprawl aan laagbouw? Is het woon ideaal van grond gebonden rijwoning, twee kapper of vrijstaand duurzaam? Moeten we niet hoog stedelijk wonen? Kan hoogbouw als grondgebonden wonen voelen? Kan hoogbouw zich losbreken van haar negatieve imago van dichte plinten en anonimiteit?

Stel, we willen een nieuw appartementen/woningcomplex (enigszins hoog gebouwd) bouwen. Hoe richten we die ruimte in zodat die inclusief is en klimaatbestendig, en hoe verdelen we de ruimte onder in publiek en/of privaat?

Belangrijke punten van het gesprek:

In de sessie heeft Rocco de input vanuit de groep verwerkt in een tekening:

(VOOR)

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Stel, we hebben een (enigszins hoog) nieuw gebouw, met parkeergarage en daktuin. Waarop moeten we letten, als het gaat om de onderverdeling tussen openbaar/publiek terrein en privéterrein, teneinde het gebouw klimaatbestendig en inclusief te maken?

- Ontwerp is vaak ambitieus, groen, sociaal, open. Maar na realisatie zijn er van die vaak maar weinig gerealiseerd.. Hoe borg je kwaliteit?
- Hoe zit het met zon-inval, teneinde begroeiing mogelijk te maken?
- Hoe zit het met lichtvervuiling en lichtverspilling?
- Welke verschillende woningen / bewoners willen we, teneinde een inclusief complex te hebben? Gezins duplex appartement aan daktuin?
- Willen we er een school in plaatsen? Statushouders? Jeugdige gezinnen? Ouderen? Een mix? Hoe ontstaat sociale interactie en eigenaarschap?
- Wil je mensen dwingen elkaar tegen te komen wanneer ze uit de parkeergarage komen, of kunnen ze meteen naar hun voordeur, geïsoleerd?
- Willen we enkel woningen of ook een mix tussen restaurantjes, winkeltjes, bakker?
- Daktuin bewoners groep. voor activiteiten en zelf onderhoud. vallback optie hovenier.
- Retentie daken moeten zoveel regen water kunnen opslaan dat ze de droge 3 maanden kunnen overbruggen. 300mm/m² opslag
- Bij bomen heb je 90 cm grond dekking nodig. / Mindimale grond dekking is 35 cm
- Spelende kinderen kunnen tot overlast leiden van geluid. Tocht is er behoefte aan veilig spelen wil je gezinnen verleiden tot appartementen.
- Moet de daktuin openbaar aanvoelen en toegankelijk. Snachts afsluiten?
- Om te voorkomen dat iedereen vitrages dicht doen heb je overgangs zones nodig. Privacy en openbaarheid hebben zones nodig.
- Een overgangs zone is de mogelijkheid van een bewoners om zijn haar identiteit te tonen en daarmee zijn thuis te markeren?
- Groen op een dak heeft onderhoud en beheer nodig
- De deuren direct aan laten sluiten op de gemeenschappelijke daktuin, zal leiden tot mensen die stukjes van die tuin gaan claimen. Dus er moet nog een privé-stukje vóór zitten (stoep, of gang, of klein tuintje).
- Natuurinclusief en bio diversiteit is in stad groter dan buitengebied. hoe kunnen we dit nog verder versterken.
- Bezinning maar ook windhinder en beschaduwing is het zoeken van ballans.

Acties geïdentificeerd

- Zorg dat de Gemeente vanuit een groene visie *in charge* is, om wettelijke regels aan de bouw te stellen. In IO, AO, privaatrechtelijk. Beelden richtlijnen document.
- Maak het minder moeilijk om als burger inspraak te krijgen in wat vaak voelt als achterkamergebeuren. Vanuit een woon/leefconcept kun je al voor de bouw aan community building werken en participatie inzetten. Ook marketing technisch interessant.
- Onderhoudsbeheersplan met financiële paragraaf. Toetst bij bouwvergunning. Instandhoudingsverplicht vervaningsverplichting na realisatie. bij hovenier, via VVE.
- Deze stapsgewijze manier van een tekening opbouwen maakt de complexiteit goed inzichtelijk en is dus een interessante methode voor gesprek.

Session Summary 33: Realisatie/Revitalisatie van de wijkgerichte aanpak

Name of Convenor (person leading the session):

Sible Scöne

Names of Participants:

+8 in total

- Ted Veldkamp: HvA / HR
- Carola Wijdoogen: Number 5 community
- Arno van Herwijnen: HU

Background and Context (optional)

Gemeenten worden een grote rol toegedicht in het realiseren van de energietransitie in de wijk. De wijkgerichte aanpak van klimaattransitie faalt echter. Oorzaak ligt in capaciteit (uitvoering en beleid), praktische uitvoerbaarheid (wicked veelkoppig probleem), beperkte governance structuur om in gezamenlijkheid problemen aan te pakken (inclusief bepaling van rol, verantwoordelijkheden en het delen van regie) en het ontbreken van een duurzaam goed ontsloten platform om ervaringen, uitkomsten, lessons learnt te delen (succes en én failures). Er is op dit moment op verschillende niveaus sprake van wensdenken met beperkte aandacht voor de praktische realiteit. Een disconnect bestaat tussen de systeem- en menslogica. Aandacht voor het praktische en praktijkgerichte ontbreekt en de rol, wensen, behoeften en uitdagingen van de particulier en het MKB ontbreekt. Om doelen niet uit het oog te verliezen is collectief handelen en samenwerken langs de quadruple helix vereist.

Highlights of the conversation

- We moeten van wensdenken naar realiteit: niet bang zijn om 'tegenvallende resultaten' te presenteren (e.g. vanuit de 60 pilots aardgasvrije wijken). Ook dit is leren. Uiteindelijk bereiken we meer als we van alle lessen leren (de succesvolle en tegenvallende).
- Een kennisinfrastructuur is nodig om een lerend systeem te ontwikkelen. Hoe organiseren we dat kennis in pacht blijft bij publieke organisaties (en niet alleen bij consultancies beland?), hoe zorgen we ervoor dat we blijven leren/de juiste dingen leren? Hoe waarborgen we een meer integrale blik op duurzaamheid ipv alleen een focus op de energietransitie
- Hoe zetten we lokale partijen in hun kracht? Democratisering van data en handelingsperspectief.
- Hoe gaan we om met de beperkte capaciteit bij decentrale overheden om bovengenoemde zaken te realiseren
- Hoe realiseren we een gezamenlijk narratief rondom de klimaattransitie en duurzaamheid die breder is dan CO₂ reductie? Waarbij rekening moet worden gehouden met lange termijn ontwikkelingen, die we nu nog niet allemaal kunnen voorzien. Backbone structuur die later aanpasbaar is?

- Hoe realiseren we een gedeeld “monitorings”programma, geen strakke KPIs en Checks&Balances maar wel een lichte structuur en impactmeting om voortgang te tracken en bij te sturen (op thema of met extra middelen) om versnelling te realiseren.
- Een voortdurend gesprek is nodig.
- Kennisinstellingen kunnen een (belangrijke) rol innemen als (regionale) kennismakelaar ter versnelling van de klimaattransitie door de lens van rechtvaardigheid.
 - Duurzame partner met regionale verankering en (inter)nationaal netwerk
 - Waardevrij en neutraal kunnen daarbij een intermediair positie in nemen
 - Kunnen rol nemen in agendavorming, pilots, doorwerken en analyse, terugkoppeling en disseminatie resultaten, onderwijzen aan huidige/toekomstige generaties.
 - MBO, HBO en universiteiten hebben daarin een complementaire rol – qua lengte en praktische inslag van onderzoek, praktijkgerichten/contextspecifieke uitkomsten en generaliseerbaarheid van resultaten.
 - Door vanuit kennisinstellingen (bijvoorbeeld) 5% van de capaciteit in de gehele organisatie (medewerkers, studenten) beschikbaar te stellen aan maatschappelijke opgaves kun je op duurzame(re) samenwerking met publieke, private en maatschappelijke partners realiseren die over de grenzen van projecten heengaat. Gezamenlijke agenda-vorming en het maken van duurzame samenwerkingsafspraken (commitment) is daarvoor cruciaal. (1^e geldstroom)
 - Gezien nieuwe rol en verantwoordelijkheid HBO die bovenstaande “way of work” met zich meebrengt vergt mogelijke vergroting onderzoeksgelden (2^e geldstroom)

Verder aandachtspunten bij de gebiedsgerichte aanpak:

- De gebiedsgerichte aanpak van de warmtetransitie is Programmalijn 1 van het Beleidsprogramma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving van het Ministerie van BZK. De aanpak is van cruciaal belang voor het slagen van de warmtetransitie, omdat alle oplossingen een gebiedsgerichte aanpak vragen. De hoofdreden hiervoor is dat ieder huishouden mee moet doen. Aanvullende redenen vanuit de techniek zijn dat deze aanpak nodig is voor warmtenetten en de combinatie van zeer lage temperatuur warmtenetten plus warmtepompen , En een gebiedsgerichte aanpak is ook nodig voor (hybride) warmtepompen, omdat de gebiedsgerichte inzet van deze apparaten moet worden gecombineerd met verzwaring van het elektriciteitsnet.
- Ook de gewenste uitbouw van zonne-energie van 20.000 MWp nu naar 150.000 MWp (Nationaal Energie Plan) zal in toenemende mate een gebiedsgerichte aanpak vragen vanwege de noodzakelijke verzwaring van het elektriciteitsnet.

- De gebiedsgerichte aanpak komt zeer moeizaam van de grond. Twee voorbeelden: volgens PBL zullen tot 2030 niet meer dan ruim 100.000 bestaande woningen worden aangesloten op een warmtenet in plaats van de gewenste 500.000; alle all electric projecten in de bestaande bouw van het Programma Aardgasvrije Wijken zijn van koers veranderd.
- De gebiedsgerichte aanpak biedt alle mogelijkheden om de energietransitie te combineren met andere opgaven op het gebied van klimaatadaptatie (hitte), biodiversiteit (vleermuizen), circulariteit en andere.
- De gebiedsgerichte aanpak kan alleen slagen wanneer het een sociaal rechtvaardige transitie is (goed aanbod bewoners, koppeling energiearmoede, socialiseren kosten).
- De gebiedsgerichte aanpak vereist een multidisciplinaire aanpak met veel aandacht voor nieuwe vormen van besturen en beslissen, zoals de wisselwerking tussen het gemeentebestuur, bewonersgroepen en de gemeenteraad bij de besluitvorming over het uitvoeringsplan. Daarnaast liggen er belangrijke vragen op het gebied van elektriciteit met veel technische, financiële en sociale aspecten (congestie, opslag, energiegemeenschappen).
- De gebiedsgerichte aanpak biedt voor alle wetenschappelijke partners van het KIN de mogelijkheid om in de eigen regio gebieden te selecteren, waar de KIN-aanpak in praktijk kan worden gebracht. Er is veel waarop kan worden voortgebouwd, zowel op het gebied van onderzoek, onderwijs als praktische samenwerking.
- Tijdens de recente KIN Pact sessie over gebouwde omgeving en infrastructuur (zie <https://climatecontact.nl/>) zijn vier aandachtspunten genoemd voor een succesvolle KIN aanpak: transitiegericht, snelheidmulti- en interdisciplinariteit en ontsluiten van bestaande kennis. Dit onderwerp leent zich bij uitstek voor concrete uitwerking van deze uitgangspunten. Het voorstel vanuit de workshop om vanuit kennisinstellingen (bijvoorbeeld) 5% van de capaciteit in de gehele organisatie (medewerkers, studenten) beschikbaar te stellen aan maatschappelijke opgaves kan daarbij een katalyserende rol spelen en de KIN aanpak vleugels geven.

Summary and take-aways

“Hoe organiseren we de samenwerking binnen de quadruple helix in de wijk op zo’n wijze dat zij een versnellende uitwerking heeft op de klimaattransitie in de gebouwde omgeving en diverse actoren zodanig in hun kracht en macht zet dat rechtvaardigheid is gewaarborgd?”

- Welke belemmeringen liggen er rondom versnelling van de klimaattransitie?
- Welke factoren zorgen ervoor dat de transitie op dit moment niet op rechtvaardige wijze verloopt?
- Hoe organiseren we samenwerking binnen de quadruple helix op zo’n wijze dat we bovengenoemde punten effectief en succesvol aanpakken? Wie heeft welke rol? Wat is nodig om deze samenwerking te bestendigen?

Regionale initiatieven continueren met daarbij aanhaking om van elkaar te leren. Met succesvol opschalen en implementeren als gemeenschappelijk doel.

Action identified

- Nog een sessie organiseren tijdens deze 3-daagse om bovengenoemde punten verder uit te werken.
- Praktisch beginnen: vanuit lopende activiteiten e.g. bij HU, HvA en HR ervaringen delen, bundelen en ontsluiten. Vanuit daar opschalen.

Koppeling maken met het programma aardgasvrije wijken. 60 pilots (in verscheidene mate succesvol) bevragen en lessons learnt (zowel op inhoud als wat betreft proces) ontsluiten. <https://aardgasvrijewijken.nl/default.aspx>

- Verkennen op welke manier het KIN hier een bijdrage aan kan leveren: “KIN in de regio?” / KIN als gebiedskwaliteitslabel? / KIN gebiedsaanpak als gezamenlijk way of work?
- Verkennen hoe we als KIN resultaten gaan delen? Niet alleen een rapport maar ook een “impactrapportage” die daadwerkelijke transitievoortgang meet in gebieden.

Session Summary 34: Health. Dealing with all actors.

Name of Convenor (person leading the session):

Laura Warmerdam, Maud Huynen, Maarten Hogewei

Names of Participants

- Daniel Hogendoorn
- Andre Rodenburg
- Roel Vermeulen
- Gerd-Jan Oud
- Sanna Maris
- Marthe Derkzen

Background and Context (optional)

Human health and changes in the environment, beyond CO₂ emissions, are intricately linked. For example, increasing temperatures cause increases in cardiovascular disease, air pollution causes respiratory disease and changing environments cause different infectious diseases to emerge in places they did not occur before. This poses a serious health threat and these consequences are not distributed evenly across groups. The climate crisis exacerbates existing health disparities. This relationship is described in the concept Planetary Health (see also KNAW Advisory Report “Planetary Health. An emerging field to be developed”). At the same time, many sustainable initiatives are opportunities for health, such as active transport, green spaces and insulation in housing.

Highlights of the conversation

- Fear can be paralyzing but also be a motivator for action
- Health affects everyone on a personal level
- Injustices are seen on an individual and group level with an intersectional character
 - Groups that are most vulnerable are often hit at home (with less insulated houses), at work (in more riskful jobs such as outdoors), at leisure (when seeking green spaces to relax/cool off/find community which are further from their neighborhoods or (financially) unreachable), etc.
 - We can learn a lot from vulnerable groups and their experiences to create solutions based on their needs and the basis of equal appreciation of knowledge.
- Systemic approaches can bring us a card deck of interrelated issues (e.g. health, energy, climate, justice) where you can use the card that is most useful for the time/place you are to integrate all aspects into the conversation
 - E.g. in municipalities with green governments the climate card may work, in municipalities with socialist governments the justice argument may work.
- Health effects of climate change in the city go further than heat waves: e.g. temperature increase (making work/sport/leisure outdoors harder or impossible), molds, air pollution, infectious disease risk (incl. zoonosis), allergies, (drink) water quality, floods.

- We need to include physical and mental health both into discussions about health and climate. Ideally we focus on positive health
- The health effects of climate change are here now, not just in the future or somewhere else.
- We need to think about how we communicate about climate change and health: what do you tell people without causing unrest, are they able to get/understand/use the information, what is the action perspective
- The health argument for climate action seems promising, but has not always worked in the past. What information do different stakeholders need to be able to appreciate this argument and use it? For small levels (e.g. one city or community) the effects can be very small and therefore not convince policy makers. Based on experience: quantifying the cost is not enough.
- Organizations work in silos which makes working together on a common project/theme difficult, e.g. when budgets are allocated for one specific topic and cannot be brought together to accomplish greater system change.
- Idea: ask for a health report (short term, long term, and effect on inequalities) for big policy decisions, as is already done in some cases for a climate report.

Summary and take-aways

- Health in all its forms (positive health) is woven into all aspects of society and therefore of climate action.
- Inequalities are exacerbated by the climate crisis, this includes health inequalities.
- Systems of health, climate change and equality are connected so we can use a different angle in every situation (depending on what works in different contexts) to work on all issues in an integral way.
- The knowledge is here, we need new ways to collaborate and integrate the knowledge into practice so that health is considered in decision making not as an afterthought or coincidence but structurally.

Action identified

Questions we identified to be answered (e.g. via KIN):

- Can we combine data on (in)equality, health and climate to create a positive storyline for action? Envision a positive future, since doom scenarios don't motivate nearly as much as a positive idea.
- How can we change a social norm using physical environments?
- During decision making processes, ambitious ideas are often scaled down to fit everyone's (financial) wishes. Can we identify who are stakeholders in these processes and when they act, to identify leverage points where the right kind of information can inspire stakeholders to make more sustainable decisions instead of scale down the ambitions?
 - Related: what kind of information do different stakeholders respond to (objective, subjective, financial, health effects, participation effects, community views, etc)?
- Can we identify concrete health effects we achieved through implementation of plans (historic) instead of vague claims about the

health effects some intervention would maybe generate in the future without evidence?

- How can we learn from bottom-up initiatives/citizens about their needs and experiences to integrate this in plans for the future (relating to positive health)?
- How can we share best practices for climate action including justice principles including health promotion between cities?

Making Things Happen

- * "Paywalls" in our cities
- * Is it necessary to have agreement?
spontaneity
Empowerment
- * Translating Long-term planning into immediate effective action
- * Confronting fear of change
- * How can citizens lead and gov support (take supportive role)
- * Time consuming to 'understand' each other
- * Knowledge integration - the role of experts
- * Getting (especially commercial) actors to be forthcoming about their plans, strategies and perspectives
- * Postscarcity Thinking / Paradigms
- * Who is the portfolio owner - who is leading and taking responsibility?
- * "Quadruple Helix"
"Co-evol"
- * Problem owners

Participants

Xoyi
Jercon
Mario
Abdil
Dat
Lynda
Ester

Green our Cities

"Places where cars drive"

Diesel Time Policies

Parking permit time management

Winners

people within the city
tourism →
environmentalists
long term Health
vulnerable groups (Health)

Inhabitants
Public transport companies
Nature / Natural ecosystem

Snags

?
Claims/objections to city from dependable people
City specific Infrastructure → especially Scale (spatial)
alternatives (Roads/Routes) → accessibility

Start-up accessibility issues

Zoning

encouraging public transport

~~Retail loading time~~
~~redistribution~~

Losers

Manufacturers
Irregular workers (night-shift)
Supermarkets/Retail (rescheduling)
taxi drivers
car owners

Opportunities

Why do people want cars?

Insufficient public transport
long commute for work

Want own private transport "space"

Need to transport shopping & children (e.g.)

If there were fewer cars

Winners

- More road surface for sth. else
- less CO² emissions
- less noise
- No need to maintain own car
- More metro/bus/train drivers
↳ more trains etc. <-----
- Non-human life
- less light ~~pollu~~ pollution
- OV fiets
- Taxis
- Neighbourhoods more inviting
- Children (play on street)

Losers

- Fewer cars needed
 - car mangle
 - mechanics
- Fuel retailers
- People who live in vicinity (low income)

Session Summary 35: What the bleep do we mean by system(s)?

Name of Convenor (person leading the session)

Jeroen van der Heijden

Names of Participants

Christine (UvA); Mario and Tom (Gemeente Heerlen/MU); Joost (RIVM); Jaïke (Windesheim); Rolien (Haagse Hogeschool); Job; Iris.

Background and Context (optional)

The purpose of the session was to investigate whether applying "formal" systems thinking could be beneficial in tackling the real-world issues and inquiries associated with achieving a fair transition to an urban climate-friendly environment. This is because the term "system" has been frequently used during this workshop by various participants, but it's possible that not everyone interprets or employs the term in the same way. There is a potential danger that we may all use the same terminology but mean different things, leading to a lack of effective communication about systems, which may stand in the way of finding practical solution to accelerate a just urban climate transition.

Highlights of the conversation

We conducted a brief survey to understand how each participant defines the term "system" or if they use it without a specific meaning. We quickly discovered that our interpretations of the term vary widely. For some, a system is a collection of elements influenced by feedback; for others, it's a structure that guides or governs its constituent elements; and for some, it's an invisible cultural web that governs human behavior.

Following this, Jeroen provided participants with a concise history of systems thinking. Starting with the Cartesian revolution during the Enlightenment, which involved dissecting complexity, systems were believed to be understandable by comprehending their individual components and then aggregating them once understood in great detail. In this view, a system was regarded as the sum of its parts, nothing more, nothing less.

However, since the early 19th century, this perspective has evolved rapidly. Emergent properties of systems cannot be explained by earlier models, and the notion of studying the holistic nature of systems gained prominence. We briefly discussed some formal systems thinking approaches that have emerged since then, such as the functional differentiation of society (Luhmann), viewing systems as stocks, flows, and feedback loops (Meadows/Senge), and soft systems thinking that reintroduces the human and social aspects into systems thinking while questioning the ontological reality of systems (Beer/Checkland).

Subsequently, we attempted to apply some of the concepts and ideas from systems thinking to real-world cases, which proved to be challenging. Nonetheless, there was some value in having a shared set of concepts and terminology to facilitate our discussions.

Summary and take-aways

Here are some key takeaways:

1. It could be beneficial to understand what fundamental elements have contributed to the current system's success or appeal to humans. Examining why these elements are so successful, attractive, or even addictive may provide insights into envisioning and achieving a better system in the future.
2. The level of detail in examining a system matters. When you zoom in to the local level, it becomes easier to comprehend how a system operates, its characteristics, and how to potentially create a just system. This zoomed-in perspective allows for a systematic dissection of the system's components. Conversely, as you zoom out to the national or international level, understanding becomes more challenging, and you need to rely more on a holistic view of the system, considering systemic wholeness.
3. Making positive changes at one level of a system (for example, achieving greater justice at the local level) may inadvertently have negative repercussions at another level of the same system.
4. An intriguing example brought up by Tom and Marco, translated into the terminology of Luhmann's systems thinking, involves the City of Heerlen's efforts to combat energy poverty. Their approach includes a shift in terminology, moving from "energy poverty" to "energy justice" (akin to changing the coding within the system). Additionally, they connect interventions aimed at reducing energy poverty and enhancing energy justice with three other objectives: affordability, ecological sustainability, and quality of living. Luhmann's theory would interpret this as "structural coupling," where a new system (in this case, the City of Heerlen's intervention) seeks to bridge the logic and coding of different systems that may have conflicting or competing logics. In essence, the intervention merges the economic system (affordability) with the political system (ecological sustainability) and the personal system of homeowners/tenants (quality of living).

In light of our discussion, we reached the following conclusions:

- Rather than starting from an idealized and theoretical system and then moving to practical application, our approach should begin with real-world individuals and their interactions with systems.
- Systems are constructs within human minds; they exist as concepts in our understanding. We all share the belief that systems are real entities, but in reality, they are mental constructs.
- The challenge lies in helping people recognize that they are integral parts of the systems they believe in. Their actions have an impact on these systems and can either reinforce or challenge their belief in them.

- The formal systems thinking explored in this session does not offer specific guidelines or solutions for effecting practical societal change, such as implementing a just urban climate transition.
- It's possible that we have developed a sort of addiction to thinking within the framework of systems or being overly reliant on systems thinking as a mental habit.

Session Summary 36: Public participation in decision-making

Name of Convenor (person leading the session):

Goda Perlaviciute, Lorenzo Squintani

Names of Participants

Christina Eckes, Alphons Rommelse, Pieter ter Have, Carola Wijdoogen, Iris Burgers, Neny Jochemsen, Liesbeth Bik, Goda Perlaviciute

Highlights of the conversation

What is FAIR public participation?

- Transparent, open
- Accessible (at different times, different locations)
- Well thought-through criteria for decisions (e.g., not just shouting something out of anger)
- Not only egoistically-driven, but common-good driven
- There is enough time
- Involve all affected (there are more stakeholders than you may think)
- Deliberative
- Accountable
- Effective and efficient, needs to accelerate the transition, get people engaged in the transition
- Same opportunity for all citizens to take part
- Those most affected have most decision-making power, or at least most possibilities to have their say (-> followed by a lot of discussion in the group)
- Representative / diverse / inclusive (e.g., low SES-neighbourhoods, people with disability)
- Ability to play an actual role in the decision making
- An environment in which arguments (not power) win
- Empowering underrepresented groups
- E.g. “participatory budgeting” in Brasil -> Amsterdam example – people can vote for different proposals
- Listening to the quietest voices (We should hear the ones that we don’t hear now) -> but this does not mean that the quietest people are necessarily the ones that are least egoistic for example
- Redistributed power, power to those affected by the decisions
- Real decision-making power
- Not only the people who raise their hands first
- You should have people with different stakeholders
- Public servants need to be capable of connecting to people – do citizens feel they have the connection? Do they have trust?
- Re-consider the word “participation”?
- There should be room for conflict, unrealistic to think that everyone will agree

Summary and take-aways

The workshop has shown that there are a lot of important things to consider around public participation, including who should be involved (e.g., is “statistical” representativeness good enough?, is it everyone to not have everyone involved?), how to distribute power (e.g., who are most affected and how to make sure their voice is sufficiently represented?), how to reach different groups in society, etc.

Action identified (ook in NL)

- How do you achieve fair procedural participation? -> What is the connection between fairness and representativeness? (Hoe zorg je voor gerechtvaardigde process-participatie? -> Wat is de koppeling tussen rechtvaardigheid en representativiteit?)
- How do you embed participatory processes within the general ways of how the public is now engaged? (Hoe koppel je specifieke participatieve processen met het “algemene” wijze waarop maatschappij wordt betrokken?)
- How do you make energy transition the ownership of everyone? Which participatory methods can contribute to that? (Hoe maken we de energietransitie van iedereen? -> Welke vormen van participatie dragen hieraan?)
- Which participatory forms are most suitable for reaching those who are currently not being reached? (Welke vormen van participatie sluiten het beste aan bij de nu niet-bereikte groepen?)

Session Summary 37: Design-led/driven planning for transformative change

Name of Convenor (person leading the session):

Annet Kempenaar (RUG)

Names of Participants

Gaby, Sanne, Nanya, Arno, Ina, Hella, Seline, ...

Highlights of the conversation

- What is design led/driven approach?
- It's a method, and approach
- Dialogue, a 'safe or soft space' where a conversation takes place using design
- Develop a shared language and understanding
- Design(approaches) starts with questioning the given issue, researches and reframes the issue, while also focussing
- Iterative process in which research and idea development takes place in co-evolution (up until the point of a 'satisfying' problem/solution pair.
- Researching, reframing the issue at hand
- Developing solutions, ideas about possible futures
- Collaborative process, in which various groups of people can participate (communities, experts, businesses, users, etc...)
- Connecting, bridging people...
- Important aspect to take the input of people serious and show/be transparent about what is done with this input (to build trusting relationships)
- Visual oriented
- Mapping issues
- Can identify issues/elements that are shared and more or less agreed upon, and issues/element that need decision making.

Summary and take-aways

- Design led/driven approach is a connecting (integrating) way of thinking and working, a methodology that can be connected to different issues (e.g. participation processes, future thinking, pathways, ...) to bring to them forward
- Design led/driven planning is 'known' in the spatial planning/design world, bring it to other domains to fuel transformation and foster connection

Action identified (look in NL)

- Connect design led/driven planning to another issue / topic discussed in another KIN session
- Develop a training/educational program in designing for professionals/experts/researchers to improve and broaden their transformative skill set

Gespreksverslag 38: De rol van gelijkwaardige dialoog als transformatieve kracht

Inbrenger: Femke Merx (Klimaatgesprekken) en Carola Wijdoogen (number 5 Foundation)

Deelnemers: Joost van de Ree; Julian Thomas; Ted Veldkamp; Wessel Ganzevoort

Achtergrond en Context (optioneel):

De transformatieve kracht van dialoog wordt onderbouwd door denkers zoals natuurkundige David Bohm (1917-1992). Hij onderschrijft dat dialoog de methode is om samen tot een nieuwe werkelijkheid te komen: "...a form of free dialogue may well be one of the most effective ways of investigating the crisis which faces society, and indeed the whole of human nature and consciousness today."

De essentie van dialoog is het ontrafelen van vraagstukken ontrafelen tot de kern zodat een helder beeld ontstaat van wat er aan de hand is en nodig is voor oplossingen.

Bij gelijkwaardige dialoog vormen de dagelijkse realiteiten van mensen de leidende logica. Hierdoor worden relevante data geïdentificeerd over zowel de situatie van mensen t.o.v. een vraagstuk als de voortgang. Het vraagt om dieper luisteren vanuit gelijkwaardigheid naar de verschillende perspectieven van mensen die vraagstukken in de dagelijkse realiteit (be)leven; Hierdoor wordt o.a. tot de juiste probleemdefinities gekomen, nieuwe inzichten op gedaan en samen tot andere (gedragen) oplossingen gekomen.

Belangrijke punten van het gesprek

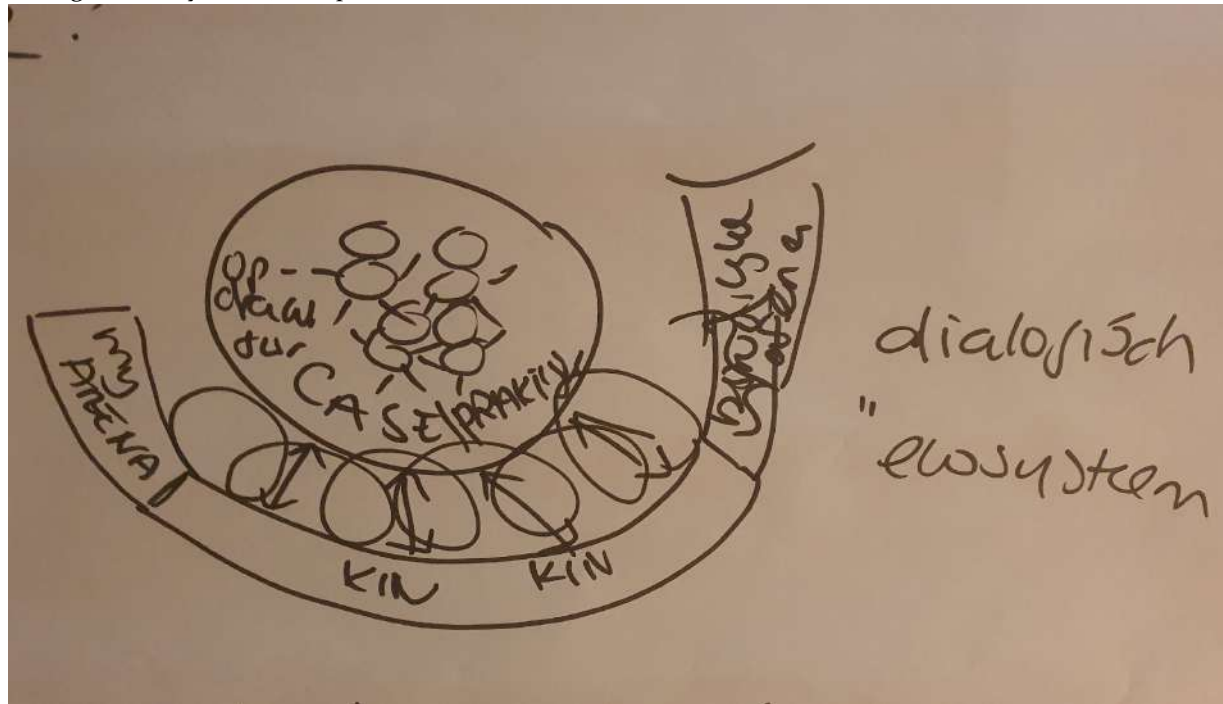
vanuit de werkwijze 'waarderend onderzoek' zijn tijdens het gesprek de volgende elementen van een goed gesprek over klimaat vastgesteld:

- "Gedeeld" beeld van opgave: uitstoot broeikasgassen leidt tot klimaatverandering
- Ruimte laten: van standpunten naar een gesprek op waardenniveau
- Op waarden niveau kan meer (weg van oplossingen)
- Er is niet één oplossing (ruimte laten voor andere oplossingen)
- Erkennen van verschillende standpunten
- Ruimte organiseren voor diversiteit
- Tijd nemen
- Feiten, maar ook ruimte voor interpretatie
- Ander perspectieven/ andere inzichten op vraagstuk
- Kwaliteit van het gesprek: zachtjes praten, voldoende tijd, tempo langzamer (vertragen), meer vragen dan antwoorden
- Oprechte interesse en ruimte voor stilte
- Open vragen (hierdoor kom je op waardenniveau)
- Organiseren van een gelijk krachtenveld
- Vrij van waarde/oordeel
- Iedereen bij eigen proces en positie blijven door "helpende vragen"
- Jezelf (ook) kwetsbaar opstellen

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Wat is er nodig binnen KIN om hier MEER van te krijgen:

- Meer tijd om te luisteren
- KIN helpen om dit te organiseren
- Meer diversiteit
- “expectation management”: what andere formats kan we use?, bijvoorbeeld bij start van deze dagen een “world café: dialoog over vraagstuk/opgave zodat gedeeld beeld ontstaat
- Dialogisch ecosysteem (zie flipover)

- Capacity building: dialoog vaardigheden
- Lessen delen over dialoog, wat lukt wel, wat lukt niet in samenwerking
- Inhoud ondergeschikt aan proces.

Acties geïdentificeerd

- Dialoog faciliteren/organiseren: welke waarden koppel je aan rechtvaardigheid: wat betekent het voor je?
- Dit vergroot de elementen/scope die van belang is om alle vragen te identificeren en van daaruit tot werkbaar en gedragen oplossingen;
- How to integrate “better working” dialogue -> eg reflection start of yesterday session
- Meer luisteren in plaats van praten
- Organiseren dat de ‘juiste’ personen aanwezig zijn (ook de zachtere of verrassende perspectieven (love & art)).
- Werken/organiseren/denken niet vanuit kennis maar vanuit waarden.

Eerste actie van KIN: verbinden van de proceservaringsexpert en/met de inhoudelijke experts.

Korte evaluatie na afloop van de sessie: positief en verbindend.

Gespreksverslag 39: Brainstorm: how to include private rented housing in the energy/climate transition?

Inbrenger: Hilde Vink

Deelnemers: Saskia van Otterloo, Renee Kooger, Maarten Hogewij, Tishana Martijn, Mattijs Taanman

Achtergrond en Context:

Wanneer we praten over het verduurzamen van huizen, gaat het vaak over huiseigenaren. Door een lens van klimaattransitie is het juist belangrijk om de huurders ook mee te nemen. Sociale huurders zijn hierin heel relevant, maar ook zeker de huurders die bij private eigenaren huren moeten we niet vergeten. Daarom nu de focus op de private huurders: hoe kunnen ook zij een duurzaam, klimaatbestendig huis krijgen?

Belangrijke punten van het gesprek:

Over verduurzaming van private huursector weten wij (degene aanwezig) weinig, maar er zijn een paar dingen bekend.

- Bepaalde politieke partij heeft in hun verkiezingsprogramma een 'huurtoets': hierbij wordt het 'niet verduurzamen' van huurwoningen ontmoedigd, doordat een huurder punten van het huurpuntensysteem mag afhalen als het huis een laag energielabel heeft, waardoor er korting op de huurprijs komt.
- Huurcommissie: een juridisch instrument om de leefbaarheid van bewoners garant te stellen. Vraag is hierbij of hitte/klimaatbestendigheid juridisch altijd onder 'leefbaarheid' kan worden gezien.
- Als huurder via de VVE (Vereniging van Eigenaren) je verhuurder betrekken door deze uit te nodigen voor de vergaderingen. Als huurder kan je je eigen business case voor verduurzaming van de woning(en) presenteren bij de VVE vergadering, waardoor je meer kans hebt dat de huurder het oké vindt.

Bovenstaande opties zijn beschikbaar, maar kosten kennis, vaardigheid en tijd. Lastige processen. Dit is niet toegankelijk voor iedereen, wat kwetsbaardere huurders uitsluit van deze opties. Ook soms erg intimiderend of eng (dreigende huurbazen). Bovendien voelen huurders zich soms niet verantwoordelijk, omdat ze ergens maar korter wonen.

De private huurder heeft rechten, maar het uitzoeken hiervan is lastig. Een mogelijkheid is om je als huurders te verenigen.

Kijkend naar de verhuurders, onderscheiden we vier type verhuurders:

1. De "Blackstone"s: grote internationale investeringsbedrijven met panden in NL.
2. "Grote spelers": grote nationale bedrijven, bezitten duizenden panden, bouwen ook panden en beleggen bijvoorbeeld pensioenfondsen in deze huizen. → Kans: met een grote, vrij zichtbare partij kan de overheid afspraken maken.

3. “Pandjesbazen”: bezitten vaak meerdere huizen verdeeld over verschillende steden, worden vaak negatief gezien als “huisjesmelkers”, in deze groep vooral bekend door studentenhuizen
4. Individue die een enkel huis verhuurt: heeft vaak een nieuw huis gekocht, maar verhuurt voormalige woning ipv deze te verkopen → Kans: deze individuen zijn mogelijk via een VVE te benaderen voor verduurzaming.

Aanname over verhuurders: er is geen gebrek aan geld om te verduurzamen, maar geld verdienen is vaak hun enige ambitie, dus erg belangrijk. Je kan niet-duurzame huurhuizen ontmoedigen, bv. regels: ‘huizen onder energielabel D mag je niet verhuren’, bv. boete, bv. hogere belasting voor niet-duurzame huizen, MAAR pas op: dit kan direct worden doorgerekend aan de huurder! Je kan ook het verduurzamen proberen aan te moedigen, want duurzamere huizen zijn meer waard, toch?

Toegankelijkheid voor kwetsbare groepen! Hoe doen we dat? Mensen die ‘gegijzeld’ zijn door hun huurbaas, ‘gevangen’ in hun huurwoning die keihard werken en geen tijd, energie, kennis hebben om dit uit te zoeken. Hoe/wie zorgt er voor deze mensen? Kunnen en willen we dit ontzorgen vanuit de overheid? En check onze aannames: willen alle huurders wel een duurzaam huis? Sommige groepen huurders willen eerder zo lage mogelijke huur en zijn misschien weinig thuis.

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Om huurwoningen te verduurzamen, hebben we verandering nodig bij de huurder en de verhuurder. Ten eerste kan de huurder zich verenigen, samen met andere huurders, om de verhuurder aan te spreken, een plan voor te leggen, en over te halen. Samen sterk. Hiervoor hebben huurders een ‘toolkit’ nodig met kennis (over hun rechten, verduurzamingsopties, etc.) en vaardigheden (business case opstellen, omgaan met juridische en technische taal, etc.). Ten tweede kan de overheid verhuurders aanmoedigen om hun panden te verduurzamen en ontmoedigen om hun panden niet-duurzaam te laten, met maatregelen per type verhuurder.

Laten we de huurders en verhuurders meenemen in de stedelijke transitie. Wij (aanwezigen van de sessie) willen en gaan hiermee verder aan de slag na deze workshop. Samen hebben we al veel kennis en mogelijkheden. Saskia werkt aan motie voor toekomstbestendige woningen voor iedereen, Tishana zoekt nog een onderwerp voor haar scriptie, Renee werkt aan energietransitie, Maarten doet zijn PhD over klimaatbestendigheid en wonen, Mattijs is actief in zijn eigen buurt, Hilde doet haar stage bij Provincie Utrecht over klimaatadaptatie in stedelijk gebied. → Sluit je bij ons aan!

Acties geïdentificeerd

Wij gaan een voorstel maken voor **actiegericht onderzoek** op verduurzaming en klimaatbestendig maken van private huurhuizen. De volgende drie onderzoeksrichtingen kunnen samen leiden tot inzicht en nieuw beleid:

- Wat bestaat er al qua **kennis en beleid** op de thema’s energie, hitte, klimaatbestendigheid, etc. voor huurwoningen in Nederland? → Actie: in kaart brengen welk beleid en regelgeving er al bestaat.
- Wat voor type **verhuurders** zijn er en wat is belangrijk voor deze verhuurders? Wat zijn de drijfveren en barrières voor verhuurders om te

verduurzamen? → Acties: de 4 (of meer) verschillende type verhuurders interviewen

- Hoe kunnen **huurders** klimaatbestendige woningen “eisen”? Welke verschillende groepen huurders bestaan er en welke belangen hebben zij? Hoe kunnen huurders zich verenigen om hun huizen te verduurzamen? En welke instrumenten en kennis hebben ze hiervoor nodig? → Actie: type huurders in kaart brengen en beschikbare instrumenten in kaart brengen en/of maken.

Session Summary 40: Closing the Loop → Breaking open the loop

Name of Convenor (person leading the session)

Roel Vermeulen

Names of Participants

Antoine Maartens; Pieter ten Have; Roelien Blanken; Joice Brown; Paul Vergeer; Daniel Hoogendoorn

Background and Context (optional)

In (health)preventive transitions the classical investment loop is often not closed. The one that invests (public/private) is not necessarily the one that receives the revenues. The discontinuity of the cycle leads to a barrier in transition. So how to close the loop? Or perhaps better how to open the loop to make develop a sustainable investment model?

Highlights of the conversation

1. The observation was made that at the KIN meeting we are missing potentially an important segment of the solution potential. There seems to be a weaker involvement from law and economy in the discussion (at least the one held). Partners such as health insurance, pension funds, and banks are missing in the current discourse.
2. It is not so much about closing the loop (classical economic thinking) as to open the loop and try to find new economic value that would allow the circle to be closed. Concept as the wellbeing indicator (BWI) or other composite measures that are not based on monetary values only could help in this regard.
3. Can we see climate mitigation and adaption as a 'treatment' or 'screening'? In the NL Zorg Institute Netherlands is the organization that terms 'doelmatigheid' and agreements have been made on what the costs (Euro's) can be for the gain in quality-adjusted life year (20-80K). If we see prevention more in the light of curative care then similar valuations could be put on transitions. Of course, this does result in system money that may not necessarily be available for re-investment but it does provide alternative reasoning to perhaps aid in the discussion on how to break open the loops

Summary and take-aways

- Get for example the **Sustainable Finance Lab** to look into the case of the nexus of climate/health and how to come to a financial system that would work. This may for example be through a third party serving as a value investment fund.
- Take one or two case studies (Utrecht, Amsterdam) where new neighbourhoods are being developed to identify the barriers (Boinks) and see how another financial/value model could be realistically devised. By taking real cases stakeholders are clearly identifiable, and there roles and actions in the proces can be reconstrcuted.
- Test climate-OS a tool on the nexus of climate and health for city development (Eindhoven). Testing would allow the integrated

assessment of climate and health impact which may provide more leverage for transition.

Action identified

- *Get going on the three items above!!!*

Session Summary 41: Biodiversity

Name of Convenor (person leading the session)

Matthijs

Names of Participants

Derek, Ben, Gerd-Jan, Katherine, Jan & Anouk

Background and Context (optional)

The urban environment is not just a home for humans, there are also countless animal species cohabitating in our concrete jungles. However, one of the unintended consequences of making our homes more sustainable is that we are getting rid of the nooks and crannies where our neighbors like to nest.

To address this, ecological research is required in some cases. Which can be frustrating the speed at which we are making buildings more energy efficient in the Netherlands because of the delay in permitting and possible additional steps that have to be taken in the project.

How can we make this process easier? How can we create more nesting space for animals in the city.

Summary and take-aways

We mostly discussed policy, mostly on local government level but ecological policies should be made also on national and regional levels. There are quite some different approaches on the local government level which is not making work easier for the construction sector.

Generally to make this easier there should be good ecological management plans in all local governments and the way information has been made available should be standardized to a certain degree. Additionally it's wise that the local governments do work ahead of housing isolation efforts. More alternative nesting opportunities should be made ahead of time and isolation work should be planned in a season where species are most likely to relocate. This can be integrated with other ecological beneficial programs such as making adaptations to the lighting plans of a neighborhood.

We also talked about the quality of ecological assessments and auditing of these assessments. Now because of time constraints it's imaginable that construction project leads go "assessment shopping" in order to get a pass. Performing these assessments ahead of project phases and by parties that have duty of care should improve these things.

Generally now that we're moving more and more towards climate adaptation measures, preferences should be with nature based solutions which ideally contribute to the diversity of indigenous species. We also discussed "nature norms" like the 3-30-300 ruling which can be counterproductive to biodiversity if that's not taken into account. Also it should be cared for that biodiversity goals should not upset the speed of making our society more sustainable too much because we've created an almost unmanageable web of policies to go through before the work can be done.

To measure the state of biodiversity in our urban areas unfortunately there are unfortunately limited options except for field work which can be quite labour intensive. Fortunately there are a lot of civil nature movements which do this on a voluntary basis. Maybe these efforts can be more supported from a government level.

We also talked briefly about creating space for temporary nature on undeveloped plots of land. Which could be a good solution for bridging the transition phase until there is more viable permanent biodiverse spaces in the urban environment. There should be good agreements in place that this should have limited legal consequences for land owners that lend their grounds for these efforts.

Generally there should also be more societal awareness for nature in the urban areas so that rewilding efforts and wildlife should be seen as less messy and upsetting. Good communication campaigns when rewilding the city should be used to change the “gazon” culture and so that more wild looking patches in the city are more appreciated.

Action identified

Policy for temporary nature (Netto Natuur)

Simplification for nature based solutions in the tender phase of public works so smaller companies can also compete.

Public Awareness campaigns, if every primary school pupil makes a bat house things would move along pretty fast, also I personally really like No Mow May month

Session Summary 42: How to create common ground / capacity through the KIN?

Name of Convenor

Liesbeth Bik, Julien Thomas, Lisa Scholten

Names of Participants

- Large group, didn't get all contacts. Ted Veldkamp, Fulco, Yogi, Bart, Lisa, Abdi, Jasper, Dinand, Julien, Liesbeth, Michiel, ea

Background and Context (optional)

This group seeks to explore contextual and processual factors relating to KIN. The discussion broached factors that are already in place/under development, while also probing potential new developments.

Summary and take-aways

Discussion began with stating the following questions:

What is the KIN?

How can we increase common ground among KIN members and between KIN and other players?

How can we increase capacity among KIN members so the EUR 1.5m is seen as only a departure point?

Group members took turns introducing themselves and sharing what brought them to the session:

- How do we not gravitate towards smaller projects, and instead think collectively?
- KIN = 'kinship'
- High urgency
- Iedereen bij betrokken kan worden
- What's our commonality? Common ground?
- What can my role and impact be here?
- How can we coordinate so as to avoid a 'traffic jam' of funding applications?
- Knowledge exchange and linking all knowledge (KNMI, Deltares, RIVM, hogescholen, universiteiten, actiegroepen) as one of the priorities
- 'Policy' 'Industry' 'Research' - can KIN be in between?
- Michiel: "KIN is never finished". KIN is a HUB. PAKT. Stimulator of Action Research. Brengt partijen (organisaties, instituten, burgers, activisten, jonge klimaatbeweging, etc) bij elkaar om transitie te versnellen. Ask yourself what you bring to the table in this urgency. What should we focus on?
- What do we mean by 'research'? Can we push for an expanded definition? Prioritize Action Research? We must respond to the urgent call for action.

- Quadruple helix, bijeenbrengen, aanjagen samenwerking. Not about competition (competition is waste of effort)
- Leverage of existing infrastructures
- We can give attention to the growing conception of Climate Justice in NL context
- Expectations from/for KIN members can be clearer
- Prioritize Samenwerkings Ondersteuning and Kennis Verdeling
- There is a need for a clear vision with outcomes. Action-oriented, as concrete as possible
- We have a lot of research already, how can we focus on policy?
- How can KIN help us understand who's in the room? Member coordination and facilitation
- How can KIN be the 'game changer' in the NL funding landscape? Break the pattern, shift from competition to collaboration/coordination.
- Is there another funding paradigm, and how can KIN influence that?
- We are KIN!
- Where is our commitment as members? What does it look like to commit to / participate in KIN?
- How does KIN align with the broader ecosystem of stakeholders in the field? I.e. gemeenten, private sector.
- Shift from business-as-usual science
- Leverage existing infrastructure (funding and other) to enable KIN (e.g. allocate % of member grants towards KIN initiatives)
- Can KIN influence structural academic aspects? From focus on patents/property to public/common goods.
- If we are working towards different funding processes, they should be transparent
- A lot has already been discussed, but perhaps not clearly communicated
- A lot to do; what to prioritize? Funding, action-oriented research
- How can EUR 1.5m fill the gap in what's needed/not being provided currently?
- Where are the finance/insurance people to be found?

Action identified

Klimaat cafe: informal low-tech/low profile pop-up space that can be present at every conference to create space for KIN topics/members etc. Intention is to sustain dialogue amongst members, while being a consistent interface with other actors.

Den Haag lobbyists sit in an office tower (Lobby Tower) across from the Tweede Kamer - why doesn't KIN have an office there? They also set up the 'Malie cafe' for outreach - we can do the same!

Gespreksverslag 43: Urgency and other things that need to be said & choices to be made now

Inbrenger: Jeike Wallinga

Deelnemers: Femke Merks, Rocco Reukema, Lorainne Trento Oliviera, Sanli Faez, Ekatarina Volkova, Maud Huijnen, Haili Hu, Sanna Maris, Ben Eppenhof.

Achtergrond en Context (optioneel):

In the morning news Jeike did an appeal on the urgency of the climate crisis and the disconnect of the sessions on Monday with this urgency. This appeal was emotional and resonated with many people present in the room at that moment. To follow up on this a session was planned and in addition to the urgency Rocco added the subject of choices to be made.

Belangrijke punten van het gesprek:

We started with an inventory of why people choose to attend this session. Under the title of being bold, or more applicable being human the following was brought up. Every one of these motivations is a drivers and recognizing them and sharing them can motivate contribution to fight the climate crisis.

- Being busy is not the same as making impact. How can I/we increase impact?
- We should lever transitions by making painful decisions.
- Changing our own role as a professional
- Take time to feel – emotion is a strength, listen to this.
- Switching to and from emotion and rationalization
- Increase the level of understanding of the climate crisis and the urgency
- Climate is global: tuning in to only the Netherlands is not enough
- Vulnerability for climate change is everywhere, also people that do not suffer from direct impact are vulnerable, i.e. psychological effects
- Our own personal choices are not always sustainable. That is OK, the current system does not support a fully sustainable lifestyle
- Before we act, we have to talk and understand
- We all need courage to address the urgency
- We also need hope and activism
- Migration is already now driven by climate change impacts
- Institutions (like universities) will survive, so we have to change them, pull them towards sustainability and stay connected
- Emotion can strongly contribute to bridging between disciplines
- Bringing knowledge to contribute in practice

- Take the risk, be bold and collaborate
- Climate change damage is here & now, but we can prevent more damage
- Soon act upon fundamental change
- Many people act as a professional in a not so human way.
 - Hidden agenda's
 - Conflict of interest
- One way to escape from the urgency is to step back into business as usual
 - That is better than staying with the urgency as this may lead to panicking
- Talking about the urgency in a constructive way

After this we went in two groups. The question was: given the urgency which bold/painful choices are there to be made. Explicitely not talking about the problems, talking solutions instead.

Group 1 (focus on the how):

Asking two questions: the WHY and the WHY NOT

- Why do we do that?
- Why this/that policy?
- How does this help?

Bringing up new question, using art and creativity.

- Thus opening up the boxes and the systems
- Translate this to research & action (not performed yet)

Can we do with less?

Be interested in others: curiosity and empathy.

Understanding your center of influence to amplify your impact and bring system change.

Exchanging not money, but time (timebank)

START with EDUCATION

- No classes in economics without a link to climate
- Be ready and willing to let go off stuff

Repairing stuff is not only good for the environment, it also is good for people.

Use your hands!

Sharing stuff.

Open data policy, FAIR data

Science communication and marketing, interventions and use of social media

Self-care as a radical act. Caring for yourself and others is a necessary step to contribute over time.

Group 2 (focus on the what)

Bold choices:

- Stop research that doesn't help us solving the climate crisis in the next 20 years (i.e. Einstein-telescope). Devote people to contributing research and implementation.
 - Increase awareness in academics
 - I.e. by organizing 'klimaatgesprekken', offer this in the CAO and/or organize this from the KIN. Calculating your own impact gives a lot of insight
 - Stimulate changing your role as professional & finding your (climate) identity
 - Steer away from the Green Tech Fix (Green Technology will NOT timely solve the problem!)
- KIN can contribute to all these discussions and actions
- Close or heavily tax Schiphol
 - We lost the opportunity of COVID-19 lock-downs, flying is back to pre-COVID amounts
 - Role of KIN: sponsor the making of a report where a new system (with many system interactions, positive and negative) is sketched to shed new light on a world that is more sustainable
- Cut-down all industrial live-stock
 - Only limited live-stock in biological-dynamic settings
 - Think through this bold scenario, with its benefits and losses. I.e. impact of importing the meat that still is eaten from Argentina, benefits on water quality etc. Role of KIN to sponsor this research
- What if all (additional) housing is done in high dense urban living, build with ecological wood (thus also transforming production woods to lower yield and higher ecological value). See above: for a role for KIN.
- Judge all proposals on radicalness (more radical is better) instead of on impact.

Some separate ideas:

- Same for plastics, palmoil, sugar
- Put a CO₂-label on everything you do(n't) buy
- Stop expanding highway system
- Eco-tourism can only be local

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Starting points:

- Increase the level of understanding of the climate crisis and the urgency
- Take time to feel – emotion is a strength, listen to this.
- Many people act as a professional in a not so human way.

- We all need courage to address the urgency.
- Talk about the urgency in a constructive way.
- We should leverage transitions by making painful decisions.

For every initiative: ask the WHY and the WHY NOT

Start with education.

KIN research on bold subjects to investigate what-if scenarios on when we would fully (or partly) stop certain activities. Having a report on such investigation gives a counterweight to business as usual scenarios and thus may shift the (public/governmental) debate and opinion. Subjects:

- Stop all non-contributing research
- Close Schiphol
- Cut-down all non-biodynamic live-stock
- Compact, high-dense housing.

Acties geïdentificeerd

- Discuss with KIN on the bold research topics proposed. Sketching how the Netherlands would look without Schiphol, live-stock, 'rijtjeshuizen' and 'research not focused on climate',
- For each individual: take the proposed question with you and ask them often
- Increase level of awareness and urgency on climate crisis with professionals in universities / HBO and elsewhere. Role for KIN?

Session Summary 44: Internationalization

Name of Convenor (person leading the session)

Dinand Alkema, Funda Atun, Lorraine Trento Oliveira

Names of Participants

- Annet, RUG
Resilience in Urban Areas; water as leverage (Dutch water agenda)
- Fulco Ludwig WR
KIN-international; Water and climate issues in Sub Saharan Africa
- Leon Hermans IHE
Delft Water Sector; international education; local level in global context
- Tom Gerritsen Utrecht University
Community Manager, Critical Pathways to sustainability, International Power Relations
- Ben Wieger Schreir, KNMI,
Weather and Climate, Capacity Building in Climate Forecast and Modelling
- Haili Hu, SURF
Destination Earth, green deal, European Programs relevant for the climate research in the Netherlands,
- Godelieve van Heteren, World Bank
Global thinking, international health, health systems transformation programs
- Joyce Brown, University Medical Science Utrecht
Planetary health, equitable partnership
- Maggie, duurzame oplossing
behavioral researcher in the private sector
- Lizanne Schepen, KIN
program coordinator for global transition
- Jasper Kol, newenergie
entrepreneur for Amsterdam built environment; circular and energy solutions
- Audrey TUD,
Living Lab Rotterdam
- Ben Eppenhof
- Lorraine Trento Oliveira; UT-ITC
international education, PhD researcher
- Funda Atun, UT-ITC;
international education, assistant professor, coordinator PARATUS
- Dinand Alkema; UT-ITC
International education; assistant professor, project officer

Background and Context (optional)

- Can we look at the Netherlands in isolation?
- Should we focus on the Netherlands only?
- Why do we want to look at the beyond the borders?
- What will be the starting point of internationalization? With whom will we start collaborating?

Highlights of the conversation

Internationalization

- Pushing Dutch Water Agenda, trying to make a business outside
- International component is not separate from the other KIN components
- Climate change is the legacy of us

Why?

- Climate change is our legacy we are responsible for
- Not to invent the wheel and learn from others who are ahead on the subject
- To have a real impact, you need to go international
- We cannot solve this problem on our own
- If you go international, you create an impact.
- Decolonization of the idea of internationalization
- We take something from the South, and we do not approach them equally. Not everyone in the room agreed on it. Where does this assumption come from that we did not approach them equally?
- Collaboration is valuable; there is a two-way arrow.
- Not ignoring the history but moving on
- Ecological footprint
- The impact of the deeprooted heritage is still part of the current structure - deconstructing the heritage of colonization
- It cannot be dealt with alone

What?

- Depends on the agenda of KIN
- Allocating most of the funding to locals
- Subsidy must create inequality
- Different levels of international collaborations, guidelines for partnerships
 - High-income - high-income collaborations
 - Low/medium-income - Low/medium-income collaborations
 - Low/medium-income - high-income collaborations
- Rules of engagement?
- Identifying areas that need to be looked into
- Identifying international knowledge hubs
- Contributing to an adaptive system

How?

- Leaving out the tensions
- Connecting it with other initiatives
- Scoping the situation
- Narrowing down the situation
- Working together they are there already
- will partnership include Dutch partners?
- Evaluating partnership and value
- With the help of the established network
- Mobilizing local organizations that we are in contact with

Summary and take-aways

Internationalization should be connected to all work programmes if only not to reinvent the wheel. And if KIN aims to make a difference, it cannot avoid looking beyond the borders. Climate Change is a global problem and it doesn't stop at the borders, and the same holds true for many adaptation strategies. In addition there is a historical responsibility as "western" countries disproportionately contributed to the emission of greenhouse gasses. An important part of the discussion addressed the sensitivity of North-South collaboration in the context of decolonization and the challenges we face to avoid repeating past mistakes and to ensure that the partnerships will be truly equitable. It is important to be aware of (and accept) imperfections in the relationship: Things will not go perfect overnight.

Take home messages:

Transparent, two-way relations need awareness of inequalities

The international component of KIN should be based on equal, reciprocal partnerships and an iterative process

Mind your "starting points" and - finally - decolonize structurally

Reciprocity and Imperfection

Start with clear values that need to be articulated and underpin the process that comes after

Internationalizing requires a continuous discussion to thresh out ideas and also reduce tensions

No message except please do act

Decolonization -> Reciprocity in your programme (therefore Dutch partners involved)

Respect and sensitivity as basis for equitable collaboration and reciprocal benefits

Notes:

KIN INTERNATIONAL

EU, US, ...

NL ↔ **World**

Why?

not to reinvent the wheel
to make a change you need int.
also look east & west
it's a global
historical responsibility

What?

→ in the vision context

How?

being aware of imperfections

sensitive because
of hist. legacy

- demand driven
but what are the demands?
- link with other programmes?
- make criteria for country selection clear
(for KIN)
- building on existing relationships
(could be non-inclusive)
- reciprocity
- Sharenet? knowledge links

Annette RUG water as leverage
→ dutch water agenda

Fulco Ludwig WR KIN-international.
water & climate sub-Saharan + South Asia

Leon IHE international education
Local level in global context

Tom Gerilsen UU critical pathways to sustainability
- SSTI included

Ben KMI cc as legacy of western
development + Cap 12/13

Heidi SURF partners in EU projects
+ broker to universities

Goedeliere think global, act local
Health systems transform

Joyce UMC global health, what do we well
already, equitable partnerships

Meggy disease ecology

~~Lizanne~~ KIN program coordinator energy,
Lizanne private sector build env.; circular solutions

Jasper ITC flood risk in vuln. communities

Lorraine ITC Urban planner

Funda TUD Living Lab Rotterdam

Audrey

Dinaud

Gespreksverslag 45: Focus points for climate adaptation in historical (inner) cities, concerning cultural heritage, multifunctional use – lack of space, spatial quality and dominance of cars

Inbrenger: Anouk Schmid (Gemeente Maastricht)

Deelnemers: Sumit, Wageningen Uni; Joris, PhD Tilburg Uni; Tisana, Klimaatbeweging; Matthijs, Klimaatbeweging; Katherine, Leiden Uni; Marget, Rythm Blue; Saskia, MinVWS; Gaby, Deltaris;

Achtergrond en Context (optioneel):

Design for climate adaptation in historical inner cities poses certain dilemma's due to restrictions caused by a high percentage of monuments, the lack of space for structural measures and the dominance of cars and the space they occupy.

Furthermore, non-structural measures, like no regrets and act now design is limited due to the perception of being of 'low quality' by cityplanners.

Question: what can we do about that and are there other possibilities?

Belangrijke punten van het gesprek:

- Private property versus public image of an inner city: what is more important?
- Renting/Owning monuments: Remodelling what is possible?
- Casestudy Cork: high flooding/no implementation wanted by citizens. Participation dilemma.
- For citizens it's not about space but about place. Public space-making
- Example Lyon: historic committee can overrule the monuments discussion
- Try modest measures instead of 'modern' ones.
- Diversify with small projects: treat each street/block/quarter different
- If they don't want to, then oblige them.
- Example Paris: special advantages. 1 mio trees
- Different zoning/rules for bigger cities
- The Hague, example about underground infrastructure and planting trees.
- Special rights for certain area's
- Maastricht's safety depending on waterissues upstream river Maas
- Blue label of housing if subjective for flooding, climate risk evaluation (insurance and finance)
- Climateproof city: label to make a pledge for greening a city

- KNMI scenario's: what are we preserving? Monuments are on the long term not sustainable for living.
- Commons grounds, talk to young people about the change
- More long term thinking because of which buildings we need
- How are the monumental buildings are used in the future? Shops, for tourist pictures?
- Delphi study: what is the values of historical building for you? Whats happens due to climate change to the functions of the buildings in cities who are not resilient?
- Preservation versus adding value
- Solution: in between, making concessions
- Placing shutters in front of the doors? Is that possible?
- Citizen might sue the city because of lacking 'Zorgplicht'.
- Visualisation of flooding

Samenvatting en belangrijkste boodschap

There are cities like Paris, Lyon and The Hague who are redesigning their public space for climate adaption: what can we learn from them?

What is the future use of monuments if they are not liveable anymore?

Suing the municipality if they know about a flooding problem, but don't undertake action

If you don't do anything the value of innercity will decline because insurance companies will not insure or against high premiums, banks will no longer provide loans > more decline of the quality of monuments

Solution: make specific rules about how to make historic cities resilient to climate change

Acties geïdentificeerd

Check best/worst practises other historical cities

Do nothing in innercity, focus on a bufferzone around

Propose simple measures: sandbags/boards/not living on -1 and ground floor

Session Summary 46: Climate transition in urban areas through the lens of Climate Justice. What are the issues and opportunities towards a just transition?

Name of Convenor (person leading the session):

Laura Warmerdam, Maud Huynen, Maarten Hogewei

Names of Participants:

Daniel Hogendoorn, Andre Rodenburg, Roel Vermeulen, Gerd-Jan Oud, Sanna Maris, Marthe Derkzen

Background and Context

Our health and changes in the environment are intricately linked. For example, increasing temperatures cause increases in cardiovascular disease, air pollution causes respiratory disease and changing environments cause different infectious diseases to emerge in places they did not occur before. This poses a serious health threat and these consequences are not distributed evenly across groups. The climate crisis exacerbates existing health disparities. This relationship is described in the concept Planetary Health (see also KNAW Advisory Report “Planetary Health. An emerging field to be developed”). Planetary health refers to ‘the health of human civilisation and the natural systems on which it depends’ (Whitmee et al. 2015); at its heart lies the importance of healthy ecosystems as the core foundation for the health and well-being of current and future generations. Planetary health allows for connecting the dots between different interrelated topics, to explore interdependencies within coupled human-natural systems, and to look beyond disciplinary boundaries.

At the same time, many sustainable initiatives (both in terms of mitigation and adaptation) can provide opportunities for health, such as air quality, active transport, green spaces and insulation in housing. Climate policies can provide health benefits that are ‘additional’ to the policy’s primary goal of tackling or adapting to climate change. On the other: if health is not taken into account, climate actions face the risk of (unequal) unintended negative implications for health.

Although we need to significantly reduce our greenhouse gas emissions and adapt to a new climate reality, our societal transition towards climate neutrality and climate resilience is not showing the rapid take-off that is needed (IPCC 2021). Although health is a possible important and persuading argument for climate action (Watts et al. 2015; WHO 2021), health considerations are still not given sufficient attention in the current climate debates. The question arises how we can include health considerations in climate discussions and in climate action in order to safeguard a just climate transition.

Highlights of the conversation

- The health effects of climate change are here now, not just in the future or somewhere else.
- Fear can be paralyzing but also be a motivator for action (i.e. constructive climate anxiety).
- Health affects everyone on a personal level. Framing climate change in terms of public health will also make climate change more personally relevant and emotionally engaging, even for those segments of the public that are disengaged or even dismissive of the issue (i.e. topic of shared interest?)

- Injustices are seen on an individual and group level with an intersectional character
 - Groups that are most vulnerable are often hit at home (with less insulated houses), at work (in more riskful jobs such as outdoors), at leisure (when seeking green spaces to relax/cool off/find community which are further from their neighborhoods or (financially) unreachable), etc.
 - There can also be disparities in health outcomes (both positive and negative) of climate actions.
 - We can learn a lot from vulnerable groups and their experiences to create solutions based on their needs and the basis of equal appreciation of knowledge.
- Systemic approaches can bring us a card deck of interrelated issues (e.g. health, energy, climate, justice) where you can use the card that is most useful for the time/place you are to integrate all aspects into the conversation.
 - E.g. in municipalities with green governments the climate card may work, in municipalities with socialist governments the justice argument may work.
- Health effects of climate change in the city go further than heat waves: e.g. temperature increase (making work/sport/leisure outdoors harder or impossible), molds, air pollution, infectious disease risk (incl. zoonosis), allergies, (drink) water quality, floods.
- We need to include physical and mental health both into discussions about health and climate. Ideally we focus on positive health. We need to explore how we can link related concepts such as positive health and climate resilience (in order to create synergies) in practice.
- We need to think about how we communicate about climate change and health: what do you tell people without causing unrest, are they able to get/understand/use the information, what is the action perspective?
- The health argument for climate action seems promising, but has not always worked in the past. What lessons can be learned from past experiences? What information do different stakeholders need to be able to appreciate this argument and use it? For small levels (e.g. one city or community) the effects can be very small and therefore not convince policy makers. Based on experience: just quantifying the health cost/benefits might not be enough.
- Organizations work in silos which makes working together on a common project/theme difficult, e.g. when budgets are allocated for one specific topic and cannot be brought together to accomplish greater system change.
- Idea: ask for a health report (short term, long term, and effect on inequalities) for big policy decisions, as is already done in some cases for a climate report. Health claims should be checked/monitored.

Summary and take-aways

- Health considerations should be included as an argument for just climate actions: Health in all its forms (positive health) is woven into all aspects of society and therefore of climate action. Inequalities are exacerbated by the

climate crisis, this includes health inequalities. There can also be disparities in (unintended) health outcomes (both positive and negative) of climate actions.

- Systems of health, climate change and equality are connected so we can perhaps use a different angle in every situation (depending on what works in different contexts) to work on all issues in an integral way.
- We need to safeguard that promising plans for a healthy climate friendly/resilient just city are not stripped down in practice (what are current barriers in accomplishing climate action plans that include health considerations and how to tackle these)?
- Some knowledge is already here, we need new ways to collaborate and integrate the knowledge into practice so that health is considered in decision making not as an afterthought or coincidence but structurally.
-
-

Action identified

Questions we identified to be answered (e.g. via KIN):

- How can we improve the incorporation of health arguments in climate debates and climate action? What framing is needed? What decision-making-tools are needed? What type of information is needed? How to link related concepts (e.g. positive health and climate resilience) in practice?
- Can we combine data on (in)equality, health and climate to create a positive storyline for action? Envision a positive future, since doom scenarios don't motivate nearly as much as a positive idea.
- How can we change a social norm using physical environments?
- What are the current barriers in implementing climate action plans that include health considerations (and how to tackle these)?
 - During decision-making processes, ambitious ideas are often scaled down to fit everyone's (financial) wishes. Can we identify who are stakeholders in these processes and when they act, to identify leverage points where the right kind of information can inspire stakeholders to make more sustainable decisions instead of scale down the ambitions?
 - Related: what kind of information do different stakeholders respond to (objective, subjective, financial, health effects, participation effects, community views, etc)?
- Can we identify concrete health effects we achieved through implementation of plans (historic), instead of vague claims about the health effects some intervention would maybe generate in the future without evidence?
- How can we learn from bottom-up initiatives/citizens about their needs and experiences to integrate this in plans for the future (relating to positive health)?
- How can we share best practices for climate action including justice principles including health promotion between cities? How can we learn from each other's best practices (and worst failures)? For example, exchange and learning between municipalities.

Session Summary 47: 'Moving from single measures to more complex home renovations: what can we do to help/facilitate different resident groups?

Name of Convenor (person leading the session):

Renee Kooger

Names of Participants:

Hilde, Wessel, Jeike, Marco, Sible, Renee

Background and Context

Sustainable home renovations have to accelerate further. Currently, most residents take one sustainable measure (e.g. an insulation measure, or solar panels), or spread out measures over multiple years or decades. In order to have a sustainable built environment in 2050, we need to look at facilitating more complex home renovations which take place over a shorter amount of time.

Highlights of the conversation

Questions from the participants: what would like to get out of this session?

- What are the societal vs. the personal benefits for complex renovations?
- What do different groups of residents need? Home-owners have different drivers and barriers than renters
- How do we involve people who do not have the time, or intrinsic interest in complex home renovations?
 - ➔ In order to have a more concrete discussion we have decided on a scope for this session. We will focus on individual home-owners (not part of a Home Owner Association), not renters. Primarily we focus on an individual trajectory: home-owners who take action based on their own motivation and don't opt in/out of a municipal offer. But both situations can be relevant.

Barriers towards complex home renovations

- Residents get lost in multiple offers/adds from different suppliers. This makes them lose trust in the process, it takes a lot of time and residents can wonder "where do I start?"
- There are some good existing advisors which provide an overview of different measures based on the specific characteristics of houses. But these services serve a relatively small part of the market.
- The costs of complex home-renovations are high, advice on, and cost reductions of are needed to make complex home renovations more attractive.
- Many people experience the societal goals for a sustainable built environment as a "ver van mijn bed show".

Summary and take-aways

- The end goal of a renovation process is important. It needs to be more than the sum of a number of individual measures
- The role of suppliers is very important. Right now the home-owners “kunnen door de bomen het bos niet zien”, and often need to contact and coordinate different suppliers for different renovation measures.
- Suppliers need to group together/offer a complete package. The contingentenaanpak can be part of the solution, however, if a house falls into several contingenten, it might not make it easier for the home-owner to select multiple measures.
- Take into account the values of home-owners: what is important to them and how can home renovation plans be connected to those?
- People can only spend their money once, and home renovations (if not necessary) are often not high on the list.
- When a home-owner opts for a certain renovation, it might be interesting to also notify them of other potential measures that might be worthwhile, using the natural moment where people are busy with renovations.
- Make a list of credible companies that home-owners can choose from. This can be a combination of experiences from other home-owners and a score from an independent party. Local initiatives can also play a role in these reviews. However, previous attempts have shown that providing a credible list can be tricky.
- It is interesting to ask ourselves not only how to motivate home-owners to renovate their home, but also: why are people not doing it?
- Guarantees for energy savings once the renovation is in place can help motivate people and (re)gain their trust. However, energy savings also depend on the actual behavior of home-owners.
- The offers for home-owners can/need also include climate adaptation measures.
- Take into account the practical experiences/knowledge that already exists on this topic, e.g. lessons learned from the district neighborhood approach.

Action identified

- ➔ Set up buurtbouwbureaus. These are a type of energieloketten, but more specifically tailored to houses in a certain neighborhood. Here people can get practical advice on what measures suit their home, what financing options there are etc. This could be tied to a pool of (local) suppliers to implement the measures.
- ➔ However, in order to make these kind of ideas fly, municipalities also need to take a stand and say which neighborhoods are going natural gas free/need to be renovated and when. You need an attractive offer for home-owners, but also the decision from a municipality to back this up and show a sense of urgency

Gespreksverslag 48: Tegen welke *legal barriers* lopen we op die aan effectieve en rechtvaardige *urban climate action* in de weg staan?

Inbrenger: Joris van Laarhoven (Tilburg Law School)

Deelnemers:

Meggy Bosma (De Duurzame Oplossing); Maaïke de Langen (Arizona State University – Justice Futures); Pauline de Heer (Zorginstituut Nederland); Laura Warmerdam (Groene Zorg Alliantie); Rob van der Rijt (Klimaatplein); Jasper Kol (SEP Lab); Jeroen van der Heijden (Van Hall Larenstein UAS); Joris van Laarhoven (Tilburg Law School)

Achtergrond en Context (optioneel):

Een aantal mensen gaf gedurende de eerste dag aan bepaalde wet- en regelgeving—van heel ‘klein’ (gemeentelijk niveau) tot heel groot (het Akkoord van Parijs)—als obstakel te zien op weg naar effectieve en rechtvaardige *urban climate action*. Deze sessie was ervoor bedoeld een aantal van die wetten en regels te inventariseren en ook meer abstract te praten over hoe men denkt over het recht als *barrier* dan wel *enabler* van effectief en rechtvaardig stedelijk klimaatbeleid.

Samenvatting en belangrijkste boodschap

Klimaatverandering is een zeer complex coördinatieprobleem, en er wordt wel gezegd dat het de functie van het recht is om coördinatieproblemen op te lossen ten behoeve van het algemeen belang. Daarbij delven bepaalde individuele of groepsbelangen die niet goed stroken met dat algemeen belang dan het onderspit; ten aanzien van de aanpak van klimaatverandering bijvoorbeeld werd in de sessie gezegd “Als je geen weerstand oproept, ben je niet genoeg aan het veranderen.” (n.b. dit wil vanzelfsprekend niet zeggen dat je altijd goed aan het veranderen bent wanneer je weerstand oproept).

In de sessie kwam ook herhaaldelijk naar voren dat het een probleem is dat er geen (afdoende) handhaving is van regels die er reeds zijn. Een aanverwant probleem is dat juristen vaak risico-avers zijn en bijvoorbeeld gemeentjuristen te weinig de ruimte benutten die de wet wel degelijk biedt.

Maar naast dat het recht cruciaal is om (wanneer dat nodig is) grenzen te stellen of verplichtingen op te leggen of knopen door te hakken, kan het recht ook een barrière zijn voor de verwezenlijking van effectieve en rechtvaardige *urban climate action*.

Veel *bottom-up* initiatieven willen bijvoorbeeld wel, maar lopen tegen barrières aan. Soms is er geen wet- en regelgeving die hen in staat stelt iets te doen, soms is er wel wet- en regelgeving maar werkt die tegen wat zij willen doen.

Ook kan het recht als zodanig (nog los van concrete wet- en regelgeving) te stroperig en log functioneren, en is er behoefte aan *adaptive law*, het recht zelf dat adaptief wordt. Er zijn nog veel wetten die uitgaan van *grandfathering*, dus dat wanneer een oude wet die niet (meer) voldoet wordt vervangen, die oude wet nog steeds van toepassing blijft op oude gevallen. Wellicht kan dat in bepaalde gevallen heroverwogen worden en kan er meer aan iets als (het in deze sessie gemunte) *grandchilderling* gedaan worden; gevallen die onder de oude wet

vielen toch onder de nieuwe wet laten vallen teneinde toekomstige generaties zo veel mogelijk te helpen.

Ook is besproken hoe *bottom-up* initiatieven—ook wanneer die liever niet door een Gemeente o.i.d. willen worden ‘ingelijfd’ of ‘geadopteerd’ of gecontroleerd—beter ingepast kunnen worden in de grotere constellatie van recht en bestuur. Bijvoorbeeld in een aangepaste vorm van *multilevel governance*. Zoiets zou ervoor kunnen zorgen dat *bottom-up* initiatieven gestroomlijnder aansluiten bij overheden op allerlei niveaus.

Waar *bottom-up* initiatieven misschien minder aan hebben, is wanneer zij al te snel geprezen worden om een bepaalde inspanning, terwijl die inspanning misschien tekortschiet in het licht van een bepaald doel dat bereikt moet worden (bijvoorbeeld, een bepaalde afname van energieverbruik). Dat kan ertoe leiden dat overheden burgers of bedrijven eerst heel erg prijzen om hun inspanningen, om vervolgens een jaar later te zeggen: er moet nog veel meer gebeuren. Zoiets voedt wantrouwen tegen de overheid. Een oplossing zou kunnen zijn te zeggen tegen burgers of bedrijven: dit is de *benchmark* die over zoveel tijd behaald moet zijn en dit is wat wij daaraan gaan doen over een tijdje. Jullie mogen zelf een andere manier kiezen om die *benchmark* te halen, maar als dat niet genoeg en/of niet rechtvaardig genoeg blijkt te zijn, doen we ons overheidsplan.

Ook het niet goed regelen van toegang tot de rechter is een barrière. Het voorbeeld dat in de sessie werd gegeven, was van het bezuinigen op huurcommissies. Huurders, die vaak minder macht hebben dan verhuurders, kunnen (en/of willen en/of durven) zo minder snel huisbazen te wijzen op dier verantwoordelijkheden omtrent klimaatadaptatie en energiebesparing.

Acties geïdentificeerd

Er zou een portal (o.i.d.) kunnen komen waar allerlei mensen en groepen en overheden enzovoorts hun *legal barriers* zouden kunnen insturen, zodat die op één plek verzameld kunnen worden en vervolgens beoordeeld door onderzoekers aan rechtenfaculteiten, door juristen, door de overheid zelf. Een soort klimaatrechtswinkel voor frustraties over het recht en over wet- en regelgeving of een gebrek daaraan.

Gespreksverslag 49: Standardisation of energy cooperatives

Inbrenger:

Nenya Jochemsen

Deelnemers:

Rocco, Paul van Beem, Renee Koger, Matthijs Lansu

Achtergrond en Context (optioneel):

We talked about standardization as a potential tool to ensure a minimum quality level for energy cooperatives. EnergieSamen, the umbrella organization for energy cooperatives in the Netherlands, is starting up a process of standardization of ECs. As scientists, we question in what ways this standardization will indeed be helpful, and what are potential risks.

Reasons to standardize:

- Risks of misuse by opportunistic entrepreneurs, of potential falling back of the sector, of reputational damage to the community energy sector, and a low legitimacy of RECs in their interaction with partners
- Potential benefits include the ability to make distinctions between well-functioning and badly functioning ECs when awarding support (large support mechanisms are expected to be rolled out soon), and serving as a helpful yardstick for ECs that want to check whether certain success conditions are in place and which characteristics/skills it should develop in order to function well

Belangrijke punten van het gesprek:

One reason that came up during the session is to coordinate micro-grids and energy presumption in times of net congestion/ contribute to relieve net congestion.

Another concern is the responsibility and freedom of decision-making and financial profits provided to the EC at the moment the municipality provides them with support or resources: ECs are important partners of the government in contributing to the energy transition, since municipalities do not have the capacity to do it themselves, thus they instead give money to ECs. And this not only helps in terms of capacity, but also creates legitimacy in the local area.

It was often mentioned that standardization should be beneficial/useful *for ECs*. Who is initiating this tool? In whose benefit is it, that of the EC or only of its partners? How are (individual) ECs included in the process of standardization? Also, we should avoid excluding ECs that function quite well but do not comply with these standards. Standardization should inspire them, be a helping hand, instead of discourage them.

What would be the relationship between the standards and current law? Should it be adopted?

Standards could be helpful for the following topics or domains:

- Technical maintenance and installation. ECs do not always have the knowledge and money for this, and standards may prohibit failure on this point. Also depends on who is the owner of the installation?
- Grid use (net congestion and energy sharing) and battery use. Energy distribution, flexibility?

- Sustainability of the energy source and the materials used for this – e.g. should they be recyclable? Where are they coming from? Circularity might be a condition. (AlbaConcepts)
- Inclusion principles. What can the municipality expect from these ECs and how does that influence their support?
- Financially: should it be able to pay itself back? What is the role of subsidy therein? Also, boekhouden?
- Size, density of that fits the energy model

Distinction should potentially be made between small and large energy projects. There are a lot of consultancies that could be supportive in designing these standards. And how these can help to identify and be able to avoid the 'boink'.

Think about resilience, long term success when drawing up standards.

We have to ask ourselves: What is the reason the ECs are often not taken serious by its partners? Is it because of inclusion/representation or because they are lack quality or otherwise? And can misuse also be countered in other ways? In other words: is standardization really the answer to these risks or can they be solved otherwise?

An idea is to provide standard energy models to help cooperatives, rather than having a set of individual norms. To guide them in what is best (or most profitable) in their situation. Provide insights in a situation of complexity.

What is the role of responsibility, authority, professionalism in this story?

Samenvatting en belangrijkste boodschap

We mainly talked about whether standardization would actually 'solve' the risks envisioned and whether it would be beneficial to cooperatives. Some might not be the direct consequence of a low quality, or might be solved otherwise. Also, some potential topics to standardise came up. We see how certain norms will be beneficial for both the EC and society, but we do not want to restrict or lay extra burdens on ECs. Standardization of norms must follow from the needs of ECs rather than from its partners, and in turn be beneficial in the first place for the ECs, in order to contribute to justice.

Gespreksverslag 50: Designing for Speed: how do we discern interventions that speed up the transition from those that don't

Inbrenger: Mattijs Taanman

Deelnemers: Maaïke de Langen, Nora van Klingeren, Jan Kadijn, Jeike Wallinga, Liesbeth Bik, Ysabella Goedhart, Mattijs Taanman, Saskia van Hulten, Sanli Faez

Achtergrond en Context (optioneel):

One of the aims of the Crutzen program is speeding up just transitions through transdisciplinary knowledge production. Much research doesn't (by design) contribute to speed. As it was a missing theme, we added it. We can imagine that the discussion can contribute analytically (how can we analyse and evaluate interventions in terms of speed) and in designing and choosing between KIN proposals.

Belangrijke punten van het gesprek:

We chose two 'cases' or concrete topics (climate neutral Eindhoven by 2030, and fitting as many as possible of the new 900.000 houses by 2030 with grey water systems). We discussed in small groups how we could possibly make this go as sloooooooooow as possible and as quick as possible. For the EHV case we explicitly looked at transdisciplinary research design, for the grey water case we looked at the challenge at hand and inferred a KIN role from this. Then we highlighted the most important or surprising 'going fast' principles for both the programme and for research/change projects.

Samenvatting en belangrijkste boodschap + Acties

These are:

- ✓ **Start with change.** Do not use the research to merely work towards something that could possibly be implemented. Cut short the preparation/ reading up/ inventory/ phase: there should be quite a lot of base information in your consortium.
- ✓ **Do the evaluation and plan for scaling up *during* the research.** Support to the learning process between stakeholders and treat it as a result. Measure or guestimate the tangible benefits/ outcomes of the research. Define the benefits so they fit the use context. Municipalities and companies need to know how it affects there social or environmental cost benefit analysis.
- ✓ **Work in the large space between the established and the illegal.** There is often a lot more space in regulations, expectations, procedures and other norms than (some) people think.
- ✓ **Embedded researchers.** Researchers should be on-site at least a day in the week throughout the project. (just doing monthly meetings were seen as a major feature only if you want to go sloooooooooow)
- ✓ **Lived Urgency.** Maybe following some policy ambitions but most definitely embodied by and felt within the consortium. Urgency is not

something that exists on paper. It is in your drive and personal commitment.

- ✓ **Aim for regulatory change.** Knowledge is not (just) embodied in reports, but in practices and procedures. The latter two diffuse more easily. Getting your knowledge coded into something with regulatory change as the pinnacle is good to have in your impact strategy
- ✓ **Create the necessary team.** Too many stakeholders, not having people aboard who have mandate to decide, too many stakes, unclear expectations... they make the project a drag. Create the smallest, complete and powerful coalition you can.
- ✓ **Flexible and opportunity driven researchers:** In time and according to plan delivery is nice, but rarely the stuff change is made from. Foster the capacity to create and take advantages of opportunities along the way.
- ✓ **Think about crisis management.** If it is aspirational, innovative and real, there will be setbacks and risks. Make sure people got your back personally and financially.

Part 2

Action Plans

All session reports and action plans submitted during this workshop are published in the proceedings under the creative commons attribution no-derivatives license CC-BY-ND 4.0.

Actieformulier A: Renter empowerment in the climate transition

From a lens of justice, private renters are limited in their power to create sustainable and climate adapted housing. They are recognized less and receive less specific support (also financial) to create sustainable housing than home owners. How can we empower renters as a group of society in order to create sustainable housing for all?

Trekkers

Hilde Vink (voorlopig contactpersoon), Maarten Hogewij, Mattijs Taanman

Deelnemers aan het gesprek

Renee Kooger, Matthijs Lansu, Tishana Martijn, Saskia van Otterloo, Maaïke de Langen

Korte beschrijving van de steps die nodig zijn om voortgang te boeken

1. Verkennen van huidig beleid en onderzoeken op het onderwerp van rechtvaardigheid voor de huurder in de private huurder en beleid op verduurzaming van private huurwoningen. Verzamelen van de bestaande kennis en instrumenten.
2. Op basis van de verkenning en de gevonden 'gaten' in kennis, beleid en actie, gaan we in twee richtingen actiegericht onderzoek doen:
 - a. Top-down: hoe kan nationaal/regionaal/lokaal beleid inspelen op verhuurders: welke belangen hebben verhuurders voor wel/niet verduurzamen, welke type verhuurders bestaan er;
 - b. Bottom-up: hoe kunnen huurders zich verenigen en welke instrumenten hebben zij nodig om hun huurhuizen te verduurzamen in samenwerking met verhuurders?
3. Actiegericht onderzoek verbinden met organisaties die daar nu al mee werken (niet het wiel opnieuw uitvinden, maar helpen/versnellen).

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Ja, indien mogelijk, maar we zijn ook bereid om hier zelfstandig aan te werken. Het onderwerp hangt samen met de andere acties rondom het aanpakken van wijken, en zou zulke aanpakken mogelijk kunnen aanvullen om de private huursector niet te vergeten, omdat dit een ander soort aanpak zal vergen. Connectie met criteria: transdisciplinair, zeker als nog meer mensen uit het KIN netwerk uit andere hoeken zich kunnen aansluiten (geesteswetenschappen, sociologie), huurders en verhuurders uit de praktijk; actiegericht door verbinding met de praktijk en focus op onderzoek wat beleid en burger (huurders) helpt.

Wat voor soort resources zijn benodigd (bijv. tijd, middelen, mensen ..)?

Vooraf samenwerking tussen verschillende mensen en tijd hiervoor nodig, maar ook veel mensen in deze groep die dit werk mogelijk als onderdeel van huidige werk kunnen doen. Nog onduidelijk of en hoeveel andere middelen nog nodig zijn.

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

Ja, door de huurders te helpen en verhuurders aan te moedigen, zullen huurwoningen ook sneller kunnen verduurzamen, waardoor meer woningen in stedelijk gebied duurzaam (energie) en klimaatbestendig zullen worden.

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

Zie uitgebreidere stappen onder de tabel.

What	Who	When Start
1.Huiswerk	Iedereen	Nu en komende twee weken, tot aan onze volgende bijeenkomst als groep
2.Communicatiemethoden opzetten	Hilde (WhatsAppgroep) Maarten (OneDrive)	WhatsAppgroep = vandaag OneDrive = deze week
3.Bij elkaar komen over twee weken, daarvoor datumprijken	Hilde stuurt datumprikkerpol in WhatsAppgroep	Voor vrijdag (13 oktober)

1. Iedereen onderzoekt als "huiswerk" een aspect van dit probleem en vat dit samen in maximaal 2 pagina's, om verder te bespreken tijdens eerste bijeenkomst:
 - i. Maaike: huurcommissie, juridisch aspect
 - ii. Maarten: normen voor hitte in huis en KOCI
 - iii. Mattijs: politieke partijen en hun plannen voor aanpak van dit probleem, bellen met de Woonbond en Vers Beton
 - i. Maarten en Mattijs gaan samen André uitnodigen om mee te doen
 - iv. Matthijs en Tishana: effect van klimaatverandering op woonlasten, verder in kaart brengen van het probleem
 - v. Renee: beste maatregelen bekend via TNO (? Of iets vergelijkbaars)
 - vi. Saskia: (voor nu geen taak, vooral contact mee houden, eventueel de nationale en politieke context op dit onderwerp)
 - vii. Hilde: Renee bellen/updaten, Provinciale samenwerking/context uitzoeken, eigen ervaring als huurder vastleggen (hoeveel kan je als huurder vinden als je eens gaat zoeken, hoe verloopt contact met huurbaas hierover)
2. We creëren een communicatiemethode:
 - i. OneDrive voor bestanden ☑ maakt Maarten aan

- ii. WhatsAppgroep voor communicatie 7 maakt Hilde aan (gedaan op 11-10-2023 met alle deelnemers)
- 3. We spreken af over twee weken:
 - i. Hilde stuurt een datumprikker pol in de WhatsAppgroep hiervoor
 - ii. We bespreken dan:
 - i. Onze samenwerkingsstructuur: contactpersoon, hoe vaak spreken we af, welke belangen en doelen heeft iedereen in dit project, voor wie doen we dit, wie moeten we nog meer betrekken?
 - ii. Het huiswerk: wat hebben we gevonden, wat zegt dit en wat kunnen we hiermee?
 - iii. Welk concreter actiegericht onderzoek we willen ontwerpen en doen;
 - iv. Verdere acties en mogelijk case studies identificeren, mogelijk andere organisaties/mensen hierbij betrekken.

Wanneer komen jullie weer bijeen?

Over ongeveer twee weken.

Action Planning Form B: “Beyond the boink”

Champion -

Participants in the conversation

Maged, Paul, Godelieve, Martin, Daniel, Roel

Short description of the action necessary to make progress with this

Step 1: Quick inventory expressions of interest participants and other sessions.

Step 2: Hybrid meet up in Amsterdam

Step 3: Quick scan “Boink moments” i.e. main governance and finance obstacles in the concrete case avoided cost climate adaptation with several cities.

Should this be part of the KIN werkprogramma?

If KIN is interested in addressing head on the cross cutting challenges of outdated governance and finance structuring hampering acceleration of transitions: YES

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

YES, financial decision making will drive transition forward to integrated value modalities.

What next steps will you take?

See above.

When will you meet again?

Date planner is sent out to meet in the next 2 weeks.

Action Planning Form C: Integrating Water-Energy-Food system transitions

Making the connection between Water-Energy-Food system transitions, while crossing the boundaries between local consumption, urban governance and rural production

Champion

Bas van Vliet and Roger Cremades

Participants in the conversation

Meta Knol, Paul Vergeer

Short description of the action necessary to make progress with this

Create an integrated perspective on urban system transitions for climate just cities. Cities need to be just in the context of rural areas where environmental degradation and resource extraction happen to bring food and resources to the city. Employ and test it in metropolitan areas in the Netherlands with Water, Energy and Food sector stakeholders, urban governors, civil society groups, peri-urban farmers.

Should this be part of the KIN werkprogramma?

It might, as an input for defining the general idea of the work programme.

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

In the long run, yes. The way you conceptualize and frame the problem determines how you are going to solve that problem.

Seeing the challenge of a climate transition in urban areas as a bundling of multiple system transitions at the same time, while taking into account users' perspectives on how these systems are being used in daily lives, will help shape the co-creation of an inclusive pathway to the urban climate transition.

What next steps will you take?

What	Who	When Start
Develop a one pager on the idea that could be used in the conceptualisation / proposal introduction of the work programme	Bas van Vliet and Roger Cremades	About now
Participate in the meeting as suggested by Godelieve, contribute to the theme "Pathways"	Bas , Roger, others	In a few weeks
Develop a proposal for the co-creation of a WEF systems transition in one or more metropolitan areas in the Netherlands	Bas, Roger, various other KIN workshop participants and other stakeholders	In a few weeks

When will you meet again?

Before the end of October.

Action Planning Form D: What does consumption for wellbeing look like? (Policy) actions to reduce overconsumption and underutilization

Champion

Pauline de Heer & Tim Immerzeel

Participants in the conversation

Rob van der Rijt, Nora van Klingereren, Roger Cremades, Rocco Reukema, Laura Warmerdam, Pieter ten Have, Jeike Wallinga, Maud Huynen, Susanne Buck

Short description of the action necessary to make progress with this

Write an article on the underlying mechanisms from the perspectives of sociology, economics, psychology, systems theory, etc, that drive overconsumption and underutilization in our current society, in relation to wellbeing and health within planetary boundaries. Using case studies (on health care, red meat, power tools, office space, etc) to understand the mechanisms and to explore policy, community, or other actions to reduce overconsumption and underutilization. What does consumption look like when we prioritize wellbeing and health in a society that lives within planetary boundaries?

We can also explore ways to build on this, for example by asking students to do case studies.

Should this be part of the KIN werkprogramma?

It might, to form a definition / knowledge base for the programme to build on.

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

Yes, if others can use the insights we create to change policies and behaviour in the long term. Urban areas are hubs of overconsumption and underutilization, and changing this, will also change the wellbeing in cities, both through the psychological and physiological effects of consuming less, but also by changing the amount of materials use, and waste, and perhaps change the sense of community.

What next steps will you take?

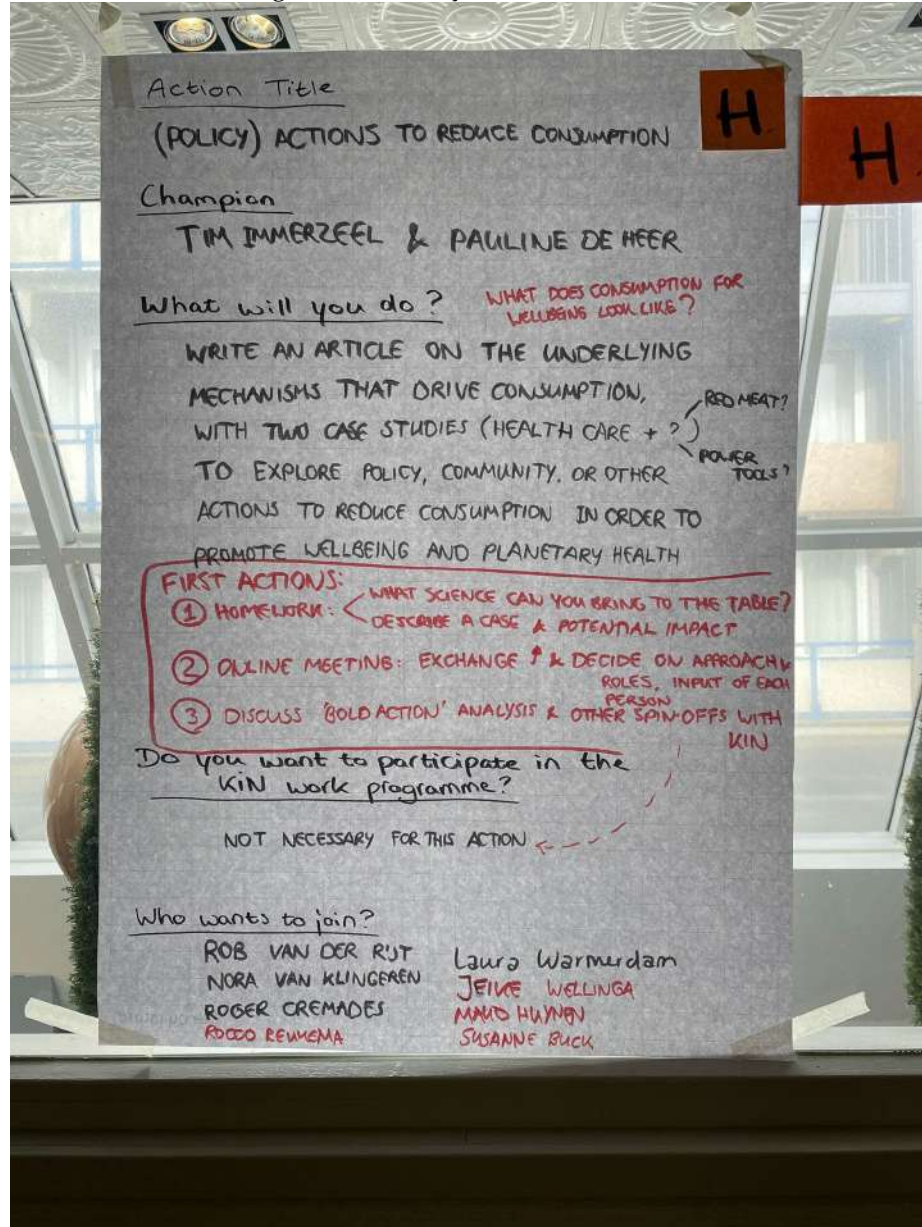
What	Who	When Start
Create 'homework assignment' on: 1. What science can you bring to the table? 2. Do you have any examples or reading material on overconsumption that is relevant/inspiring for the group? 3. Describe a topic for a case study, and the potential impact of reducing overconsumption / underutilization in this case.	Pauline & Tim	13-10-2023
Make homework assignment, and post it in designated Google Drive folder.	Everyone	17-10-2023 (deadline: 27-10-2023)
Online meeting: 1. Prepare for meeting by reading all homework of the others! 2. Exchange insights 3. Decide on practical approach for our first analysis/article 4. Discuss roles, and the input (time, contents) of each of us (not everyone has to participate actively and/or equally)	Everyone	In the week of 30-10-2023?
To be planned at a suitable moment in time: Discuss with KIN how 'bold action analysis' or other spin-offs can be supported / facilitated by KIN.	Pauline & Tim	TBD

When will you meet again?

In the week of 30-10-2023?

Appendix

Notes from the meeting on Wednesday:

And the notes from the session on this topic on Tuesday:

Session 18 How can we drive behaviour change towards less consumption?

Action Planning Form E: Synthesis-50

Champion

Jeroen van der Heijden and Roel Vermeulen

Participants in the conversation

Maud Huynen, Godelieve van Heteren, Matthijs Lansy, Mattijs Taanman, Sanli Faez, Nanya Jochemsen, Maarten Hogewey

Short description of the action necessary to make progress with this

Synthesize the main themes discussed across the 50 sessions in the first two days of the Crutzen workshop. Then map the 50 sessions and the 17 action plans according to these themes.

Should this be part of the KIN werkprogramma?

This wouldn't necessarily be an activity within the work program itself, but rather a "tool" to inform the development of the work program. It's a method for monitoring the key themes and assessing whether they receive equitable attention in the different actions.

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

As mentioned earlier, this isn't an action aimed at directly influencing climate transitions in urban areas. Instead, its primary purpose is to assist KIN in shaping the work program, or at the very least, to provide a comprehensive summary of the activities and accomplishments during the Crutzen workshop.

What next steps will you take?

What	Who	When Start
Carry out a sequence of syntheses of the 50 summary reports. We will anonymize these before exposing them to AI. After running a sequence of syntheses using AI, we will come to a final set of themes by discussing our findings and synthesising these "by hand" (the old-school, non-AI/human way)	Roel and Jeroen	16/10/23

Backmap the 50 summary reports under the themes.	All	23/10/23
Sent out synthesis report to Crutzen workshop participants/KIN network for comments + process comments before next meeting	Roel and Jeroen with support from KIN	30/10/23

When will you meet again?

N/A

Actieformulier F: Health and Wellbeing as common ground for just climate actions. Explicify health & well being dimension in climate justice

Trekkers

Maud Huynen (aanspreekpunt), Joost van der Ree, Laura Warmerdam, Audrey Esteban, Joyce Browne, Pauline de Heer

Deelnemers aan het gesprek

Marthe Derkze, Anouk Schmid, Dick Ettema

Korte beschrijving van de steps die nodig zijn om voortgang te boeken

Health is increasingly being put forward as a possible important and persuading argument for climate action (Watts et al. 2015; WHO 2021). As such, a just climate transition- both in terms of mitigation and adaptation- requires the incorporation of stakeholder perspectives regarding health and well-being considerations in developing and implementing just climate actions.

Citizens and other stakeholders are concerned about the impacts of climate actions (that they are confronted or engaged with) on themselves and their communities. Hence, in order to keep locals and stakeholders on board, they need to feel that climate actions will also consider individual and community-wide impacts on health and well-being. But how do we identify what the problems at the systems level are if the majority of the work is carried out at the neighborhood level. However, the urban climate-health system is overwhelmingly complicated, characterized by many components interacting with each other in many different ways. There is uncertainty concerning the nature of a significant number of these interactions, and ignorance of the existence of others (Proust et al 2012).

For locals and stakeholders that are confronted with climate actions it is vital to feel that their (health and wellbeing) needs and expectations are dealt with in a just manner. For example: the energy transition for heat at the neighbourhood level is currently not focused on examining bottom-up how the inhabitants and businesses in a neighbourhood can work together towards an energy-positive neighbourhood system that will also benefit their health and wellbeing from a justice perspective.

As such, the project aims to explore how we can actively involve urban lab stakeholders in including health and wellbeing considerations in the design and implementation of actions towards a just climate transition. Including health and well-being perspectives will allow urban labs to connect the dots between different interrelated topics (such as positive health and climate resilience, health vulnerability and justice), to engage stakeholders and build public support for climate action, and to enhance/reduce the possible positive/negative ancillary impacts of climate actions on health and wellbeing (in particular in vulnerable groups).

We propose to use methods and experience from the field of health and wellbeing to identify the values at stake for locals and stakeholders. Because everyone has a feeling about what is important for their own health and wellbeing this method helps create value-based discussions. It is at this values-level that we can connect, it creates a common ground where we can respectfully engage in talks about climate actions. And it identifies what the stakeholder needs and expectations for the climate actions are. And through this process, it also helps identify where a preferred solution or pathway is hampered by systems and therefore require a systems transition.

As there are many ways to explore dimensions of health and wellbeing in just climate action, the idea is to create a common approach or framework so this can be used in other urban labs and local practices. It should include elements such as (brainstorm Crutzen workshop); what information is needed, what type of decision making tools are suitable, what framing is needed, what systems transitions are needed to improve health and well-being etc. We want to test this approach in multiple living labs in order to develop a sound framework to be used in future (KIN) urban lab initiatives as well.

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Indien mogelijk, beschrijf hoe dit samenhangt met andere geïdentificeerde ideeën en hoe dit zich verhoudt tot de criteria voor het KIN werkprogramma.

- A just climate transition needs to consider impacts health and wellbeing, including stakeholder perspectives, needs and concerns. This project can be used as a starting phase for including health-wellbeing consideration in urban labs focused on creating pathways towards just climate actions and systems transitions.
- This project can also help KIN keep the course in creating knowledge and capacity for systems changes that are essential for just climate transitions from a health and wellbeing perspective. It therefore paves the way for future work programmes and future Crutzen workshops as well.

Wat voor soort resources zijn benodigd (bijv. tijd, middelen, mensen ..)?

We have not discussed this yet. However, we feel it will be most efficient if we can develop and test our framework within urban labs that will be part of the larger KIN context/work programme. Budget for research time and urban lab interaction is needed.

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

Ja, zie boven beschreven.

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

Noem er minimaal 3

What	Who	When Start
Online meeting with team to finetune concept/scope	See above.	Depending on outcome meeting Oct 27
Identify possible living labs (working on climate transitions) that would like to cooperate.	Depending on urban labs that are interested in joining the KIN work programme. Maastricht and Nijmegen were mentioned in the Crutzen workshop brainstorm.	Depending on outcome meeting Oct 27
Create sub-proposal for KIN-programme including a project with living labs and creating and testing a framework for including health and wellbeing as a means towards just climate transitions	Depending on outcome meeting Oct 27	Depending on outcome meeting Oct 27

Wanneer komen jullie weer bijeen?

November 2023

Action Planning Form G: “Co-designing resilient and just neighborhood pathways”.

Champions

Annet Kempenaar (Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen)
Gaby Langendijk (Deltares)
Anouk Schmid (Maastricht gemeente)

Participants in the conversation

Corinne van Voorden (TU Delft)
Bart van Arem (TU Delft)
Roger Cremades (Uni Wageningen)
Ted Veldkamp (HvA)
Jan Kadijk (Green building council NL)
Hilde Vink (Provincie Utrecht)
Maud Huynen (UM)
Roel Vermeulen (UU)
Anne-marie Hittipeuw (Ministerie LnW)
Matthijs Lansu (Jonge klimaat beweging)
Nenya Jochemsen (UU)

Short description of the action necessary to make progress with this

Transitioning a neighborhood combining adaptation, mitigation and development (incl. social dimensions and justice), together with municipality, citizens, housing corporations, and other stakeholders, using a design-led/driven approach and climate resilient development pathways – focusing on implementation.

Case studies:

- Maastricht (pot. deprived neighborhood).
- Heerlen (potentially)
- ... general interest from Rotterdam, Utrecht, and networks (e.g. transitie platform maastricht).

Next steps:

- Meet up/workshop/co-creation session to elaborate what this initial idea needs to be moved forward

Should this be part of the KIN werkprogramma?

The action is aimed at combining pathway thinking and a design led/driven approach to accelerate the transition towards climate resilient and just neighborhoods. This fits with the aim of the requirements for the KIN werkprogramma.

- Connection to the Action on “Pathways for Mobility”
- Wellbeing & health inclusion under sustainable development for all.
- Shall be action research, including participatory approaches and close consideration of social justice.

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

It will help to identify transition actions and plan actions over time that consider adaptation, mitigation and sustainable development for all. It entails understanding synergies, trade-offs, co-benefits and conflicts between different climate actions, and avoids lock-ins and maladaptation. Herewith it stimulates just transitions, and directly embeds future climate change knowledge. The design-led approach entails real-world planning in a spatial context and the pathways create an implementation and monitoring plan as an end-product.

What next steps will you take?

Mention at least 3

What	Who	When Start
Identify case study neighborhoods	Maastricht, possibly Heerlen, Utrecht, Rotterdam.	November
Challenge definition in neighborhoods	Champions, gemeente, citizens, building corporations, GGD, and other relevant stakeholders.	December
Next meeting / call with interested parties	All listed above and others that are interested	November

When will you meet again?

November

Action Title (co)Designing Resilient & Just Neighbourhood Pathways Champion

4.

Gaby, Anouk, Annet

What will you do?

Transitioning Neighbourhood combining adaptation & mitigation & development of social dimension/aspects/justice (!) together with citizens, housing cooperative (& other stakeholders), using a design-led/planning approach and climate resilient development pathways, focussed on implementation case study neighbourhood:

- Haarsteichneighbourhood
- Heerle (?)

Leefbaarheid

Rechtvaardigheid
Mobiliteit
& parkways
multidisciplinary
Action

Do you want to be part of the
LEIN work programme? Yes

Who wants to join?
Jan van der
Negen Creators
Maud Huijzen (UM)

Corinne van Vorden
Hilde Vink (Province Utrecht perspective)
Ted (IIR)
Roei Vermeulen (Ling)
→ health & well-being

Actieformulier H: A just and transformative climate leadership programme. Creating transformative awareness and catalytic power for sustainable futures

Trekkers

Rolien Blanken en Jifke Sol

Deelnemers aan het gesprek

Nenya, Funda Atun, Annet, Mario Cincelski, Ina Horlings and Geert Jan Oud

Korte beschrijving van de steps die nodig zijn om voortgang te boeken

Doel van deze actie is om huidige en toekomstige informele en formele leiders te laten beschikken over de juiste expertise en vaardigheden om duurzame en circulaire transformaties aan te jagen en verder te dragen. Tot op heden is er te weinig aandacht voor deze kwaliteiten in alle mogelijke opleidingen. Informele leiders hebben veelal te weinig macht en invloed en formele leiders vaak te weinig lef en ambitie. Het idee is dat een trainingsprogramma, waarin ook eigen kwesties en casuïstiek ingebracht kunnen worden, mensen van de juiste transformatieve capaciteiten voorziet.

We willen daarmee transformatief en catalyserend leiderschap versterken bij personen die daar behoefte aan voelen, door training en kennis aan te bieden over persoonlijk leiderschap, netwerk leiderschap en inzicht in natuurlijke processen en politiek economische systeemveranderingen. Dat vraagt bewustzijn en connectie met zelf, anderen en natuur, het leren van transformatieve competenties zoals kunnen inspireren, verbinden en faciliteren. Ook vraagt dat inzicht in huidige ecosysteemcrises, kennis over netwerkinterventies, klimaatmodellen, businessmodellen en (arts) based interventies.

We zien hiervoor de volgende stappen:

- ☐ ontdekken wat er al is op het gebied van transformatieve leiderschapstrainingen voor een duurzame wereld
- ☐ het bij elkaar brengen van bestaande initiatieven en personen, met interesse en behoefte aan samenwerking en krachtenbundeling
- ☐ onderzoeken (theoretisch en praktisch) wat de waarde en effect is van transformatief leiderschap voor duurzaamheid
- ☐ uitvragen welke behoefte er leeft bij doelgroepen (pioniers, zoals start-ups, burgerinitiatieven, ondernemende ambtenaren en zoekende docenten en bijna pioniers) in het volgen van een training voor transformatief duurzaam leiderschap
- ☐ ontwikkelen van een eerste prototype van een just transformative climate leadership programme met een testgroep van de doelgroep
- ☐ ontwerpen van een communicatie and business plan voor deze training
- ☐ verder nadenken over een toekomstige transitie academie voor transformatief en duurzaam leiderschap

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Indien mogelijk, beschrijf hoe dit samenhangt met andere geïdentificeerde ideeën en hoe dit zich verhoudt tot de criteria voor het KIN werkprogramma.

Andere actieprojecten, waarmee een interessante relatie mogelijk is:

- ☐ De rol van de duurzaamheidsprofessional bij/in organisaties
- ☐ Beyond Participation: on creative methodology
- ☐ Beyond the point: acceleration of climate adaptation transitions by transforming the dominant governance

Transformatie Climate Action Leadership Skills zijn heel hard nodig in het komende decennium en de huidige educatietrajecten en trainingen voorzien daar nog te weinig in. Daarom is het ontwikkelen van een Transformative Climate Action Leadership Programme een belangrijke stap. Dit voorstel hangt sterk samen met een ander voorstel wat zich richt op professionals, en de initiatiefnemers van beide voorstellen hebben afgesproken hierover met elkaar af te stemmen. Tevens ligt er een voorstel op creatieve methodologieën, beyond participation gedoopt, waarvan wij vermoeden dat het prachtig aansluit bij het toepassen van leiderschapsskills in contexten en projecten waar creatieve interventies wenselijk zijn. Zowel de doorontwikkeling als de experimentatie met deze technieken past uitstekend bij de doelen van het Transformative Climate Action Leadership Programme. Voorts is het idee Beyond the point ook een fantastisch plan om dominante governance paradigma's en praktijken te transformeren. Wij zien voor ons dat de inzet van beginnende en ervaren transformatie professionals met de juiste climate action skills én de inzet van creatieve methodologieën hierbij bijzondere effecten kan hebben, die leiden tot andere just climate besluitvorming, acties en praktijken.

Deze drie projecten zien wij als een eerste mogelijkheid om meer samenhang in het programma te creëren, maar wij weten nog niet hoe anderen hier over denken. Er wordt wellicht meer zichtbaar tijdens de (goed gefaciliteerde) follow up eind oktober/begin november.

Hoe dit actieplan zich verhoudt tot de KIN criteria

Er zou een betere verbinding tussen inner en outer transformation in duurzaamheid moeten zijn stelt het IPCC rapport van 2022. Voortschrijdend inzicht over de rol van innerlijke transformatie (mindset, overtuigingen, waarden en daarmee samenhangende emotionele cognitieve en relationele capaciteiten) in relatie tot externe doelen en effecten in duurzaamheid en circulariteit laat het belang daarvan zien. En alhoewel er wel aandacht vanuit de domeinen van gedragspsychologie, gedragseconomie, duurzaamheidseducatie en politieke economie is voor dit thema, is het allemaal nog bijzonder gefragmenteerd. De vraag blijft hoe innerlijke transformatie kan bijdragen aan een transitie naar duurzaamheid, vooral ook omdat de bestaande maatregelen en interventies nog te weinig effect hebben gehad, waarmee duurzaamheidstransiëes te traag verlopen (Ramstetter et al., 2023). De recente ontwikkeling van de Inner Development Goals (IDG's, 2022) lijkt hier een antwoord op te kunnen bieden, omdat hier aandacht is voor *het hoe* van het bereiken van de Sustainable Development Goals, namelijk via innerlijke transformatie. De vijf IDG's die hierbij worden aangereikt, zijn de afgelopen twee jaren wereldwijd uitgetest en gemonitord en vertaald naar tools. Ook dit geeft mogelijk houvast aan het ontwikkelen van het onderhavige Climate Action Leadership Programme.

Wat voor soort resources zijn benodigd (bijv. tijd, middelen, mensen ..)?

Als het project max 2 jaren zal duren zien we volgende fasen:

1. Inventarisatie en onderzoek naar bestaande ontwikkelingen 6 mnd 20 k
Door 2 senior onderzoekers HBO/WO
- o. Netwerkvorming, uitwisseling kennis en ideeën en cocreatie 6 mnd 20 k
Door 2 facilitatoren (consultants) met hele netwerk
- o. Ontwerpen, testen en prototyping training en academie 6 mnd 20 k
Door 2 ontwerpers met hele team
- o. Verankeren, borgen en uitrollen (communicatie) en bizzplan 6 mnd 20 k
Door communicatie en bizz expert
- o. Periodiek monitoren van de output en outcome gedurende project 20 k
Door 1 onderzoeker HBO/WO
- o. Overhead, aansturing, coordinatie en verslag 24 mnd 50 k
Door projectleider 1.5-2 dgn per week

Totaal

150 k

Als er 5 grotere met elkaar afgestemde projecten mogelijk zijn (nog te beslissen), van het budget van 1.5 miljoen, is er ruwweg 300 k beschikbaar per (groter) project. Dit project kan fuseren met een ander initiatief gericht op professionals, dan is dit een deelbegroting, waarvoor pakweg de helft (150 k) begroot is. Het idee, is dat er eerst een verkenning van een half jaar nodig is naar bestaande climate action leiderschapsprofielen, gebaseerd op een eerste te maken heldere definitie daarvan. Daarna kan een tweetal ontwerpers, met trainerservaring een half jaar aan de slag om een design te maken van een training, geschikt voor doel en doelgroep. Vervolgens kan een communicatie/business deskundige het ontwerp ombouwen tot een aantrekkelijkewerving die uitgezet gaat worden. Daarnaast wordt een eerste bizz plan van een netwerk academie geschetst door deze professional. Het hele proces wordt van het begin af aan gefaciliteerd door twee personen, die zowel onderzoeks/ontwerpteam als betrokken netwerk met regelmatige tussenpozen bij elkaar roepen met vakkundige facilitatie op relatie, transformatie en creativiteit. Een monitor tenslotte kijkt naar de tijdlijn die doorlopen wordt en welke sleutelmomenten zich voordoen, hoe er ontwikkeld en geleerd wordt en hoe de eerste pilot ervaren wordt. Gebaseerd op het geschetste idee, zou er een projectleider voor 24 maanden aangesteld kunnen worden, voor aansturing en coordinatie van een team van 6-8 personen; bestaande uit (samengevat) twee onderzoekers, één a twee facilitatoren, twee ontwerpers, een communicatie-expert en een reflexieve monitoring deskundige, die opeenvolgende rollen vervullen in de verschillende fasen van het project.

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

De gedachte is dat het vergroten van de kritische Climate Action Transformative Leadership Skills bij een grote groep professionals in opleiding en on the job een essentiële versneller is van de circulaire duurzaamheids transitie in allerlei stedelijke vraagstukken. Het zijn cross cutting competences die nodig zijn in vitale stedelijke sectoren zoals de bouw-, de textiel-, het mkb-, de voedsel-, de energie, de zorg en de onderwijs transitie. In het huidige tijdsgewricht zijn deze sleutelcompetenties essentieel om verschil te kunnen maken, bij complexe vraagstukken en lastige besluitvorming. Het verrijkt professionals met

mogelijkheden om moedig te zijn, hun nek uit te steken, systemische samenhang te zien, anderen te inspireren en te mobiliseren, te faciliteren en effectief te netwerken. Het stedelijke ecosysteem zal daardoor versneld een aantal samenhangende transitieën kunnen omarmen, gecatalyseerd door een kritische massa van professionals die duwtjes kunnen geven op de juiste momenten. Dat betekent concreet meer circulaire ondernemers, meer lokale energierids, meer energiecoöperaties op wijkniveau, grotere biodiversiteit in de stad door lokale initiatieven in samenwerking met gemeentelijk klimaatbeleid, minder afval, betere circulaire samenwerkingen en een schonere lucht door verbannen benzineauto's, Som total gelukkiger mensen, die in een schonere en groenere omgeving kunnen verkeren. Let wel, het zijn nog wel kiemen die nog een verspreid en opgeschaald kunnen worden.

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

Noem er minimaal 3

What	Who	When Start
Vaststellen stakeholders en organiseren (evt virtuele) workshop: gericht op afstemmen plan van actie en indiening voor 7 nov	Trekkers en hopelijk KIN onderzoeker + stakeholders	Najaar 2023
Identificeren bestaande en vandaaruit (door) ontwikkelen van nieuwe transformatieve en climate action leiderschapsconcepten	idem	Voorjaar 2024
1. Ontwikkelen pilot richting prototype van een Transformatieve Leiderschap Training 2. Ontwerpen van landelijke netwerk academie die Just Climate Leadership Programmes borgt en verspreid	idem	Gedurende 2024/2025
- Sessies met stakeholders over uitkomsten en vervolg - Testfase en reflectie op het Transformative Climate Action Leadership Programme - Besluitvorming in projectteam en met stakeholders over borgen en verspreiden van ontwikkelde prototypes en formats.	Idem + stakeholders	Eind 2024- begin 2025 2025 Eind 2025

Wanneer komen jullie weer bijeen?

November 2023

Bronnen

Inner Development Goals: Background, method and the IDG framework, 2022

Going Deeper, 2023

Ramstetter et al, 2023, Fostering collective climate action and leadership:

Insights from a pilot experiment involving mindfulness and compassion,

iScience 26, 106191 <https://doi.org/10.1016/j.isci.2023.106191>

Actieformulier I: Pathways to fair, inclusive, resilient zero-emission mobility

Trekkers

Dick Ettema (aanspreekpunt), Laurens Bliet, Bart van Arem

Deelnemers aan het gesprek

Joost van de Ree, Gaby Langendijk, Jan Kadijk en anderen

Korte beschrijving van de steps die nodig zijn om voortgang te boeken

Doel van de actie is om door co-creatie nieuwe oplossingen voor zero-emissie mobiliteit te ontwikkelen en te testen (bijv. Mobility as a commons, radicale verstedelijkingsoplossingen, mobiliteitshubs, shared micro-mobilities, groene bedrijfsmobiliteitsplannen), en te leren over:

- Effecten op mobiliteit in CO₂ reductie
- Inclusie, eerlijkheid en welzijn
- Proces: wat zijn versnellers van de transitie
- Positieve en negatieve bij-effecten (leefbaarheid, vergroening, gezondheid, kwaliteit openbare ruimte)
- Bijdrage aan klimaatadaptatie (ook resilience van transport systeem)

Benodigde stappen hiervoor:

- Inventariseren/ontwikkelen ZE mobiliteitsoplossingen
- Ontwikkelen monitorings/evaluatie methode (o.a. In samenwerking met RIVM)
- Sessies met stakeholders over uitkomsten en vervolg

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Indien mogelijk, beschrijf hoe dit samenhangt met andere geïdentificeerde ideeën en hoe dit zich verhoudt tot de criteria voor het KIN werkprogramma.

Mobiliteit is verantwoordelijk voor een kwart van de CO₂ uitstoot, dus dit onderdeel kan significant bijdragen aan het vormgeven van klimaatmitigatie. Omdat mobiliteit in stedelijke gebieden integraal verbonden is met ruimtelijk ordening, ruimtegebruik en inrichting van de openbare ruimte, raakt het aan veel andere aspecten die in andere KIN ideeën terugkomen. Bijvoorbeeld: elektrificatie van mobiliteit is verweven met het energiesysteem (grid), verminderen van infrastructuur voor rijdende/geparkeerde auto's maakt ruimte vrij voor groen (kwaliteit leefomgeving, minder hittestress, wateropname). Algemeen speelt mobiliteit een cruciale rol in de ontwikkeling van verstedelijkingsconcepten waar bijv. ook BZK aan werkt. Kortom, mobiliteit speelt een belangrijke rol in stedelijke klimaattransitie. Daarnaast spelen bij de ontwikkeling van zero-emissie mobiliteitsoplossingen vragen met betrekking tot klimaatrechtvaardigheid, omdat er verschillen bestaan tussen bevolkingsgroepen zowel in draagkracht voor verduurzaming van mobiliteit als kwetsbaarheid voor ernstige verstoring van transportnetwerken door overstromingen, hittestress en storm.

Qua methode vereist deze actie een aanpak met stakeholders die aanhaakt bij bijv. wijkbenaderingen die zijn voorgesteld. Daarnaast haakt de evaluatie methode aan bij het initiatief van RIVM om gezondheidseffecten van klimaatverandering te monitoren (actie ??)

Wat voor soort resources zijn benodigd (bijv. tijd, middelen, mensen ..)?

Gezien de verwachtingen omtrent het budget, denken wij aan een projectmedewerker voor twee jaar (onderzoeker op WO niveau met feeling voor beleid), die een inventarisatie maakt van relevante stakeholders en nieuwe mobiliteitsconcepten, co-creatieworkshops organiseert en de evaluatie van mobiliteitsconcepten opzet, en met betrokken partijen (academisch, beleid en bedrijfsleven) een agenda voor vervolgprojecten opstelt. (kosten 135.100€) Verder is budget nodig voor bijeenkomsten en disseminatie (o.a. symposium, website) (kosten 15.000€) . Daarnaast voorzien we de inzet van kunstenaars om dilemma's te verbeelden en discussie op gang te brengen (5.000€). Dit leidt tot onderstaand totaalbudget.

junior onderzoeker (2 jaar, 1FTE)	€ 135.100,00
accommodaties en disseminatie	€ 15.000,00
ondersteuning kunstenaar	€ 5.000,00
TOTAAL	€ 155.100,00

Aanvragers Ettema, Van Arem en Blik brengen ieder 10 dagen aan tijd in gedurende het project.

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

Zie ook hierboven. Er kan een begin maken met de transitie naar zero-emissie mobiliteit, daar kansrijke opties te identificeren, en met name door te kijken waar de mobiliteitstransitie andere transitieën kan versterken (en vice versa). Te denken valt aan de energietransitie (autoaccu als energieopslag voor renewables), klimaatadaptatie door vergroening, faciliteren van hogere stedelijke dichtheden en nieuwe verstedelijkingsconcepten, gezondere leefomgeving)

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

Noem er minimaal 3

What	Who	When Start
Vaststellen stakeholders en organiseren workshop	Trekkers en hopelijk KIN onderzoeker + stakeholders	Najaar 2023
identificeren/ontwikkelen nieuwe mobiliteitsconcepten	idem	Voorjaar 2024
Ontwikkelen evaluatie methodiek	idem	2024/2025
- Sessies met stakeholders over uitkomsten en vervolg	Idem + stakeholders	Eind 2024-begin2025

Wanneer komen jullie weer bijeen?

November 2022

Actieformulier J: Warenhuis voor tweedehands, delen en repareren

Trekker

Rob van der Rijt

Wie denken en/of doen mee

[Jifke Sol](#), [Tim Immerzeel](#), [Pauline de Heer](#), [Jan Kadijk](#), [Rolien Blanken](#), [Seline Westerhof](#), [Nora Van Klingerden](#), [Bas van Vliet](#), [Bart van Arem](#), [Frans Melissen](#) en [Matthias Olthaar](#)

Aanleiding en korte beschrijving van de stappen die nodig zijn om voortgang te boeken

Consumptie van spullen veroorzaakt indirect (scope 3) het grootste deel van de uitstoot van broeikasgassen en heeft negatieve impact op de andere acht planetaire grenzen. Wanneer we gaan ontspullen of consuminderen, dan draagt dat automatisch bij aan minder energie- en materialenverbruik. Door op aantrekkelijke wijze tweedehands spullen te verkopen, spullen te delen en te laten repareren op een centrale en makkelijk bereikbare plek in de stad kunnen we een (grotere) beweging op gang brengen die leidt tot meer bewustwording, acceptatie en aanbod van tweedehands, delen en repareren.

Er zijn al diverse initiatieven in de tweede hands-, deel- en repareereconomie, maar die zijn vaak online (Vinted, Marktplaats, Peerby) of op te kleine schaal en nog te onaantrekkelijk fysiek lokaal aanwezig. Ook zijn ze vaak gericht op maar één product (kleding of meubels) en op één dienst: óf tweedehands, óf deelproducten óf repareren. Het zou aantrekkelijk kunnen zijn deze drie diensten te combineren op een centrale circulaire hot spot: het warenhuis voor tweedehands, delen en repareren.

We voeren het onderzoek zo uit alsof we werkelijk bezig zijn met het ontwikkelen van een nieuw warenhuis (met een merknaam, fotografie, personeel in beeld, dienstenaanbod). En we communiceren via een website en sociale media ook op reguliere basis over de voortgang. Daarbij zal input gevraagd worden van toekomstige 'klanten' en andere stakeholders. Het moet zo enthousiasmerend gaan werken dat op het einde van het onderzoek de eerste warenhuizen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Volgende stappen:

Wanneer we de circulaire economie m.b.v. het warenhuis in een stad willen bevorderen en aantrekkelijk maken dan zijn de volgende onderzoeksvragen belangrijk:

- Wat is praktisch nodig qua gebouw, personeel, materiaal, financiering, garantiemogelijkheden, support vanuit overheid en bestaand bedrijfsleven?
- Wat is er allemaal verkrijgbaar in het warenhuis voor sharing en repairing (spullen, mobiliteit, zorg, lokaal en plantaardig voedsel, kunst en creativiteit, huisvesting en meer)?
- Wie wordt eigenaar van het warenhuis, een coöperatie, de stad of de klanten zelf?
- Wat voor soort ondernemers gaan het idee vervolgens daadwerkelijk in de praktijk zetten en hoe gaan we die ondernemers vinden?

-Op welke manier kunnen we studenten (MBO, HBO, WO), inwoners van steden en reeds bestaande initiatieven betrekken bij het warenhuis? Uiteindelijk kunnen we met de antwoorden op deze vragen een openbaar bedrijfsplan opstellen waarvan initiatieven voor tweedehands, delen en repareren gebruik kunnen maken om zo snel te kunnen opschalen.

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Ja.

Het eerste werkprogramma van het KIN richt zich op “Klimaattransitie in stedelijk gebied door de lens van klimaatrechtvaardigheid”. Het opzetten van een blauwdruk van een bedrijfsplan biedt een gebiedsgerichte focus met duidelijk stedelijk handelingsperspectief: het draag concreet en op rechtvaardige wijze bij aan de reductie van scope 3 emissies.

Er is sprake van een transdisciplinaire aanpak. Er is namelijk, voor het opstellen van een blauwdruk van een bedrijfsplan, kennis nodig vanuit gedragspsychologie, het recht, bedrijfskunde, financiering, circulaire economie, vastgoed, stedelijk beleid en communicatie.

Door het onderzoek en haar bevindingen ook openbaar te publiceren (alsof het warenhuis er al is) ontwikkelen we een ‘radicaal’ alternatief (we staan al met één been in de toekomst), dat duidelijk verder gaat dan de huidige manier van onderzoek doen.

Wat voor soort resources zijn benodigd

Eind 2025 moet het onderzoek zijn afgerond. Daarvoor is nodig:

Projectleiding, coördinatie en verslag

24 maanden x 10 uur per week x €80,-

76.800,-

Begeleiding studenten die bijdragen aan beantwoorden deelvragen

5 deelonderzoeken (aanbod warenhuis, juridisch, financieel/subsidies, overheidsbeleid en management & organisatie) x 40 uur x €80,-

16.000,-

Netwerkvorming, uitwisseling kennis, sparren en ideeën en co-creatie

3 bijeenkomsten met de 12 hierboven genoemde KIN-meedenkers/supporters (live of online incl. voorbereiding) x 5 uur x €80,-

14.400,-

Communicatie

Bedenken merknaam, logo en huisstijl warenhuis, opzet website, verhalen schrijven en passende beelden zoeken of maken, effectief overbrengen kennis, enthousiasmerende werking, mogelijkheid voor directe terugkoppeling van bezoekers website.

25.000,-

Monitoren van de output en outcomes gedurende het project

1 onderzoeker/docent HBO/WO 250 uur x €80,-

20.000,-

Totaal

152.200,-

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

Ja, tweedehands, delen en repareren wordt aantrekkelijk, zowel voor de klant/burger als voor ondernemers die hier stappen in willen zetten. Het draagt bij aan een reductie van scope 3 emissies en heeft positieve impact op de andere 8 planetaire grenzen. Het delen en repareren van producten realiseert daarnaast kwaliteit van leven voor iedereen en betreft mensen met een kleine en grotere beurs.

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

What	Who	When
Vaststellen actieformulier	Trekker en hierboven genoemde 12 KIN-supporters	Oktober 2023
Bijeenkomst KIN werkprogramma	Alle trekkers van KIN-acties	Oktober 2023
Indienen voorstel in werkprogramma	Trekker en een deel van hierboven genoemde 12 KIN-supporters	November 2023
Start onderzoek warenhuis	Trekker en betrokken KIN-supporters	Januari 2024

Wanneer komen jullie weer bijeen?

November 2023

Actieformulier K: Digital support for KIN actions

Trekkers

Haili Hu

Hella Hollander

Ben Wichers Schreur

Deelnemers aan het gesprek

Funda Atun, Laurens Blik, Fulco Ludwig

Korte beschrijving van de steps die nodig zijn om voortgang te boeken

Provide trainings and data infrastructure, like compute and storage facilities, to support the KIN work program to make sure that KIN research output and data is FAIR: Findable, Accessible, Interoperable, Reusable.

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Yes:

The KIN programme will use and produce data in some form, irrespective of the exact implementation and details. This action is to ensure the data involved is FAIR and the work programme makes efficient use of the data infrastructure available in the Netherlands.

Wat voor soort resources zijn benodigd (bijv. tijd, middelen, mensen ..)?

There is already a lot of data and digital infrastructure available. For example, access to SURF's research services can be applied through the NWO computing call; data can be freely deposited in DANS data stations (to a certain limit); and KNMI data is open and freely accessible. However, support is needed in finding and using the available resources and data. Training on FAIR data management and making data reusable will be necessary for setting up a data management plan at the start of the project and for sharing good practices with partners in the network.

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

This is supportive action, so it will no direct consequences for the climate transition in urban areas.

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

Noem er minimaal 3

What	Who	When Start
Share info about available digital data infrastructure at e.g. SURF and DANS with KIN organisation		
Report Crutzen workshop results back into own organisations		
Inquire about Research Data Management plan and provide support to achieve this		

Wanneer komen jullie weer bijeen?

At the follow-up meeting organized by the KIN in Amsterdam.

Action Planning Form L: Linking formal and informal worlds for climate just and healthy neighborhoods

Champions

Marthe Derkzen WUR (+ Lenneke Vaandrager WUR + Gerd-Jan Oud HAN)

Participants in the conversation

- Robijn (N5Foundation)
- Anne-Marie Hitipeuw (Min. I&W)
- Maud Huijnen (UM)
- Meggy Bosma (De Duurzame Oplossing)
- Maarten Hogewei (RU)
- Leon Hermans (IHE)
- Lorraine Trento Oliveira (UT-ITC)
- Nanya Jochemsen (UU)
- Seline Westerhof (Erasmus)
- Ted Veldkamp (HR, HvA)
- Marco Cinelli (Leiden UC)

Short description of the action necessary to make progress

with this There is a mismatch between the formal world of local governments and institutions operating in the fields of care and wellbeing, housing, infrastructure, green maintenance, etc. and the informal world of citizen initiatives, community centers and social enterprises. It is a siloed world of budgets and sectors next to a holistic world of people that act and build communities. Yet we need both worlds to work together to speed up the transition to climate just and healthy neighborhoods. The KIN program should prioritize successful actions and approaches that link both worlds. We propose to use participatory and inclusive decision-making for developing solutions to tackle systemic transitions (e.g., update of the energy system/infrastructure, mobility strategies, water management plans) and assess the implications of each one on the different stakeholders. This allows to identify the constraints placed by each stakeholder, as well as the objectives that each one has at their core.

Should this be part of the KIN werkprogramma?

Yes. It is essential to include citizens and local governments in the climate transition to avoid that those with the least means to adapt (e.g. low-income, ill health, socially isolated) carry the largest burden from climate impacts. If we want climate justice to become a reality, we need to ensure that climate justice is lived in each and every neighborhood.

This action aligns with other KIN actions:

- Versnellen in de wijkaanpak door samenwerking tussen uitvoerders en kennisinstellingen
- Make the health and wellbeing dimension explicit in climate justice
- Codesigning resilient and just neighborhood pathways
- Transformative learning platforms for climate justice

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

Yes, in both the short and the long term by:

- 1) Increasing awareness and acceptance of climate action
- 2) Learning about climate solutions that are designed locally (fit for purpose)
- 3) Coupling climate measures with locally desired actions and projects e.g. for social connection, food production, gardening and safe streets → multiple benefits
- 4) Improving collaboration between formal organizations and informal actors to ensure that solutions work for the neighborhood as well as for the city
- 5) This process can lead to collaborative solutions, where the ownership of the decision is shared by all the stakeholders.

What next steps will you take?

Mention at least 3

What	Who	When Start
Collect experiences (cases, living labs, pilots) & collaborative, participatory and fun approaches that link the formal and informal worlds at neighborhood level	Group members (incl. lessons from international experiences)	With KIN work program in 2024
Design & test an action framework for climate just neighborhoods	Group members together with local formal and informal partners	2025 & 2026
Share learnings within and beyond KIN	Group members, community organizations, KIN network, local governments, VNG, Ministries, GGD and many more	Continuous

When will you meet again?

At the KIN follow-up meeting in Amsterdam late October.

Action Planning Form M: KINship: Our ecosystem is our common ground - Climate transition is a process of participation

Participants in the conversation

Liesbeth Bik, Audrey Esteban, Jeroen Berkvens, Marco Cinelli, Yogi Hendlin
Bart van Arem, Joost van der Ree, Abdi Mehvar, Ysabella Goedhart, Seline
Westerhof, Meggy Bosma, and others

Short description of the action necessary to make progress with this

We noticed that when it comes to critical societal concerns, the arts, culture and humanities (the so-called 'soft' sector), as well as people from all walks of life, are frequently not encouraged to think and write, let alone collaborate on research. As a result, people do not feel like they are part of the conversation, despite the fact that they are all experts in their own fields. We find that discussions are frequently top-down: everything is often 'about' rather than 'with'. It is often forgotten or ignored that each one can provide specific life experiences and insights that can foster a harmonious transition. We need more participatory and co-constructive solutions to make sure that we have all the stakeholders at the decision-making table and develop shared and agreed decisions.

Climate transition, especially in urban areas, is a process in which individuals and networks must have a place to participate. They need to be connected in order to feel and understand the importance of common ground. This could or perhaps should be the role of KIN: to “gather the neighbors and start a movement”. Science and the academe have often been regarded as distant to the society, through our work programme, we identify art to function *as a theatrical or performative ‘testing ground’ in living-, feeling- and thinking through scenarios, to open up problem spaces through new perspectives, creating new thinking through resonance between these perspectives and insights*. Artists do not have a monopoly on intuition, and knowledge comes also from sources other than academics or scientists.

The goal of KIN is to have a societal influence and to connect initiatives and activities so that the whole is greater than the sum of its parts. The KIN conference was a solid start; now we must continue to build a low-key structure to expand the conversation. We created a WhatsApp group to continue the initiative as an initial step, inspired by conversations and exchanges with the Crutzen workshop participants. The fact that we gravitated to each other because of the energy everyone brings is one of the successes of the process KIN started.

We propose the ‘vehicle’ or concept of a programmed ‘café’, landing on the different locations deriving from our network (a shared local ground), to have regular meetings to bring our networks, knowledge, skills, spaces, and experience together - starting in Rotterdam, for pragmatic reasons. Every host takes the lead in programming the specific ‘event’, and may want to invite individuals and other parties. It becomes viral, a growing ecosystem. A rolling stone.

We propose to use participatory and inclusive decision-making for developing solutions to tackle systemic transitions (e.g., update of the energy system/infrastructure, mobility strategies, water management plans) and assess the implications of each one on the different stakeholders. This allows us to identify the constraints placed by each stakeholder, as well as the objectives that each one has at their core.

Should this be part of the KIN werkprogramma?

Yes, this should be part of KIN as a way of working together, resonating and defining the work programme. In pragmatic institutional terms, this action plan proposes to be the knowledge and art integration workprogram for the overall proposal. We aim to be the link that bridges all the work programs together and the workprogram that facilitates the conversation not just among the scientific and academic actors but with societal partners.

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

In the long run, yes. The way you work and resonate together matters for how you are going to shape the transition, as a larger institution, too. The future of bundling multiple system transitions at the same time, hopefully results in many cafes gone viral, everywhere. However it is not about the quantity but about the resonance in these processes, in between 'cells'. This process can lead to collaborative solutions, where the ownership of the decision is shared by all the stakeholders.

What next steps will you take?

What	Who	When Start
Gather (on changing locations)	The group opens up to networks: contacts them, and creates an inventory on what they can and want to offer, ie skills, venues such as radio, cultural and educational spaces.	We already started by forming a group to mobilize via WhatsApp. This is born from the discussions on the WhatsApp
Making plan and timeline	Involved: whoever wants to be. Use/apply instruments present in the group: like for example the radio at Worm, and others. Involve our own networks: students, artists, architects, anthropologists, and, form a collective energizing team.	Through the coming year. Start for example with pecha kucha and thematic nights, supported by KIN. Record, broadcast live, edit it to podcasts, publish. Poetry readings.

In a year: a bigger event/conference that brings together the other work packages and action plans together, in a venue that is both artistic and accessible to the whole society. Universities, radio and art spaces, museums, hogescholen, etcetera.	Organize together with other workprogram	Four to six months after the award of the grant to the entire group.
--	--	--

When will you meet again?

We ask KIN to mediate, publish and support (at least a minimum of) monthly meetings, and invite the network around KIN to be part of this.

BUT; In a way, KIN should in fact already do this, BE this: mobilize people, networks, skills, voices. KIN does not need to have or be a building. KIN needs to mobilize KINship. Only then a transition and a change of behavior of people can take place. Let's discuss further!!

Actieformulier N: Accelerating the neighborhood-approach for just climate transitions through learning ecosystems

Trekkers

Ted Veldkamp, Arno van Herwijnen

Deelnemers aan het gesprek

Paul van Beem, Leo Meyer, Sible Schöne, Antoine Maartens, Marthe Derkzen, Marthe Singelenberg, Bart van Arem, Wessel Ganzevoort, Joris van Laarhoven, Joost van der Ree, Corinne van Voorden, Godelieve van Heteren, Carola Schouten

Korte beschrijving van de steps die nodig zijn om voortgang te boeken

Gemeenten worden een grote rol toegedicht in het realiseren van de energietransitie in de wijk. De wijkgerichte aanpak van de klimaattransitie faalt echter (ten delen). Oorzaak ligt in capaciteit (uitvoering en beleid), praktische uitvoerbaarheid (wicked veelkoppig probleem), beperkte governance structuur om in gezamenlijkheid problemen aan te pakken (inclusief bepaling van rol, verantwoordelijkheden en het delen van regie) en het ontbreken van een duurzaam goed ontsloten platform om ervaringen, uitkomsten, lessons learnt te delen (succes en én failures). Er is op dit moment op verschillende niveaus sprake van wensdenken met beperkte aandacht voor de praktische realiteit. Een disconnect bestaat tussen de systeem- en menslogica. Aandacht voor het praktische en praktijkgerichte ontbreekt en de rol, wensen, behoeften en uitdagingen van de particulier en het MKB ontbreekt. Om doelen niet uit het oog te verliezen is collectief handelen en samenwerken langs de quadruple helix vereist.

Binnen dit actieplan hebben we onszelf als doel geformuleerd om de wijkaanpak te versnellen door de samenwerking tussen uitvoerders en kennisinstellingen te versterken; zorgen dat de KIN-aanpak werkt. Dit vereist nodige transformaties bij kennisinstellingen om bij te kunnen dragen aan het uiteindelijke beleidsdoel (klimaatneutrale wijken). Bijvoorbeeld om te snappen hoe hun praktijkpartners werken, en in welke vorm van kennis en leren praktijkpartners behoefte hebben. De kracht van kennisinstellingen ligt weer in het lerend vermogen en collectief geheugen. Belangrijk hierbij is om toe te werken naar een 'rapid response' structuur waarbij elke instelling of onderzoeker niet steeds het wiel opnieuw hoeft uit te vinden. Dit draagt ook bij om uit het 'pilotmodel' te komen en meer structureel / duurzaam betrokken te zijn als kennisinstelling.

Dit beogen we te doen door te werken naar een combinatie van een 'lerend ecosysteem' en platform. Er zijn al allerlei kennisnetwerken maar onze toevoeging is dat het specifiek gericht is op het faciliteren van wederzijds leren tussen kennisinstellingen en uitvoerders, en die samenwerkingen wat meer structureel te maken. Doel is ook het leren tussen kennisinstellingen onderling te faciliteren. MBO, HBO en Universiteit hebben hun eigen krachten en kunnen

qua wijkaanpak ook van elkaar leren. Dit vergroot het leer- en handelingsvermogen. We willen nadrukkelijk ook voortbouwen op bestaande kennis en initiatieven; we beginnen niet vanaf o.

We onderscheiden hierbij 2 onderdelen:

1) Inventarisatie

- Inventariseren bestaande wijkaanpak-initiatieven waar kennisinstellingen bij betrokken zijn, om dit te ontsluiten en te kunnen doorontwikkelen / versterken
- Inventariseren knelpunten bij het wederzijds leren en kennis delen, geleerde lessen en behoeften vanuit de praktijk.
 - a. Ook hierbij putten we uit eerder uitgevoerde projecten en inventarisaties
 - b. Niet alleen wat we al weten, maar ook wat we nog niet weten, waar liggen de openstaande vragen?
- Inventarisatie van de soorten kennis en vaardigheden die verschillende partijen uit de quadruple helix kunnen bieden in de samenwerking

2) Ontwikkelen community / platform

- Voorstellen uitwerken voor een samenwerkings-/leerstructuur, inclusief de verankering hiervan in bestaande infrastructuur. Relevante termen / factoren:
 - a. Embedded research
 - b. Lerend ecosysteem
 - c. Community of practice
 - d. Zelfreflectie: wat past voor mijn organisatie, en wat kan daar beter?
 - e. Bescheidenheid van kennisinstellingen

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Voorstel lijnt op met aanpalende voorstellen rondom versterken van infrastructuur voor lerende ecosystemen en een wijkgerichte aanpak. Biedt daarbij plaats voor inhoudelijk gedreven voorstellen e.g. mbt pathways.

Om beoogd multiplier effect te behalen met KIN werkprogramma is het opbouwen van de juiste (infra-)structuren cruciaal. Het actieplan zoals beschrijven draagt hier in belangrijke mate aan bij.

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

Om de klimaattransitie te doel slagen is versnelling op gemeentelijk niveau vereist. Een lerend ecosysteem ter ontwikkeling, ondersteuning, borging en verspreiding van kennis en inzichten is hierin cruciaal. Ontwikkeling van een dergelijk ecosysteem zal daarom een positieve, versnellende uitwerking hebben voor de klimaattransitie in stedelijk gebied.

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

What	Who	When Start
Vaststellen stakeholders en organiseren (evt virtuele) workshop: gericht op afstemmen plan van actie en indiening voor 7 nov	Trekkers en hopelijk KIN onderzoeker + stakeholders	Najaar 2023
Opzetten online omgeving voor samenwerking	Trekkers	Najaar 2023
Inventarisatie praktijkvoorbeelden, betrokken actoren, knelpunten en oplossingen. Koppeling met beleidsagenda's op verschillende schalen.	idem	Winter 2023-2024
Voorstellen uitwerken leren ecosysteem (community/platform)	Idem	Voorjaar 2024

Wanneer komen jullie weer bijeen?

November/December 2023

Action Planning Form O: Public participation in decision making

Involved group:

Goda Perlaviciute, Lorenzo Squintain, Christina Eckes, Alphons Rommelse, Pieter ter Have, Carola Wijdoogen, Iris Burgers, Nenya Jochemsen, Liesbeth Bik, Ina Horlings

Short description of the action necessary to make progress with this

Climate change is among the biggest challenges ever faced by humankind, calling for immediate policies to reduce greenhouse gas emissions (IPCC, 2023). However, climate policies often face **public resistance**, especially when they turn into concrete actions (e.g., building wind parks). Stimulating **public participation in decision making** is an increasingly popular strategy of policymakers to get policies accepted. **Public participation** refers here to organized processes (e.g., public meetings, citizen assemblies) by responsible parties (e.g., policymakers, project developers) to engage the public in decision making on climate policies and projects.

The Aarhus Convention sets the rights for people to access information, participate in decision making in environmental matters and to seek justice. Beyond these basic principles on environmental democracy, however, there is no agreed criteria for how to organize public participation as a **fair democratic process**. Currently, participatory processes are oftentimes plagued by **one-way communication**, **lack of meaningful decision-making power** (also known as “fake participation”), and **lack of inclusion and diversity**, as public participation is often dominated by homogeneous, privileged groups, such as white men with high education and income (Entradas, 2016; Squintani, 2017).

This action point is aimed at providing timely, evidence-based, and hands-on guidance for organizing fair democratic participatory practices.

In the KIN Crutzen workshop, we identified some of the key components for such practices:

- Transparent, open
- Accessible (at different times, different locations)
- Well thought-through criteria for decisions (e.g., not just shouting something out of anger)
- Not only egoistically-driven, but common-good driven
- There is enough time
- Involve all affected (there are more stakeholders than you may think)
- Deliberative
- Accountable
- Effective and efficient, needs to accelerate the transition, get people engaged in the transition
- Opportunity for all citizens to take part
- Representative / diverse / inclusive (e.g., low SES-neighborhoods, people with disability)
- Ability to play an actual role in the decision making, real decision-making power
- An environment in which arguments (not power) win
- Empowering underrepresented groups

- Listening to the quietest voices (We should hear the ones that we don't hear now) -> but this does not mean that the quietest people are necessarily the ones that are least egoistic for example
- Redistributed power, power to those affected by the decisions
- Not only the people who raise their hands first
- Public servants need to be capable of connecting to people – do citizens feel they have the connection? Do they have trust?
- There should be room for conflict, unrealistic to think that everyone will agree

The Crutzen workshop has shown that there are a lot of important things to consider around public participation, including who should be involved (e.g., is “statistical” representativeness good enough?, is it everyone to not have everyone involved?), how to distribute power (e.g., who are most affected and how to make sure their voice is sufficiently represented?), how to reach different groups in society, etc. These questions are guiding for this action point.

Should this be part of the KIN werkprogramma?

This action point aligns with the KIN's focus on climate transitions in urban areas through the lens of climate justice. Specifically, it addresses one of the key pillars of climate justice, namely **participatory justice**, i.e. the extent to which climate decision making is done in a fair and just manner, taking public interest into account. As such, public participation in decision making is a necessary part of the discussion on climate justice. This action point ties with other action points that focus on the other key pillar of climate justice, namely distributive justice, i.e. the extent to which costs and benefits are distributed fairly in society. Participatory justice and distributive justice are central building blocks for climate justice and therefore need to come forward in the KIN programme.

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

Yes, immediately. We are observing a proliferation of public participation procedures in the context of climate and energy. Recent examples include climate assemblies in urban settings (e.g. recently in Leiden, Zwolle) and nationally (“[Inwonerraad energie](#)”) and many other participatory actions for example around regional energy strategies ([RES participatie](#)). Yet, as regards public participation, we may be trying to run before we can walk. Specifically, as yet there is no integrated framework of guidelines and criteria to define what FAIR participation is and which are the key FAIRNESS PRINCIPLES to be applied to public participation procedures. At the same time, there is a lot of knowledge and experience built in science and in practice across many real-life participator practices. The most important action now is to inventorize and systematically assess the ongoing practices against a set of FAIRNESS criteria, leading to an integrated roadmap for FAIR public participation in decision making. We prioritize the following questions:

- How do you achieve fair procedural participation? -> What is the connection between fairness and representativeness? (Hoe zorg je voor gerechtvaardigde process-participatie? -> Wat is de koppeling tussen rechtvaardigheid en representativiteit?)
- How do you embed participatory processes within the general ways of how the public is now engaged? (Hoe koppel je specifieke participatieve processen met het “algemene” wijze waarop maatschappij wordt betrokken?)
- How do you make energy transition the ownership of everyone? Which participatory methods can contribute to that? (Hoe maken we de energietransitie van iedereen? -> Welke vormen van participatie dragen hieraan?)
- Which participatory forms are most suitable for reaching those who are currently not being reached? (Welke vormen van participatie sluiten het beste aan bij de nu niet-bereikte groepen?)

What next steps will you take?

Action plan assuming funding (ca. 200k) and 24 months duration

What	Who	When Start
Networking and knowledge exchange between partners tasking public participation (e.g. RES, NKP, VNG), parties organizing public participation (e.g. number 5 foundation, EMMA, bureau burgerberaad), and scientist from relevant disciplines (psychology, political sciences, sociology, law, etc)	Project team	1-6 months
Based on input above, literature review, case-study analysis, define a framework for FAIR public participation	Idem	7-12 months
Build NATIONAL PUBLIC PARTICIPATION PLATFORM for synthesizing evidence and knowledge on public participation, against the FAIRNESS principles defined earlier (building on the already-existing public participation center)	Idem	13-18 months

NATIONAL PUBLIC PARTICIPATION PLATFORM provides concrete, evidence-based guidelines for which forms of public participation to apply when, for which proposes, under which conditions, etc. As such, direct output for practice in order to facilitate participatory practices.		19-24 mon
---	--	-------------------------

When will you meet again?

November-December 2023

Action Planning Form P: Regional meta-labs to synergize transformative learning at neighborhood level

Involved group:

Marc Dijk, Funda Atun

Participants in the conversation

Paul Vergeer and various others (see paper version); We also suggest to merge with TED's action. [\[form N\]](#)

Short description of the action necessary to make progress with this

[Problem analysis]

- There is enough (technical) knowledge, the problem lies in the implementation: to go from pilot toward 'district to district' process, and (within local government) to work integrally
- There are successful pilots, the challenge is scaling up. Aspects of that are:
 - More capacity of people needed within government
 - We need to stop bringing in new consultants all the time and, as a municipality/region, build our own capacity: a pool of people that you can deploy [Here academics may be of help]
- More generally: we need to move from 'pilots & projects' towards a 'process approach'.
 - More specifically: more people capacity, but also finances to invest (institutional investors find the projects too small), room in legislation to effectively implement

[Necessary action]

Each of the 30 'Energy regions' in the Netherlands should have its own **Regional meta-labs**, to synergize transformative learning at neighborhood level.

These **Regional meta-labs** have two aims:

1. Capacity building for upscaling, Developing a learning agenda with practitioners; Multi-domain agenda (housing mobility, health, legal issues, financial issues, ...) [that come together in the neighbourhood] Knowledge organizations offer their skills & expertise (especially expertise on learning structures);
2. Second aim: to develop a generic neighbourhood tailoring approach: a new approach that is tailored enough to do justice to the people in the neighbourhood, and is general enough to replicate in practically all neighborhoods;

Should this be part of the KIN werkprogramma?

Yes, this should be part of KIN as a way of bringing various actions together.

Will this impact the climate transition in urban areas, if so how?

Yes, from day #1 it will catalyze what is already happening.

What next steps will you take?

What	Who	When Start
We start with three Regional Labs: in Eindhoven, Zuid-Limburg en Zaanstad	Saskia (Eindhoven), Mario (Zuid-Limburg) and Alphons (Zaanstad)	As soon as we (in particular the 'learning coordinators') have KIN funding
Co-develop a Learning Agenda for each Lab with local / regional stakeholders	Local stakeholder invited by Saskia, Mario and Alphons	Three months after KIN funding started.
We scale from 3 to 10 energy regions. And then to all 30.	Organize together with Kennisplatform Aardgasvrije wijken, Platform31	After 1 year, 1,5 years, respectively

When will you meet again?

As soon as we (in particular the 'learning coordinators') have KIN funding

Actieformulier Q: Sustainability professionals for accelerating fair and just climate transition.

Duurzaamheidsprofessionals voor het versnellen van rechtvaardige klimaattransities

Trekkers

Tim Immerzeel, Paquita Perez en Femke Merkk

Deelnemers aan het gesprek

Femke Merkk, Saskia van Hulten, Antoine Maartens, Jeike Wallinga, Arno van Herwijnen, Laura Warmerdam, Rolien Blanken, Susanne Buck, Annet Kempenaar

Korte beschrijving van de steps die nodig zijn om voortgang te boeken

De transitie naar een klimaatrechtvaardige samenleving vraagt om veelzijdige duurzaamheidsprofessionals met uiteenlopende kennis en vaardigheden. Duurzaamheidsprofessionals worden in hun dagelijkse werksituatie namelijk geconfronteerd met grote uitdagingen die komen met de complexiteit van de klimaattransitie. Het wegen en bijeenbrengen van verschillende “rechtvaardigheidsclaims” (belangen en idealen) van diverse stakeholders en ook het meenemen van collega’s binnen de organisatie zijn daarbij uitdagende processen. In het onderliggende transdisciplinaire (actie-)onderzoek zal samen met stakeholders en de huidige én toekomstige duurzaamheidsprofessionals het geheel van noodzakelijke kennis, vaardigheden en attitudes (ook wel competenties genoemd) richting eerlijke klimaattransities verder geëxpliciteerd en toegepast worden. Er zijn twee hoofdvragen: in hoeverre hebben duurzaamheidsprofessionals in hun dagelijkse praktijk oog voor klimaatrechtvaardigheid? En hoe wordt en moet er in training en onderwijs voor huidige en toekomstige duurzaamheidsprofessionals aandacht besteed aan klimaatrechtvaardigheid?

Voor de eerste vraag richten we ons op de huidige duurzaamheidsprofessionals en zien we de volgende stappen voor ons.

- In co-creatie met huidige duurzaamheidsprofessionals willen we onderzoeken op welke wijze oog hebben voor klimaatrechtvaardigheid onderdeel is van de huidige competenties van duurzaamheidsprofessionals; hoe klimaatrechtvaardigheid te integreren valt in de reeds bestaande theoretische raamwerken voor duurzaamheidscompetenties (zoals: interpersoonlijk samenwerken, ondernemend denken en handelen, capaciteitsopbouw faciliteren, strategisch denken en handelen, politiek denken en handelen, en implementeren) en in de praktische toepassing daarvan in bijvoorbeeld de methodiek van Stichting Klimaatgesprekken en onderwijs/trainingen voor duurzaamheidsprofessionals.

- We gaan nieuwe trainingen ontwerpen en huidige workshops -zoals de KlimaatGesprekkenmethodiek (zie hieronder)- (door)ontwikkelen zodat klimaatrechtvaardigheid daar integraal onderdeel van wordt;
- We gaan deze (her)ontworpen trainingen en workshops door middel van interviews en enquêtes evalueren op hun effectiviteit, waarin klimaatrechtvaardigheid geadresseerd wordt. De resultaten hiervan zullen vervolgens geïmplementeerd worden in trainingsfaciliteiten voor en informatieverbreiding aan de professionals.
- Het werk van een duurzaamheidsprofessional is veelzijdig en uitdagend. Klimaatverandering en -transitie worden vaak gezien als wicked problems die binnen organisaties leiden tot weerstand, onzekerheid en fundamentele vragen over de toegevoegde waarde van organisaties. Het kan intens zijn om het hoofd te bieden aan weerstand en werken aan onzekere, niet altijd goed gedefinieerde doelstellingen. Het risico op burn-out bij duurzaamheidsprofessionals is daarom reëel. We willen de prevalentie onder duurzaamheidsprofessionals nader onderzoeken via interviews en enquêtes, en dit koppelen aan aandacht voor duurzame inzetbaarheid en burn-out-preventie in de te ontwikkelen trainingen.
- De bestaande KlimaatGesprekken methodiek aanpassen voor de doelgroep van gemeentebestuurders (op basis van bestaande expertise);
- De effectiviteit van de aangepaste methodiek iteratief toetsen en doorontwikkelen.

Voor de tweede vraag richten we ons op toekomstige duurzaamheidsprofessionals. Namelijk, ook voor studenten sociale wetenschappen aan Nederlandse universiteiten die zich bezig houden met (hr-)beleid en governance vraagstukken, worden de nieuwe klimaatbanen steeds meer een realiteit. De kans is groot dat zij als beleidsmedewerker te maken krijgen met klimaatvraagstukken. Steeds meer universiteiten bieden daarom vakken, minoren en masters aan waarin vraagstukken van klimaatverandering centraal staan. Echter, het is onduidelijk in hoeverre het onderwijs binnen de sociale wetenschappen studenten de juiste kennis en vaardigheden aanreikt om studenten voor te bereiden op die zogenaamde klimaatbanen. Wat brengen zij nu al aan kennis en vaardigheden mee die relevant zijn voor de klimaatbanen, in hoeverre hebben zij oog voor klimaatrechtvaardigheid en wat ontbreekt er nog aan kennis en vaardigheden die cruciaal is om goed te functioneren als duurzaamheidsprofessional?

- Om hier inzicht in te krijgen willen we met dit project interviews/focusgroepen/vragenlijsten afnemen onder alumni van de Faculteit Sociale Wetenschappen van de UU die werkzaam zijn als duurzaamheidsprofessional (of een typische klimaatbaan hebben): We gaan hen bevragen over hun huidige functie en de meerwaarde van de studie die zij gedaan hebben. Ook bevragen wij hen over de kennis en vaardigheden waarvan zij vinden dat die terug zouden moeten komen in een onderwijsprogramma dat de huidige studenten beter gaat voorbereiden op de toekomstige arbeidsmarkt.
- Op basis van die inventarisatie gaan we ofwel een trainingsprogramma voor huidige masterstudenten (met een interesse in klimaatvraagstukken) ofwel een postgraduaat programma opzetten waarmee we

studerende/afgestudeerde sociale wetenschappers kunnen helpen om hun duurzaamheidskennis en -vaardigheden bij te spijkeren.

Het overkoepelend doel van dit actieplan is om trainingen en onderwijs voor huidige en toekomstige duurzaamheidsprofessionals te ontwikkelen en te testen, zodat de set van competenties die nodig is voor rechtvaardige klimaattransities verder geprofessionaliseerd en ingebed raakt. Hiermee hopen we ook uitputting bij de professionals te voorkomen en hun duurzame inzetbaarheid te bevorderen.

Moet dit onderdeel zijn van het KIN werkprogramma?

Ja. De vijf overkoepelende thema's – Definitions, Pathways, Professionals, Neighbourhoods, Support - omvatten de meeste en belangrijkste ideeën en actieplannen die tijdens 9-11 oktober zijn geïdentificeerd. Ons transdisciplinaire programma richt zich op de rol van de klimaat- en duurzaamheidsprofessional in dit geheel (thema Professional)– de professionele menselijke schakel die nieuwe competenties nodig heeft en tevens mogelijk veel weerstand zal ontmoeten bij het vormgeven en realiseren van de klimaattransitie. Door ons programma kunnen we de klimaatprofessional competenties aanreiken en trainen waarmee hij/zij de transitie kan versnellen. Het oog hebben voor klimaatrechtvaardigheid en daarnaar handelen is een belangrijk onderdeel daarvan en wordt verder uitgewerkt.

Omdat klimaatprofessionals veelal in complexe situaties moeten opereren en daarbij diverse vormen van tegenstand kunnen krijgen, willen we hun duurzame inzetbaarheid in kaart brengen en verbeteren (burn-out-preventie).

Door in onderwijs aan toekomstige duurzaamheidsprofessionals meer de nadruk te leggen op klimaatrechtvaardigheid, denken we toekomstige duurzaamheidsprofessionals zo te socialiseren dat zij in hun toekomstige organisaties, gemeentes en bedrijven in hun te formuleren klimaatbeleid automatisch bewust zijn van klimaatrechtvaardigheid. Zo dragen we via dit programma op structurele wijze bij aan een rechtvaardiger klimaatbeleid. De serieuze betrokkenheid van Stichting KlimaatGesprekken en van gemeentes (tbc) maakt dit onderzoek tot een echt transdisciplinair onderzoek. Doorwerking van het onderzoek is gegarandeerd doordat Stichting KlimaatGesprekken klimaatcoaches opleidt, die vervolgens in gemeentes aan de slag kunnen.

Saskia van Hulten (gemeente Eindhoven) signaleert stagnatie in de opschaling van gemeentelijke en regionale pilots/proeftuinen. Onderzoek van Rik Braams (PBL/UU) laat zien dat de rolinterpretatie van de ambtenaar een belemmerende factor kan zijn in het opschalen van transitie. Er kan onderzocht worden hoe de KlimaatGesprekken-workshopreeks aangepast kan worden zodat vernieuwing van rolinterpretatie daar een plek in krijgt.

Andere KIN-actieprojecten, waarmee een interessante relatie mogelijk is:

- A just and transformative climate leadership programme

- Doing Climate Justice
- Beyond the point: acceleration of climate adaptation transitions by transforming the dominant governance

Deze drie KIN-actieprojecten zien wij als een eerste mogelijkheid om nog meer samenhang in het programma te creëren, en wij hopen dat anderen hierop input kunnen geven. Er wordt wellicht meer zichtbaar tijdens de (goed gefaciliteerde) follow up eind oktober/begin november.

Wat voor soort resources zijn benodigd (bijv. tijd, middelen, mensen ..)?

Als het project max. 2 jaar zal duren, zien we de volgende onderdelen:

- Actie-onderzoek in co-creatie met professionals, (1 jaar) 20 k
andere stakeholders, met focus op conflict en spanning tijdens rechtvaardige klimaattransities
- Prototype trainingen voor duurzaamheidsprofessionals (4 mnd) 20 k
testen en verder ontwikkelen, met aandacht voor politiek-strategische aspecten en transitie-skills.
(uitgaande van een workshop voor professionals in Nederland van twee dagdelen)
- ‘Duurzame inzetbaarheid van de klimaat- en (1/2 jaar) 10 k
duurzaamheidsprofessionals’ met focus op burn-out risico
(burnout preventie) interviews, enquête en evt. workshops
- Inventarisatie van de huidige kennis en vaardigheden (4 mnd)
5k
die centraal staan in sociaalwetenschappelijke masteropleidingen die opleiden tot beleidsmakers in de publieke sector en deze vergelijken met de competenties en uitdagingen van duurzaamheidsprofessional in de wetenschappelijke literatuur;
- Het uitvoeren van (kwalitatief/kwantitatief) onderzoek naar (1 jaar)
30k
(ontbrekende) kennis en vaardigheden van duurzaamheidsprofessionals onder FSW-alumni; opzetten van een netwerk van FSW-alumni die werkzaam zijn als duurzaamheidsprofessional
- Opstellen van een trainings-/ opleidingsprogramma dat sociaal- (1/2 jaar) 15k wetenschappelijke duurzaamheidsprofessionals de kans biedt om hun duurzaamheidskennis en -vaardigheden te versterken;
Opstellen van een beroepsprofiel van een sociaalwetenschappelijk duurzaamheidsprofessional die oog heeft voor klimaatrechtvaardigheid.

- Stagekosten voor masterstudenten die scriptie schrijven rond evaluatie
5k
KlimaatGesprekken-methodologie
- Inzet expertise¹ vanuit KlimaatGesprekken
15 k
- Inzet klimaatcoaches¹ die workshopreeksen begeleiden (8 groepen)
30 k (mogelijk op basis van co-financiering vanuit gemeente)

Totaal **150 k**

1. KlimaatGesprekken heeft geen eigen middelen en een beperkt aantal senior coaches om in te zetten. Deelname aan het onderzoek is voor KG alleen mogelijk wanneer er substantieel financiering en onderzoekscapaciteit is om onderzoek te doen naar de methodiek en wanneer ook de inzet van KlimaatGesprekken klimaatcoaches/trainers vergoed kan worden. De hieronder genoemde financiering is indicatief. KG is serieus in gesprek met de gemeente Amsterdam en de gemeente Utrecht om daar klimaatambassadeurs te trainen. Mogelijk zouden zij deze trajecten (en deel van het onderzoek) als cofinanciering kunnen inzetten.

Bij bovenstaande begroting is tentatief uitgegaan van de 5 grotere thema's (nog te beslissen). Aangezien er bij het thema Professionals voor klimaattransities nog een ander initiatief gericht op transformatief klimaatleiderschap is, hebben we 150 k aan kosten voor activiteiten, acties en onderzoek begroot.

Zal dit gevolgen hebben voor de klimaattransitie in stedelijke gebieden, en zo ja, hoe?

Ja, wij verwachten dat uitvoering van dit actieplan klimaattransities in stedelijke gebieden zal versnellen, doordat de professionals vaak werken in stedelijke contexten en beter geëquipeerd te werk kunnen gaan. Door de aandacht voor klimaatrechtvaardigheid kunnen vraagstukken op een eerlijkere wijze aangepakt, uitgewerkt en gerealiseerd worden. Omdat de opgave breed en groot is, gaat het om een diverse groep professionals (energie, klimaat, huisvesting, groene leefomgeving, financiële sector). Zij allen worstelen met de complexe problematiek, en lopen het risico op burn-out. Door de kennis hierover goed in kaart te brengen, de bestaande trainingen aan te passen, kan de versnelling hopelijk plaatsvinden, met behoud van gezonde en veerkrachtige professionals. Via het KIN-programma dragen we hieraan bij. In de toekomst kan wellicht de nieuwe kennis hieromtrent verankerd en samengebundeld worden, na afronding van het actieproject.

Welke vervolgstappen gaan jullie ondernemen?

- Inventariseren van wetenschappelijke literatuur omtrent competenties van duurzaamheidsprofessionals en klimaatrechtvaardigheid;
- Starten met opzetten van netwerk van duurzaamheidsprofessionals met zowel een sociaalwetenschappelijke als een natuur- of milieuwetenschappelijke achtergrond;
- Bestaande prototypische duurzaamheidstrainingen uitkiezen en analyseren op grond van klimaatrechtvaardigheid;
- Gemeentes benaderen om interesse in co-financiering KlimaatGesprekken-onderzoek te peilen;
- Enquête inzake duurzame inzetbaarheid en burn-out uitzetten bij de Vereniging voor Milieuprofessionals;
- Inventarisatie van geïdentificeerde klimaatprofessionals die burn-out hebben meegemaakt (via contactpersoon) en opzet voor interviews ontwikkelen.

Wanneer komen jullie weer bijeen?

November 2023